

www.e-rara.ch

Anatomes Caspari Bauhini Basil. medici & profess. ordina

Bauhin, Caspar

Basileae, [1597]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-9803>

[Liber primus]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Anatomics
C A S P A R I
B A V H I N I
B A S I L.

MEDICI & PROFESS.
ORDINA.

Liber Primus,

Externarum humani corporis partium ap-
pellationes ex antiquitate depromptas, ea-
rum descriptiones, explicationem
accuratam & vsum,
continens:

EDITIO TERTIA.
E T

Liber Secundus,

*Partium Similariū Spermaticarum tractatio-
nem per quatuor causas, ex Hippocrat. Platon.
Aristot. Galeni & recentiorum classicorum
doctrina, proponit: multaq; noua
inuenta exhibet:*

EDITIO ALTERA.

Cum duplici Indice, altero Capitum in prin-
cipio, altero Rerum in fine
locupletis.

Cum gratia & privilegio Caf. Majest.

B A S I L E A E,
P E R S E B A S T I A N V M
H E N R I C P E T R I.

ANNO CHRISTI CIO IO XIC.
AETATIS XXIX.

*Corporis effigiem sumis pictoris ab arte :
Ipsemet est animi solus Apelles eris.*

IOAN. ALBOSIVS HENRICI IV.
Francorum & Nauarræ Reg. Archiater.

ILLVSTRISS. PRINCIPIB.

D. D.

GEORGIO RADIVILO

NICOLAI F.

DVCI

IN DVBINKI & BIERZE:

PALATINIDI NOVOGRODENSIS:

MAG. CAPITANEO MOSERIS-
SCENSIS: &c.

ET

IOANNI RADIVILO

CHRISTOPHORI F.

DVCI

BIRZARVM & DVBINKI:

PALATINIDI VILNENSIS:

MAG. CAPITANEO BORISO-
VIENSIS: &c.

EXIMIIS LITERARVM

LITERATOR. FAVOR.

DOMINIS S. CLEMENTISS.

Casparus Bauhinus

*Anatomes sue Vniuersalis libros hos duos
prios observant & officij*

MON. offert.

Τύχη καὶ Πόνος.

† 2

TNR-

NΩΘΙ ΣΕΑΤΤΟΝ
Pythagoræ symbolū
velut oraculū ex tri-
pode profectum, *ILL-
VSTRISSIMI
DVCES*, tātum olim
ponderis habuit, vt

Poëtæ illud tanquā è cœlo delapsū,
foribusq; templi Delphici insculptū,
celebrarint. Quod sanē Apophthe-
gma, nil insinuat aliud, quā vt bona
nostra (vt loquitur Cicero) norimus:
hoc est, vt nos totos considerationi &
contemplationi naturæ nostræ deda-
mus, corporumq; nostrorū fabricam
penitus introspeciam⁹, mēbrorumq;
ac viscerum omnium miras & artifi-
ciosissimas actiones ad quas obeun-
das à *πρόσπλασιν* DEO condita & or-
dinata sunt consideremus, cognita a-
nimo voluentes & agitantes, sapien-
tiam, bonitatem & prouidentiam Ar-
chetypi nostri eximiè ratio cinemur &
contemplemur.

Quæ sanè ratio, iurè quidem Græ-
cos permouit vti pueros domi apud
parētes in dissectionibus exerceri vo-
luerint:

luerint: edocti exemplo Regum Aegyptiorum, qui suis manibus non solum mortuorum cadauera: sed & viuentium, nocentium tamē corpora dissecuēre, quo & seipsos agnoscerent & abditorum morborū causas exactiūs perscrutarentur. Et quid quāso Magnus ille Mundi domitor Alexander? & is inter tot tantosque rerum triumphos animalium & insectorum cadauera, quo eorum naturas inditasque vires indagaret, inspicere voluit, eò sanè à præceptore Aristotele incitatus: hic verò à diuino Platone. Quā enim hi, Artis huius præstantissimæ & admirandæ fuerint studiosissimi, ipsorum monumenta sat superque edocent. Horum vestigijs Marcum Antoninū Imperatorē instituisse legimus. Sic & Paulus Sergius Romanorum præfectus, Galeni, Anatomicorū verè principis, tam brutorum, quàm hominum dissectionibus (vtrosque enim secuisse, ex ipsius libris probare cōtra ipsius osiores, est facilè) frequenter adstitit, idque eò, vt corporis sui constitutionem & ex ea eiusdem temperamentum, addiceret.

Inter tot tantosq; Heroës, vos *DUCES ILLVSTRISSIMI*, merito vestro collocamus, vt qui elapso Nouēbri, postpositis omnibus, nostris dissectionibus Cadaueris virilis in octauū diem (pro more Academiae nostrae) celebratis, quotidie per quatuor horas adesse, dicā rectius praesse, & omnia perspicati⁹ intueri volueritis. Nec mirum, cum V.C. in Vniuersa Philosophia, naturali potissimum (ad quam Anatome propriè spectat) & Metaphysicis, ita sint versatae, vt multos qui Philosophi sunt adaequent, & eos qui esse putantur longè superent, quod ex affabili V.C. colloquio nobis abundè perspectum. Rarum profectò inter tot Vniuersalis huius Emporij Principes exemplum, & ob id apud omnes admirandum, suspiciendum, celebrandum. Quā in re V.C. Heroës illos priscos, etiam celeberrimos quosq; Reges, inter quos (vt è multis paucos referam) primas tenet admirabilis ille Hermes Trismegistus, Alexander Magnus, Attalus Pergamenus, Mithridates Ponti & Asiae rex, imitantur.

Hæc

EPIST. DEDIC.

Hæc utiq; *DV CES ILLVSTRIS-*
SIMI ratio, iure me mouit, cur Ana-
 tomes nostræ Vniuersalis duos prio-
 res libros, sub V.C. auspicio & tutela
 prodire voluerimus & publici feceri-
 mus iuris, nimirum quo liber hic te-
 ctus, vt Teucer ille sub Aiakis clypeo,
 maleuolorum calumnias parui face-
 ret & studiosorū manus gratior subi-
 ret. Hoc itaq; munusculum tanquam
 erga V. C. obseruantia pignus & in
 foelicissimi anni auspicia, clementer
 & benignè, & operam nostrā in qui-
 busuis alijs addictam suscipiāt, nosq;
 clementia & fauore suo solito prose-
 qui velint, etiam atq; etiam submissè
 rogamus; omniq; obseruantia & qua
 decet animi propensa voluntate, stu-
 dia nostra commendamus. *ATHAE-*
NIS HELVETIORVM, XI.

Kal. Februarij τῆς Θεοφωπίας

• & dissecti seculi

clo Io m.c.

† 4

AD

AD
LECTOREM ASCLE-
PIADEVM

PRAEFATIO.

I quis fidibus canendi artem doceri cupiat (cum Ruffo enim Ephesio praefari lubet) ante omnia fides peritè tractare & pulsare, singulasq; proprijs nominibus appellare discat, necesse est. Sic Grammatici ante legendi, ceteraq; doctrinae scientiam, elementa cognoscere & nominare pueros praedocet. Sic in Geometria, quid punctum, quid linea sit, quid superficies, quid planum, quid figura triangula, quid circulus, id genusq; alia quaeque dignoscantur & ritè nomine appellentur praediscere opus est: ita & in alijs artibus praenotiones vocabulorum praescire oportet & à nominibus edoceri: & ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen & instrumenti & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradunt.

Medicam itaq; artem capescere optantibus, elementa prius tradere est perquam necessarium, ut quaeque videlicet corporis pars rectè nominanda sit, quandoquidem summus Hippocrates, in libro qui inscribitur de Locis in homine, ita loquitur: Corporis autem natura, sermonis in medicina principium est: quo sanè innuere voluit, fundamentum artis Medicæ esse ipsam Anatomen, seu partium humani corporis cognitionem. Huius ergo artis principia

P R Æ F A T I O.

principia proposituri, à simplicioribus, exteriusq;
aspectui subiectis exordiamur, & eorum dignotio-
nem appellationesq;, veterum insistentes vestigijs,
tradamus. Humani namq; corporis partes & par-
ticulas, earumq; nomina, vt ostendit Introductorij
seu Medici apud Galenum author, primus Aristo-
teles docere simul & scribere instituit. Temporis
autem progressu, Medicis quoq; ipsis posterioribus
de ijsdem tractare operæpretium visum est, non vt
manu allata quamq; partem aut particulam osten-
derent, sed ex appellatione sufficientem earum no-
titiam haberent. Quorum in numero maximè fue-
runt Erasistrati sectatores, Apollonius Memphites
& hoc prior Xenophon. Sed & sapientissimum So-
cratem imitamur, qui in opere quod de Hominis
natura inscripsit, de partibus hominis ac nominum
proprietatibus explicando disseruit. Sic & Græcus
ille Philosophus Meletius, de natura & structura
hominis agens, multa in hanc rem proponit, dili-
genterq; nomina explicat, vt ex sequentibus pate-
bit. Quæ cum ita sint, quis non manifestè videt neu-
tiquam Grammatici esse de his rebus disserere, sed
Philosophi, vt fecit Socrates sapiētissimus, & Phi-
losophorum princeps Aristoteles, & Meletius: imò
Medici, vt fecit Apollonius Memphites, Herophilus,
qui Introductorij author censetur.

Quare cum propositum nobis sit Anatomen in-
tegram, quantum DEO opt. max. adiuvante per
ingenij tenuitatem licebit tradere imitati, Peripa-
teticorum principem Aristotelem 1. de historia

P R Æ F A T I O.

animalium ab EXTERNARVM PARTIVM
enarratione, descriptione et denominatione, exorſi
ſumus quã ex varijs authoribus cõtexuimus, eamq;
ante nouenniũ, primò prælo ſubiecimus: dein exẽ
plaribus deficientibus, ad alteram editionẽ, ſic plu
rimis rogãtibus, priore editione ſub incudem reuo
cata (cũ, vt habet Tragicorũ princeps in Hippolyto:

— Κάϋ Βροτοῖς

αἱ δ' αὖτε παῖδες φρονιδὲς, σοφώτεροι.

& vt Bloquentia parens Philippica 12. expoſuit:
Posteriores cogitationes ſapientiores eſ
ſe ſoleant) legimus & relegimus eam ſæpẽ ſæpius,
quedam mutauimus, plurima addidimus, præſer
tim verò appellationum authores, vt quorandam
ingenijs ſatis faceremus, hacq; ratione altera editio
ante ſexennium data, & nunc tertio iterata, prio
re duplo maior eſt.

Et licet Anatomes noſtræ Epitome libris qua
tuor diſtincta, ad tabulas And. Veſaliĩ inſtituta, ad
diſſecandi methodum tradita, tyronibusq; (in quo
rum gratiam ſcripta fuit) accommodata multis
nouis inuentis & quæ ad fabricam, & quoad par
tium uſum, aucta, ante ſeptennium prodierit (quã
etiam poſt editionem aliquot Anatomijs compro
bauimus, vt qui ſingulis annis, publicam humani
cadaueris Anatomem, & id quidem ratione Profeſ
ſionis noſtræ Anatomica ordinariæ proponere ſolea
mus, vt & elapſo Nouembri factitatum. Imò etiam
cum tot humana cadauera, quot ad hanc artem
addiſcendam requiruntur, habere nequeamus, quo
ſtudioſos

P R Æ F A T I O.

studiosos in Anatomicis exerceamus, priuatim multa animalia & eorūdem partes, imitati praeceptorem Galenum 4. de Administratione Anatomica 3. & 6. eiusdem libri 3. & quidem non ex debito, nec alicuius præmij causa, sed ex libero & ingenuo prolem Apollineam iuuandi animo, sæpius dissequare solemus) TRACTATVS tamen hic EXTERNARVM PARTIVM, totius Anatomies nostræ liber est primus: cui & secundum, qui ante quinquennium primò prodijt, nunc subieciimus, in quo ex professo de PARTIBVS SIMILARIBVS SPERMATICIS, ex Hippocratis, Platonis, Aristotelis & Galeni fundamentis, multis tamen nouis & inuentis, & sententijs additis, agimus.

Quod verò hanc tertiam editionem attinet, si quid potuimus, adolescentum ingenia adiungere, consilium intendimus, nonnulla fortassis & non ita poenitenda de partibus externis & earum appellationibus adnotauimus, exactius (in quibus opus fuerit) in alijs Anatomicis nostris pensicaturi.

Hæc est, Asclepiadei LECTORES, instituti nostri ratio, hic editionis scopus: his in rem vestram vtimini. Valete & propediem TRINVNO cœptis aspirante, fauenteq;, Anatomies nostræ librum tertium qui de Partibus similaribus SANGVINEIS & MIXTIS aget: & succinctam corporis virilis & muliebris historiam Anatomicā priore tamen illa nostrâ Epitome verbis longè limatiorem, sententijs tamen Hippocr. Aristotelis & Galeni, nouisq;, inuentis auctiorem & ornatiorem expectante. Viuite & valete.

AV-

AVTHORES QVI IN HOC

Tractatu citantur.

A EGINETA.	Cælius Aurelianus.
Aeschylus & eius	Cælius Rhodiginus.
Scholiastes.	Columbus.
Actius.	Columella.
Agellius.	Coluthus.
Alcmeon.	Comici.
Ammianus.	Cornutus.
Anacreon.	Cratinus.
Anaxagoras.	Crinitus.
Anthilog. Epigramma.	Curtius.
Antimachus.	Demosthenes.
Aphrodisæus.	Didymus.
Apollodorus.	Diocles Carystius.
Apuleius.	Diodorus Siculus.
Arabes.	Diomedes Grammaticus.
Archippus.	Dioscorides.
Aristophanes & ei ⁹ Scho	Donatus.
liastes.	Ennius:
Aristoteles.	Erotianus.
Arnobius.	Etymologicus.
Artemidorus.	Euangelista.
Athenæus.	Eupolis.
Auicenna.	Euripides.
Auerrois.	Eustathius.
Aufonius.	Fallopilus.
D. Basilus.	Firmianus.
Boëthius.	Galenus.
Budæus.	Galeottus Martius:
Callimachus.	Gaza.
Camerarius.	Gellius.
Cardanus.	Hadrianus Iunius.
Catullus.	Herodianus.
Celsus.	Herodotus.
Charasius.	Hesiodus.
Chiromantici.	Hesychius.
Cicero.	D. Hieronymus.
Claudianus.	Hippocrates.

Hippo-

AVTHORES CITATI.

Hipponactes.	Pherecrates.
Homerus & eius Scholiaſtes.	Phocus Grammaticus.
Horatius.	Pindarus & eius Scholiaſtes.
Hortenfius.	Plato.
Hyginus.	Plautus.
Introductorij ſeu Medici author.	Plinius ſecundus.
Iſidorus.	Plinius iunior.
Iulius Cæſar.	Plutarchus.
Iulius Firmicus.	Pompeius Feſtus.
Iulius Pollux.	Priſcianus.
Iuuenalis.	Ptolomæus.
Lactantius.	Pub. Mimius.
Liuius.	Pythagoras.
Lucanus.	Quintilianus.
Lucillus.	Roterodamus.
Lucretius.	Ruffus Ephreſius.
Lycophron.	Saluſtius.
Macrobius.	Scribonius Largus.
Manilius.	Seruius.
Marcellus Virgilius.	Soleus Clearchus.
Martialis.	Sophocles.
Martianus Capella	Soranus.
Melanchthon.	Statius.
Meletius.	Straton philoſophus.
Menander.	Suetonius.
Nazianzenus.	Suidas.
Nicander & eius Scholiaſtes.	Tabulæ duodecim Iuris.
Nonnus.	Tacitus.
Oppianus & eius Scholiaſtes.	Taiſnerus.
Orpheus.	Terentius.
Ouidius.	Theocryptus.
Paulus apud Feſtum.	Theophilus medicus.
Perſius.	Thucydides.
Phauorinus.	Tragici.
	Valla.
	Varro.

Vege

AVTHORES CITATI.

Vegetius.
Vesalius.
Villichius.
Virgilius.

Volcherus.
Xenophon.
Zenodorus Gram-
maticus.

INDEX CAPITVM.

CORPORIS humani diuisiones varia & ho-
minis cum magno mundo comparatio.
Capite I. pag. 1.

De Capitis partibus externis. Cap. II.	9.
De altera Capitis parte quę Facies dicitur. Cap. III.	23.
De Oculis, eorumq; partibus externis. Cap. IIII.	29.
De Naribus. Cap. V.	45.
De Malis, quę cōmuniter Genæ dicuntur. Cap. VI.	49.
De ore, Labijsq; Cap. VII.	53.
De Auribus. Cap. VIII.	58.
De Collo. Cap. IX.	65.
De Thorace. Cap. X.	70.
De Abdomine. Cap. XI.	84.
De Procreationi inferuientibus partibus, tam virilibus, quàm muliebribus. Cap. XII.	93.
De Lumbis. Cap. XIII.	103.
De Artubus, & primū de tota manu. Cap. XIV.	108.
De Tuberculis manus. Cap. eodem.	121.
De Lineis manus. Cap. eodem.	123.
De Pedē magno & paruo. Cap. XV.	138.

DE

DE
CASPARI BAVHINI
D. ANATOMES & REI
herbariæ Professoris
ordinarij

ANATOMES LIBRO PRIMO
*qui est de partibus externis huma-
ni corporis*

IOAN. ALBOSIVS HENRICI
IV. FRANCORVM & NAVARRÆ
Regis Archiater,

AD LECTOREM.

Corporis externos brevis ista tabella colores
Exprimit. At pictor iam meliora dabit.
Non ueluti Veneris primos qui pinxit Apelles
Vultus, inceptum deinde reliquit opus.
Nam penicillus agit, manus & tibi docta BOHINI
Ex imis liquidas fontibus haurit aquas.
Primum oculis narrans subiecta fidelibus, inde
Eruet internis abdita uisceribus.
Pectoris & latebras quas fecerat ille Prometheus,
Deteget, & cacos corporis, arte sinus.
Κοιλίαν & triplicem Naturæq; organa, vires,
Sedem animæ, quicquid parvus & orbis habet
Hæc externa placent? tu mox laquearia cernes
Aurea, quasq; domus nostra recondit opes.
Hancq; operis frontem capias si fronte serenâ
Gratior hæc nitida fronte recessus erit.

Scriptum Basileæ in primam
editionem anno 1582.

CL. VIRI

CL. VIRI
IOHANNIS POSTHII
ELECTORIS PALATINI
Archiatri

EPIGRAMMA

In libros Anatomicos & Botánicos
CASPARI BAVHINI
Illustris. Ducis VVittenbergici &
Teccij, &c. Medici, &c.

Corporis humani partes, usumq; libellis
BAVHINVS explicat suis
Plenius ac melius (Liuor licet audiat illud)
Quam fecit ullus haftenus.
Insper historiam Plantarum examinat idem,
Et tractat accuratius,
Quam multi ante ipsum fecere prioribus annis:
Sic & labore maximo
Paoniam satagit ditare industrius artem.
Hanc curre felix semitam
BAVHINE, Auctores inter celebraberis olim
Totum per Orbem principes.

Scriptum anno 1596.

CASPA

CASPARI BAVHINI

BASIL. MEDICI ET
ANATOMICI ORDINARII

DE

Humani corporis partibus
externis

TRACTATUS.

DIVISIONES CORPORIS HU-

mani diuerſe, & τῶ μικροκόσμῳ cum

τῷ μακροκόσμῳ com-
paratio.

CAPVT PRIMVM.

V^M in cōsideratio-
ne τῶ μικροκόσμῳ, seu
humani corporis fa-
brica, ea, quæ sub ſe-
ſum noſtrum cadūt,
notiora eſſe conſtet,

quàm quæ rationis beneficio co-
gnoſcūtur: hāc ob rem, nobis quo-
que de ijs, quæ ſubitò ſeſe noſtro of-
ferunt conſpectui, citraq; diſſectio-
nem occurrunt, principiò agēdum
eſſe exiſtimaui-
mus: & quidem, an-
tequam de ijs, quæ in interioribus
humani corporis penetralibus lati-

A tant,

rant, verba faciamus, in eo Philosophorum principem 1. de historia animalium 6. secuti. Quare, non præter rationem à *PARTIVM EXTERNARVM* enarratione, exordium sumemus. Cùm verò hæc corporis nostri cōpages atq; structura, adeò admirabili modo, vt loquitur Galenus 7. de vsu partium, exstructa, varijs modis ab authoribus distrahitur, priusquam rem ipsam aggrediamur, diuisiones aliquot totius corporis præmittemus.

Summæ igitur partes, vt loquitur Philosophus 1. de historia animalium 7. in quas primas totum diuiditur corpus, hæ sunt: κεφαλή, αὐχλὺ, θώραξ, βραχίονες δύο, σκέλη δύο: hoc est, caput, collum, thorax, brachia duo, crura duo: Hippocratem enim nostrum, Aristoteles, Aegyptij & cum ipsis Ruffus Ephesius libro 1. de partibus hominis capite 3. alijq; antiqui secuti, Thoracis nomine vniuersum corporis ὅλμον, id est, truncum, à iugulo aut collo, clauiculis, ad inguina & pubē, vtrumq; puta ventrem,

ventrem, medium & infimum, intellexêre. Aegyptij enim medici, vt habet Introductorij seu Medici (siue Galenus, siue Herophilus fuerit) author capite 10. totum corpus quadrifariâ diuisêre, εἰς κεφαλὴν, χεῖρας, θώρακα καὶ σκέλη: id est, in caput, manus, thoracem & crura. Diocles verò Carystius, in epistola ad Antigonom regem in caput, thoracem, vētrem & vesicam diuisit. Galenus libro de inæquali intemperie 1. distinxit in χεῖρας, πόδας, γαστέρα, θώρακα καὶ κεφαλὴν, hoc est, in manus, pedes, vētrem, thoracē & caput. Nos ergo secuti Galenū ducem, inferiorem vētrem à thōrace separabimus, totumq; corpus in Ventres ac Artus diuidemus. Ventres, pro ratione facultatum corporis nostri, tres sunt: supremus, qui partes animales cōtinet, *CAPUT*: medius, partium vitalium domicilium, *THORAX*: & infimus, qui partiū est naturalium, *ABDOMEN Q'VE* dicitur. Artus verò, *MANVS*, duo scilicet brachia: & *PES*, duo nempe crura. Quod ve-

rò collum attinet, non est vt id curiosius à capite & thorace diuellamus, cùm illud ipsum capiti ceu fulcrum sit subiectum.

Quemadmodum enim ad similitudinem fabricæ totius mundi, corporis nostri fabrica paruus quasi mundus & μικρόκοσμος fuit vocatus: sic & tres corporis ventres magno mundo correspondent. Quare Aristoteles 1. de historia animalium 15. corporis nostri partes tam superiores quàm inferiores, ad situm orbis vniuersi superiorem inferioremq; dispositas esse dicit. Itidē, quæ priores, posterioresq;, atque etiam dextræ, sinistræq; habeantur: cùm cæterorum animalium genus, vel omnino respectu eiusmodi careat, vel confusius ita constet. Infima siquidem mundi pars Terra est, cui vis plantas, aliaq; producendi inest, & quemadmodum de terra, vt loquitur, diuinus noster Hippocrates, in initio libri 4. de Morbis, arbores & sata sibi similem humiditatem trahunt, cùm plurimas & varias qualitates

tates terra in sese habeat, ita vt quibuscunque ex ea nascentibus suum humorem præbeat, licet diuersi sint terræ humores : quædam enim in his virulenta sunt, quædam salutaria, quædam humida, quædam sicca, quædam dulcia, quædam amara, quædā aspera, quædam mitia, multaq; alia se aliter habeant, multaq; vires ei insint: cognatum tamen & sibi simile nutrimentum, quæque à Terra hauriūt: suum enim Rosa exsugit, Allium suum, cæteraq; omnia quæ nascuntur, de terra familiare suæ naturæ trahunt alimentum. Pari pacto in humano corpore fit: in Abdomine enim infimo dicto ventre, primū facultas naturalis & vegetabilis consistit, in cuius officium singula quæ comeduntur & bibuntur, quæ multas vires è terra haustas in sese habent, reconduntur, nempe ad chylosæ & hæmatosæ officinas, cū illic ventriculus (qui corporis nostri fons, Hippocrati loco citato dicitur) & hepar cum venis, locum habeant. Sic etiā

A 3 quem-

quemadmodum diuersi sunt terræ, vt loquitur Hippocrates, humores: ita etiam in secunda concoctione, diuersi succi (diuersus uē sanguis) gignuntur, alius pituitosus, alius biliosus, alius melācholicus, alius ferofus. Veruntamen, fontes de ventriculo per venas, ex sententia Hippocratis, sibi similem humiditatem, id est, alimentum simile, pro partis cuiuslibet temperamento, naturæ trahunt. Elegantem in hanc rem locum alium, habemus apud Hippocratem, libro de victus ratione, circa principium.

Dein, vt media quasi mūdi totius regio, Aërem & Ignem continet: sic in Thorace, ventris medio, Pulmones sunt, qui aërem, spiritum uē cōtinent: est Cor, in quo ignis: nam vt loquitur summus Medicinæ parens Hippoc. libro de Corde, insitus à natura ignis, in sinistro cordis ventriculo continetur.

Tertia regio Cœlum est, & quæadmodum in cœlo primus & sapientissimus protoplastes *DEVS* & Anima

mæ habitant: sic in Cerebro, principes illæ animæ facultates, imaginatio, ratiocinatio & memoria, sedem habent. Et quemadmodū à superis, vtpote à *DEO* omnium bonorum largitore, ea quæ nobis sunt necessaria & vtilia recipimus: sic à Cerebro, corporis nostri partes, sensum & motum accipiunt, & à ratiocinatrice facultate, cæteræ omnes animæ potentiæ, reguntur. Inde solū Caput, mundo respondet, ex diuini Platonis sententia, qui dialogo de Iusto hæc verba habet: Principio dij figuram capitis ad rotunditatē mundi finxere, in eoq; duos illos animæ diuinos circulos statuerunt, & quæ sequuntur. Huius etiam nomine, caput cæteris omnibus superiorem obtinet situm, corporis sui ratione, vt habet Philosophus, i. de historia animalium 15. quoniā homo, vt suprā dictum, ad vniuersi orbis habitum institutus est, idcirco partem etiam istam habet respondentem parti sublimi vniuersi. Præterea, oculi Soli & Lunæ respondēt,

unde Hefychio, oculi *ἡλὶς πύλαι*, solis portę dicuntur. Sic etiam Iridis circulus, quatenus albugini oculorum proximus, *ἄλως*, pupillę lymbus, nebuloso circa Solem, aut Lunam circulo perfimilis existens, dicitur. Eiusmodi plura adferri possent, verum hæc de comparatione *τῷ μικρότερον* cum magno mundo, in præsens dixisse sufficiant.

Quod si verò, hæ corporis diuisiones cuiuspiam non arriserint, is circino dimetiri id poterit. Quanta enim est longitudo à fronte, vsq; ad initium dorsi narium, tanta etiã est longitudo nasi, tanta similiter latitudo oris, & longitudo à foraminibus nasi vsque ad mentum. Sic etiã in bene proportionato corpore, eadem est distantia vmbilici ad ensiformem cartilaginem, quanta inde ad iugulum, atq; à pudendo vsq; ad vmbilicum: quod si non eadem sit distantia, varia, vt gulosos, libidinosos, pronunciant. Verum, corpus nostrum optimę mensurę si fuerit, priuatas dimensiones, quas alij facies

cies vocant, decem: mediocre verò, nouem habebit. Prima dimensio est à frontis initio vsque ad mentum: secunda, ab initio thoracis, vsq; ad cartilaginem ensiformem: tertia, à cartilagine ad vmbilicum: quarta, ab vmbilico ad pudendū: quatuor alia, à pudendo vsq; ad malleolum: nona à malleolo ad plantam, cum distantia à mento vsque ad initium thoracis. Tandem etiam totū corpus, secundum maius pollicis internodium dimensurari potest, & talium ossium mensura vigintinouem aut triginta, corpus constabit. Sed cum hæc probè statuarij, alijq; artifices norint, hîc subsistamus.

Vt autē *EXTERNARVM PARTIVM* historiam pertractemus, & ad imos pedes rem deducamus, à capite summo exordiamur.

DE CAPITIS PARTIBUS

tibus externis.

CAPVT II.

QVONIAM membrorum, quæ in nobis sunt, *CAPVT* primū
A 5 est,

est, vtpote quod sensoriorum officina, nec non suprema, eminentissimaque ac nobilissima & maximè principalis corporis pars habetur, in qua principalis animæ pars residet, huiusq; secundum Platonicos est sedes. In eo. n. totius animantis est regimen, indeque deriuatur, atque influit in corpus reliquū, quod ita moderatur ratione vniuersum, nutuq; regit atque dispensat, vt in qualibet regione membrorum præsens esse videatur. In eo item religio & quoddam numen inesse fertur, ideoq; ibi honorum insignia & diademata regum esse voluere. Ab hoc ergò principium sumamus & prouidentiam, sapientiamq; Creatoris nostri consideremus, & quæ admirabilis Basilius habet, præmitramus. Ille, cū *DEVS*, inquit, eminentissime corporis parti caput apposuisset, in ipso quā plurima præclara sensoria collocari oportuit: ibi enim visus, auditus, gustus & olfactus propius inuicem consistunt: ac, cū breui loci intercapedine

conti-

contineantur, nullum ex ipsis actioni alterius proximè existētis, impedimento est.

Caput vocatur totum id, quod prima colli vertebra terminatur, ei-que vertebræ impositum est: quamvis & cerebrum ipsum caput dicatur: eo enim læso, caput affectū esse dicimus. Hoc cuncta, quæ sanguinem habent, authore Plinio, donantur.

Dictum autem caput Græcis κεφαλῇ, ἀπὸ τῆς κεκυφῶσθαι, à cauitate: vel, ut habet Meletius Philosophus, παρὰ τὸ κάρφωσθαι, ὅ ἐστι ξηραίνεσθαι, quasi siccitate præditum diceres, cum siccū ossiumq; habeatur. Alijs κάρηλον καὶ κάρηλον, à κείρω. Poëtis ut Homero κῶδεια, quasi μήκωνος: id est, papaueris caput. Meletio κάραις, οἷον κείρω, ἀπὸ τῆς περικυφῶσθαι, quòd capillis integatur: nā κέρας, capillamentū dicūt. Tragicis verò κάρη, κέρση à κείρω tondeo, Lucano: quamvis Attici ut Eustathius in Aelio Dionysio monet, totum caput cum ceruice κάρηλον καὶ κέρσην vocent. Hippocrati κύβητον, ἀπὸ τῆς

τῆς κυφότητος, à gibbositate: Hesy-
 chio, κέπη καὶ κεφαῖα: & ἀγγεῖον τὸ ἐγκε-
 φάλ: id est, cerebri vasculū. Lycophrōni κέγχρος καὶ κεφάνιον, παρὰ τὸ κεαί-
 νειν, ab imperando, quòd videlicet
 ab ipso reliquæ corporis partes re-
 gantur: cuius nomine, vt habet Me-
 letius, & κεράτα vocant, ὅτι τὰ κεράτεις,
 à potestate ipsa, quod inibi princi-
 palis animæ facultas existat. Alijs
 κύμβη καὶ κύπος. Dicitur & ἔρανός, cœ-
 lum, cuius formam caput refert: an-
 tiquitus enim pro capite id nomen
 acceptum esse, Eustathius testatur.
 Sed & à quibusdā λοσφή nuncupa-
 tur, ἅθ' τὸ καλύπτειν τὸν ἐγκέφαλον, q̃ ce-
 rebrum velet, occultetq̃ue. Latinis
 dicitur Caput, quòd ab eo nerui i-
 nitium capiant, per quos sensus &
 motus in totū corpus distribuitur:
 vel, vt Varroni ad Ciceronem pla-
 cēt, quia ab eo sensus initiū capiāt:
 alijs quòd sensus capiat: alijs ἀκέρως
 quod est caput, vt Pompeius Festus
 voluit.

Arietis signo caput subiacet, au-
 thore M. Manilio 2. Astronom. Cui
 enim

enim signo quælibet subiaceāt mēbra, monere non videtur esse à proposito alienum, idque propter vulgus, qui in sectionibus venarum adeò curiosi sunt in cœlestiū signorum obseruationibus: quod & multi Medici, pleriq; verò Chirurghi seu tonsores, non minus studiosè obseruant: quod tamen sæpè, vbi morbus non dat inducias, obseruare est impossibile, nisi ægrum in periculum vitæ conijcere lubeat. Verùm hæc Medicis, quo vulgi calumniam effugere possint, nota esse debent. Hoc verò ex Ptolomæo desumptū videtur, qui 20. verbo libri fructuū inquit, verendum esse membrū ferro tangere, cū Luna est in signo illius membri. Signa enim partibus corporis dominari creduntur, quia eorum potentia in his membris operetur, accedente etiam quadam, vt inquit Martius, nominis similitudine: sic Arietis vis magna est in capite.

Diuiditur Caput, in partē capillatam & glabram, capillisūc vacuam.

Capil-

Capillata pars, seu περιχρῶτον, quæ capillis intecta est, Aristoteli 1. de histo. anima. 7. σκαφίον à cavitare & rotunditate, vt & Polluci, dicitur. Calua, Gazæ: in hac duo consideranda, primò extimus criniū circulus, quem imi capilli describunt, σεφάμη καὶ περίδρομος Polluci: Latinis, circuitus, vel corona capitis, quia ei coronas imponere solebant. Sunt tamē, qui medium spaciū inter Occiput & Synciput, σεφάμη coronam vocent, vt testis est Pollux. Secundò considerandi sunt Pili, de quibus posteriori loco.

Pars autem capillata, in partē anteriorem, posteriorem, mediam & laterales diuiditur.

Anterior capillitij pars, à fronte, seu parte capillosa vsque ad futurā coronalem & ferè mediam capitis partem à lateribus ad tempora vsq; protensa, Cornuto & Iuuenali synciput, quasi summum caput: multi tamen non solum partem hanc, sed totum spaciū à supercilijs ad futuram vsque coronalem, Frontem appell-

appellant, vt sequenti ostendetur capite Aristoteli & Introductorio *βρέγμα*: Aphrodisæo *βρέγμα*: Homero *βρεχμός*, ἀπὸ τῆς *βρέχειν* ab irrigādo. Hoc omnium ossium corporis vltimum est, vt loquitur Philosophus, quòd concrescit & induratur: in infantibus enim hoc non osseum, sed membranofum est (non solùm tenerū, sed & valdè humidum: vnde hæc pars *βρέγμα* dicitur, vt videri quodammodo possit *βεβρέχθαι*, id est, madefacta esse, inquit Eustathius) donec dentes acquisiuerint: vel vt Plinius 11. natural. historiæ cap. 37. non corroboratur ante primum sermonis exordium. Mulierē tamen noui, quę annorum vigintinouem est, cui nondum induruit, & si quando capite doleat, ea pars dilatatur. Mollissimam hancce in infantibus partem, quę vni hominum infantia, vt vult Plinius, (cui palpitans vertex dicitur) palpitat: Arabibus *tendik*: recentioribus verò, Fontanella dicitur. Barbari à mado-
re & pulsu, Fontem pulsantem, Ger-
manorum

manorum aliqui Foliolum vocant. Apuleius in dogmate Platonis, Verticem appellare videtur. Huic loco cauteria & sartaginem candentem applicare solent, quem locum in vivis designat aut medius digitus, radice palmæ ad interciliū posit⁹, aut vola manus, si teneriorum corporū vertici admoveris, vtraque maxillarum interim mordicus identidem stricta. Sunt verò & alij qui totum id, quod inter futuram coronalem & lambdoideā est, Synciput vocitāt: quare videtur Synciput, quasi mediū caput Phocæ & Diomedī Grāmaticis, dictū. Quibusdam deniq; anterior capitis pars aures & tempora complectens, Syncipitis nomine donatur.

Posterior capitis pars, quæ è regione frontis est, & linea lambdoidea, primāque colli vertebra terminatur, κατὰ Hippocrati: ἰνίον Aristot. & Introduc. alijsque dicitur: ἰνίον quidem, quasi descensum diceret, quia à vertice deorsum tēdat: siue quòd inde ἄγες, id est, nerui enascantur. Ausonio

sonio & Persio, occiput: Plauto, occipitium: alijs tendo.

Media inter synciput & occiput pars gibbosa, in media capitis regione versus posteriora superans, quæ veluti cētrum est circuli criniū originem circumscribētis, Aristot. & Introduc. κρυφή à κρύπτω, vt sit quasi κρυφή, quod ea pars capitis crinibustegatur: vel, vt Meletius, ὁ πτεῖ κἀρατὸς ἐστὶν ὄροφή, quod capitis sit fastigium: μεσσηράγιον in Orphicis metris: μεσσηράγιον: πόλος Polluci: ἐλιγμός, Ἀλλὰ τὸ εἰλίσσω voluo, Xenophonti: στεφάνη corona, secundum quosdam Polluci, quia ibi capilli coronæ modo contorqueantur. Latinis Vertex, ob capillorū flexum Quintiliano 8. Institutionum, quod eo loci capilli aquæ instar in gyrum contorqueantur & vertantur: alijs summum caput, polus & axis. Vbi autē in medio quasi deprimitur, κέγχρον (nam & Lycophron in Alexandra, caluam capitis, quia scutulata est, κέγχρον vocauit) ἡ σκαφίον Volchero. Vertex autem, vt & Aristoteles cū

B Plinio

Plinio locis citatis ostendunt, non nullis geminus est, & hi à natura biuertices facti: verum non offe, sed capillorum æquamento: hi διέρυφοι biuertices Aristoteli, quos & macrobios sic, ostendit Volcherus.

Partes à lateribus Syncipitis, inter oculos, aures & verticem vbi caput compressius est, posita, Aristoteli 1. de histo. animal. 11. Introduc. & Ruffo κρόταφοι, παρὰ τὸ κροῖν πρὸ τῆς ἀφῶ, quòd pulsus venarum ibi euident sit. Homero & Oppiano lib. 3. de venat. κέρσαι ἀ κήρεσσι: id est, tondere, καὶ κέρσαι. Latinis, vt Virgilio, dicuntur Tempora, quasi ætatis tempus & annos sua canitie & macilētia prodant: in senibus enim partes hæ primò canescunt (vnde à Poëtis πολιοκρόταφοι, id est, cani circa tempora, dicuntur) & etiam, temporis diuturnitate cauantur: posteriùs rectè in equis cōspicitur, quòd in his id decimo anno fieri, testis est Columella li. 7. ideòq; caua dicuntur tempora. Nunc de altera ipsius Caluæ parte.

PILI

PILI totius corporis *τείχες*, οἷον *θείχες*, ὅτι *θελίζονται*, quòd videlicet demeti soleant ac sectioni assiduè obnoxij sint: *τείχια* Aristoteli in Problem. Capitis verò propriè *κόρη*, ἀπὸ τοῦ *κείρεσθαι* Polluci (cui & *κόμη*) & Aeschilo: Attici *οὔλας* vocant. Ciceroni capilli (Gellius tamen capillū pro hoedino pilo posuit) quasi capitis pili: Catoni, cirri, ἀπὸ *κείρω* incido, Persio. His præ reliquis animantibus homines, authore Aristotele, abundant, idq; ratione humiditatis cerebri, & propter poros atque futuras, per quas euaporatio fit: in reliquo verò corpore propter cutis densitatem & siccitatem, rariores & breuiores sunt. Sed & præter tutelam, forte etiam ornatus gratia, & quo sexus distinguantur, capillos capitis & barbā, naturæ opifex creauit. Virorum capitis pili, Homero propriè *ἑσπείρας*: casaries, ἀπὸ frequentis cæsionis: *κασεῖ*, Ruffo *κόμη*, coma dicitur. Propriè verò foeminarum capilli ab ornatu & curiosiore cultu, *κόμη* ἀπὸ *κομέω* curo, vt docet Artemi-

dorus: vel *ἀπὸ τῆς κομμῆς* ab ornando, ut vult Eustathius, dicuntur. Latinis coma, quod Festus capillos aliqua cura compositos, interpretatur.

Linea quæ à vertice ad Frontem percurrit, & capillos alios in dextrâ, alios in sinistram inuersos, potissimum in mulieribus distinguit, Aristoteli *λύσωμαι καὶ λύσωσις τῶν τριχῶν*, discrimen & æquamentum capillorum vertit Gaza: quibusdam *κερυφῇ*, alijs Area, quòd locus capillis sit nudatus, dicitur. Hæc verò nonnullis, ut habet Philosophus, gemina est, & hi *διόρυφοι*, id est, biuertices, dicuntur.

Sed cùm Capilli alij fronti, alij occipiti, alij temporibus, alijs uel capitis partibus adnascantur, pro partium, quibus adnascuntur diuersitate, diuersa etiâ nomina obtinuêre.

In Frontem enim dependentes pili, *πρότρεπα καὶ πρότριμιον* (quamuis *πρότριμιον* Polluci dicatur ea coma, quæ alterius loco adponitur seu circumponitur) Homeri scholiastæ, quasi capillus in priore capitis parte copio-

copiosè relictus. Antiæ, quòd ante faciem siti sint, Nonno & Festo : hic tamen vult muliebres capillos in frontem demissos, ex Græco *ἀντι*, id est, contra, hoc nomine intelligi debere. Lucilio lib. 7. Satyrar. caprone, quasi à capite pronæ. Festus verò vult, capronas equorum iubas in frōtem deuexas, significare. Anteuentuli & propēduli crines etiam dicuntur.

Occipitisverò pili, *χαῖται* Ruffo: Latinis, vt Tacito libro de morib. Germanorum, crines, dicti : ἀπὸ τῆς κρίνειν à discernēdo: vel vt Festus, à discretionē quam Græci κρίσιν appellant: nam iidem eos κρινίδας vocant. In mulieribus verò in similitudinem caudæ plexi & intorti. Cirrus, quasi in circum tortus & crispatus capillus, coma plexilis: πλόκος, Sophocli: πλοκάς, Pherecrati: πλοκίον, Suidæ & Menādri: πλόκαμος, Homero, Euripidi & Herodiano: πλεκτένη, Aristophani: πλοκαμῖς, Theocrypto, quæ omnia ἀπὸ τῆς πλέκω, necō, βόσρυχος Aristophani & Eupoli: βότρυς, Colu-

tho: κέρυμβος à κάρα, ἑλικες, Polluci Sic
verò intorti capilli, si ad capitis ver-
ticem conuoluantur & in altum ag-
gerantur, Tutuli à tuendo priscis (vt
ex Varrone lib. 6. de ling. Latina, &
Festo, cōstat) dicti: quod πύργον πλο-
κάμων cum Nazianzeno & sug-
gestum: comæ, cum Statio dicere
possumus: quibusdam κέρυμβος.

Ad aures qui demittuntur pili, πε-
ρωτίδες, quòd auribus adhæreāt, Pol-
luci: quidam & hos κυγκίννας cincin-
nos vocant, præsertim cū inuolu-
ti & contexti sunt: σημονία Cratino:
ἐλαῖ, ἑλικες, ἑλίσσες Callimacho & He-
rodiano (quamuis cincinnus, Cice-
roni in Pison. intortus capill⁹ dica-
tur, qui & calamistratus, à calami-
stro acu maiore, qua calefacta & ad-
hibita, crispātur capilli) hiq; à mu-
lieribus in fronte habētur, quod &
Ciceronis factitatum tempore, quo
saltatores maximè ornabantur, vt
habetur in Orat. post reditum. Sed
& Cynædi ijs ornabātur, vt est apud
Plautum in Asina: Martiali verò 2.
Epigram. anulus dicitur.

Ad

Ad tempora tandem pilorum eruptio ἰχλοὶ Ruffo : ὀινάνθη, Pindaro: ἀνάφαισις, Pindari scholi. Lanugo Latinis (aliqui tamen per lanuginē pilos, qui in adolescentum genis cernuntur, intelligunt, qua voce Martialis vñs est) Virgilio flos. Radices enascentium pilorum ἰόνθης aliqui dixerūt. Et hactenus de Capitis parte capillata, eiusq; Pilis.

DE ALTERA CAPI-

tis parte quæ Facies dicitur.

CAPVT III.

ALTERA Capitis pars quæ glabra & (vt loquitur Aristotel. 1. de histo. animal. 8.) caluē subiecta est, πρὸς ὤπον Latinis Facies, sed in homine duntaxat dicitur, quasi πρὸς ὤθεν ὄπων, hoc est, quòd antro-
sus videat. Nam, vt inquit Philosophus 3. de partib. anima. 1. πρὸς ὤπον nomen à re ipsa accepisse videtur, quod enim vnus animalium homo erectus est, solus prospicit anteuersus, vocemq; anteuersus mittit: vel πρὸς τὸ πρὸς ταῖς ἐν ψὶ μέρῳ, quasi dica-

mus, quod est circa oculos: vel vt Meletius, ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς ὀφθαλμοὺς φέρειν quod aspectū, quo anteriora prospiciat, ex aduerso gestet: quapropter hoc faciei nomen, hominis naturæ tantummodo congruit. Animalium enim ratione carentiū, docente Polluce & Athenæo li. 7. πρὸς τὴν μὲν est: quemadmodum de auib. ῥύγχος (quod Athenæus lib. 3. de porco propriè: Theocryptus verò, de cane: & Aristophanes de homine dici, tradit) καὶ ῥάμφος quod auib. maximè proprium, rostrū Polluci & Athenæo lib. 14. dicitur. Homero παρὰ, παρὰ τὸ πεπερατῶδες, quasi terminari diceret, quia sub eo nomine non vna tantū ipsius faciei portio, sed tota simul facies comprehenditur ac terminatur.

Facies, qua omnia animātia præter hominem carēt, ea pars dicitur, quæ (vt habet author Introductorij seu Medici) sub tota fronte à supercilijs incipiens, ad mentum vsq; circumscripta est. Græcis etiā πρὸς ὄψις: Latinis, vultus à voluntatis indicio, qui

qui pro voluntatis varietate mutatur, Seruio in Virgil. In homine enim Facies manet: Vultus verò mutatur, cuius rei vocabulum, auctore Cicerone 1. de Legibus, Græci non habent: quamuis apud Poëtas non rarò, vultus pro facie accipiat. Os Ouidio & Virgilio appellatur, sed minus propriè. Propriè enim Facies ex Galeni mēte dicitur id, quod est à supercilijs vsque ad menti imā partem: vel vt Pollux & Gellius loquuntur, quod fronti subest. Lata enim significatione, Aristoteles Faciei principium in syncipite, vbi capilli primū radices agunt, constituit, sicq; Facies ex fronte, oculis, naso, malis, ore & mēto cōstat. Hoc in significato faciei nomen si sumatur, tum eam, in partē superiorem quæ Frons, & partem inferiorem, quæ propriè Facies dicitur, diuidemus.

Frons à ferendo, quòd animi indicia præ se ferat, μέτωπον Aristoteli, quasi dicas pars faciei, quæ est post oculos: seu vt Meletius, οἶον ὑπέρωπον

B 5 quasi

quasi dicas, partem quę oculis imminet, oculos enim ipsi ὀφθαλμοὶ nuncupant: μετώπion Polluci. Est autem suprema faciei pars, inter synciput & supercilia posita, pilis vacua, terminatur enim syncipite seu capillorū radicibus, supercilijs & tēporibus. Verū sunt qui Frōtem ad faciem, alij verò qui ad caput referant. Qui ad caput referunt, Frontem appellant totum id quod inter oculos & coronalem suturam interiacet : & fanè, si ossa cōsideremus, rectè quidem, quia ossa maxillarum, quę faciem constituunt, facilè ab ossibus capitis separantur. Qui verò ad faciem referunt, partem depilem, carnosasq; partes cōsiderant: sed inter hos rursus non conuenit, alijs volētibus cum Aristotele, Frontem eam esse partē, quę inter synciput, vbi capilli finiunt, & oculos posita est, vt & Varro sumpsisse videtur, dū Frontem ab oculorum foratu dictā vult: alij verò, cum authore Introductorij, Frontem vocant partem eam, quę pilis meda est, & inter synci-

synciput, tempora & supercilia est.

Sed ad Frontem redeamus, quæ suam & longitudinem & latitudinē habet. Longitudo eius est, transuersim ab vna aure ad alteram: latitudo verò, à syncipite vsq; ad summū nasum. Huius cutis quæ mobilis, *περιετωπὶς* Herodoto, *περιετωπίδιον* Polluci dicitur: in hac plerunq; sudoris maior copia cōspicitur, id quod an propter vētriculos cerebri huic parti velut incumbentes, seu vt Aristoteles loquitur, quod anticū cerebrum huic incumbens sit humidius? an propter cutis, ossis hęc raritatem sic esse dicemus? Hæc & strias seu lineas habet, ex quibus contracta fronte fiunt rugæ, quæ *σελίδες καὶ ἀμαρυγὰι* Polluci, rugæ & radij: alijs *ἀμαρύγματα καὶ ρυτίδες*: rugæ frontis, Ciceroni.

Frons enim corrugatur & dilatatur: corrugatur in tristitiam, & in letitiam dilatatur: hinc factum est, vt Frons accipiat pro Vultu; pro animi nostri affectu, quem ex fronte percipimus: hanc etiā ob causam
prisci

prisci Genio consecrarunt Frōtem. Frons enim, vt habet Plinius lib. 11. natur. histor. cap. 37. homini tristitię, hilaritatis, clementię, seueritatis index est. Quibus enim, inquit Aristot. 1. de histo. anim. 8. magna est, *Βεβηδότεροι*, segnes: quibus parua, *ὀκνητοὶ* mobiles: quibus lata, *ἐκστατοὶ* mente moueri idonei: quibus rotūda, *θυμωτοὶ* iracundi. Rectē ergō Cicero, Frontem animi ianuam dixit.

Rugę frontis duplices sunt, alię in longum, alię in latum extensę. Extrema frontis ruga (quibusdā supercilij pellis) *ῥινοκρίον* Ruffo, quod supertentorium Latinis sonat, estq; id quod oculis attrahimus, cū aliquid altius cogitamus, aut veremur: nonnulli tamen carnosam sub supercilij partem *ῥινοκρίον* appellant. Pars verō immediatē supra supercilium, protuberans, vbi plerūq; sudor copiosior, *γείων ὀφρύων καὶ γείσσωμα*, Grunda Gazę: ambitus genę superioris, Plinio. Nunc ad faciei partes,

Faciei autē propriē dictę partes
sunt

sunt quatuor præcipuæ, Oculi, Nares, Genæ & Os. Aures enim ad latera, veriùs in capite quàm facie locari videntur. Verùm de partibus ad Oculum pertinentibus & circumiacentibus, primò nobis sit sermo.

DE OCVLIS EOꝝ

rumq; partibus.

CAPVT IV.

CVM Philosopho 1. de histo. anim. 9. ad Oculos supercilia referimus, quamuis ad Frontē aliqui referant. Pollux verò, Faciei partem dicit.

Supercilia (quæ veteres in Iunonis tutela esse putabant, eò quod ijs oculi protegerētur, vt Paulus apud Festum loquitur, per quos luce fruimur, quam Iunonē tribuere putabant, vnde & Lucina dicta) hirsutę sunt frontis extremitates Russo, siue pili supra oculum enati: hæc ad oculi protectionem aduersus ea, quæ supernè incidere possent, velut vallum quoddam à natura, vel potius ipsius opifice, concessa: quare
Cicero

Cicero 2. de natur. Deorum inquit
ijs sudorem à capite & fronte de-
fluentem repelli. Aristoteli & Intro-
duc. ὀφρύες συνεπείσματ' τῶν ὀμμάτων,
Latinis supercilium, quòd supra ci-
lium sit: id est, integumentum oculi
superius. Superciliorum prominē-
tiæ ὀφρύων γείωσα, superciliorum grū-
da, καὶ ὀπισκύνια Polluci. Horum pars
naribus proxima ὀφρύων κεφαλὴ, su-
perciliorum caput: altera verò pars
ad tempora accedēs ὀφρύων οὐρα, su-
perciliorū finis seu cauda, Polluci.

Pili superciliorum, τύλοι Medicis,
attestante Polluce. Hi, vt & pili ij,
qui in palpebris sunt, vnà nobiscum
nascuntur: vnde Aegyptiorum sa-
cerdotes cū reliquos omnes ra-
derent, ab his solis abstinebant. A-
nimi partem veteres in supercilijs
posuisse, non solū ex Cicerone o-
rat. pro Rosc. & 1. offic. libro, sed e-
tiam ex Philosopho, loco citato, li-
quet, qui animi ex superciliorum pi-
lis indicia proposuit, dum inquit: si
in rectum porrigantur μαλακὸς ἦθ' εἰς,
mollem subesse animum significāt
si iux-

si iuxta nasum inflexi sunt *σφυφνῆς*, au-
 sterum: si iuxta tempora inflectan-
 tur *μῶμυς καὶ ἔρπωνος*, derisorem & dissi-
 mulatorem: si verò in totū demissi,
Φθόνος, inuidum indicant. Interme-
 dium autem inter supercilia spatiū
 vnde nasus incipit, quod vt pluri-
 mum depile est, *μεσθφρυον* Ruffo &
 Polluci: *μελώπιον* Hippocrati de su-
 perfoet. & Polluci: alijs à situ, *μεσώ-
 πιον* quasi inter oculos medium: in-
 tercilium, Isidoro: alijs glabellum:
 glabra siue glabella, Martiano Ca-
 pelle libr. nupt. eò quòd glabra sit
 hec pars. Hoc loci Straton Philoso-
 phus, teste Plutarcho, animi prin-
 cipatum statuit. Quando verò Su-
 percilia coëunt, (vt in Augusto fuit
 obseruatum) ita vt hoc interstitium
 sit hirsutum, *συνόφρυς*, Theocryto:
μίζοφρυς, Cratino dicitur. Frontis
 pars in qua supercilia concurrunt
 seu coëunt, *συνόφρυγμα* Homeri
 scholiastæ. Partes carnosæ sub su-
 percilijs *ἑπιοκύνιον* quibusdam, atte-
 stante Ruffo. Cautas orbiculariter
 circumscripta, quæ & oculos & pal-
 pebras

pebras complectitur, *κόγχη καὶ κόγχη*
oculi orbita & cauitas, Polluci di-
citur.

Tunicæ sub supercilijs oculos te-
gentes, quæ ad visus recreationem
crebrò inuicem committuntur, &
ne quid extrinsecus noxij incidat,
oculos operiūt, maximè dum dor-
mimus visoriae virtutis, vt habet au-
thor Introduc. auertēde gratia, quo
melius homo conquiescat: dicun-
tur Aristoteli & Introdu. *βλέφαρα*
quasi *τῷ βλέποντι φάρα*, hoc est, vi-
sus tunicæ, vel opercula: vnde à
Poëta quodam Græco non illepidè
ὀμματοφύλλα, id est, oculi folia ap-
pellātur Meletio verò, *βλέφαρα* di-
cūtur *ἀπὸ τοῦ περὶ φαίνεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνέεσθαι*
αὐτὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ, quod primum osten-
ditur, vel quod in cernendo attolli-
tur. Sed & Hippocrati *βλέφαρα* ali-
bi *καμπύλα*, alibi *περεττωμένα* tanquā
retorta, vocantur. Polluci peculia-
riter *καλύμματα* tegumenta. Nican-
dro, *σκιώια*. *τείχη* Galeno: *ἐλντρεα* Ari-
stot. loco citato, & Polluci: *ἐν τριχώ-
σις* Hesychio: *παρὰ* Meletio, eò quòd
carnis

carnis expertes sint, quoniam & pedis dorsum tali nomine donatur. Plinio, Terentio, Ennio & Quintiliano, genæ: alij, eas partes putât genas dici, quæ sunt sub oculis. Ciceroni 2. de natura Deorum, palpebræ, quas oculorum tegumenta esse dicit: cilium Festo & Lactantio de opifi. vulgo palpebræ. Hæ duplices sunt, altera superior, quæ à superiori parte oculos claudit, quæ *καὶ ὀφθαλμικὴ* Polluci: cuius extremum ambitum, veteres cilium, attestante Plinio, vocarunt, vnde & supercilia: superiorẽ verò partem *σκιώια* dixit Pollux. Lineæ & quasi rugæ, quæ superiori magis sunt familiares *ὀφθαλμικὴ καὶ ἑλκυστὴς* siue *ἑλκυστὴς* poetis, Polluci. Altera verò, quæ ab inferiore parte oculos claudit, palpebra est inferior, cui magis quàm superiori genæ nomen convenire sunt qui velint: huius tota pars exterior *καὶ ὀφθαλμικὴ καὶ ἑλκυστὴς*. Superioris palpebræ superficiem quod superimpendet, *καὶ ὀφθαλμικὴ*, id est, cauum, Ruffo: regio autem illi sub inferiore palpebra respōdens,

C ὑπὸ κατωτέρῃ

ὑπὸ κροταλῶν subcauum Ruffo, quibusdā
 ὑπὸ ὠπείων, ὑποφθάλμιον suboculare: ge-
 neraliter enim quicquid oculis sub-
 est, sic dicitur, & hoc in hydrope &
 cachexia & hemorrhoidum longo
 fluxu & antiqua menst ruorum pur-
 gatione, nonnunquam etiam in-
 choantibus lippitudinibus, intumescere consuevit. propterea id ge-
 nus affectus, quoniam cauæ partis
 tumor est, Græcè κροταλιδία dicitur.
 Verum Introductorio propriè κρο-
 ταλα, concaua, dicuntur cauitates sub
 oculis in vtraq; nasi parte sitæ. Quā-
 do verò palpebræ oculis superin-
 ductæ sunt χάραξ Galeno: Ciceroni
 2. de natu. Deor. subgrundia & sug-
 grundia, deducta significatione, ab
 ea parte recti quæ prominet, quæ
 stillicidia à parietibus arcentur, quæ
 subgrundia & suggrundia, vt osten-
 dit Bideus, dicuntur: qua voce &
 Varro 3. de re Rustic. 3. vsus: alijs,
 vallum dicitur. Genarū, vel, vt vul-
 go, Palpebrarum extrema ora, quæ
 inter dormiendum se mutuò con-
 tingunt, vel extremus palpebrarum
 ambitus,

ambitus, quo velut fimbriola enascuntur pili, ὄρχος, ἑλκυστρον, ἐνηλεχώρα Introd. & Ruffo : παρὸς siue παλιν Theophilo medico, qua de re Pollux & Ruffus : palpebrarum crepido, putamina : antiquis cilia.

Pilos inde enatos βλεφαρίδες Aristot. Introd. Polluci & Ruffo : cui & παρὸν. Nicādro σκυβία: quibusdam χάραξ, cilia Gazæ: pili palpebrarum, Celso: palpebræ à frequenti palpitacione Plinio, Lucretio & Terentio. His munitæ sunt palpebræ, tanquam vallo pilorum, non modò ornatus oculorum gratia, sed ut spiritus visiuos, vel, ut est in Introd. radios ab interiore parte effusos, perspicendi gratia dirigant (his enim elapsis, vel retortis, nequaquam animans similiter in rectum vel in longum videre potest) & simul cum palpebris ceu vallum quoddam visus, oculos contra occurrentia animalcula, pulveres & alias sordes, fortuito illapsuras muniât: eorundem quoque nictus creber in vigilantibus est, tum ut visus recreetur, tum

ne quid violenter oculis incidat. Vtriusq; verò genę, seu, vt vulgò, palpebrę cilia seu extrema, dum inter dormiendum se mutuo cõtangunt, Ruffo *σεφάνας*, id est, coronę, & *χηλαί* vngulę, dicuntur.

Circuli vtrinque duo ad oculorum latera positi, laterales sic extremitates, quas Aristoteles loco citato superioris inferiorisq; palpebrę partes communes dicit, à Ruffo ad *παρσόν*, ab alijs ad oculum referuntur: *καυθροί* Aristot. & Introd. *ὑπὸ τῆς κνήθου* quasi pruritus sentire interpretaberis, cū plerunque in ipsis ob lachrymarum effluxū, siue cū alium humorem adhiberi accidit, pruritus sentitur. Latinis anguli oculorum, Hirqui Suetonio & Seruio in Virgil. quod ab oculis hircorum, qui ob libidinis ardorē retortis in angulum oculis capras obliquè aspiciunt, tractum est. Horum vnus vtrinque, qui Naso proximus est, maior & internus cāthus, vel angulus: *ἐγκανθίς* propriè (quamvis & cāthorum radices Galeno 4. *κατὰ τὴν*

πρὸς & Polluci ἐγκανθίδες καὶ Ὀπτιανθίδες dicātur) ῥαντήρ, quasi dicamus perfusor Polluci, & πηγὴ Hefychio, quod inde lachrymæ emanent, dicitur. Quo autem loci lachrymæ emanare vidētur, cavitās est, quæ πηγὴ, Latinis fons: Virgilio verò, ob quandam similitudinē sinus dicitur: foramina verò minutissima lachrymarum causa facta, puncta lachrymalia Fallopius vocavit. Carūcula eo loci posita, Vesalio & Fallopio ἐγκανθίς ἢ Ὀπτιανθίς dicitur. Alter utrinque angulus temporī finitimus, minor seu externus canthus & angulus exterior, παρώπιον Polluci: παρωπίον, Nicandri scholiastæ. Hi, ut habet Aristoteles, si iusto sint lōgiores, κακῆθες, malorum morum notam: si carnosī more pectunculorum sint, qui naribus iungātur, πονηρίας malitiam præferunt.

In horum medio, utrinq; sub supercilijs & palpebris, non aliter atque sub testa conchæ, naturaliter duo cōstituti sunt OCULI (qui tanquā speculatores in eminentissima

parte sedē habent) vidēdi instrumē-
 ta, quos Plato nobis duces esse ait,
 vt diuina propius cognoscam⁹, quā
 ob causā Galen⁹ diuina nominauit
 mēbra & quanto visus reliquis prę-
 stat sensibus, tanto quoque oculus
 alijs membris. Qui, teste Aristotele,
 ad rerum scientiam plurimū con-
 ferūt: cū longē plures quā reli-
 qui sensus rerum differentias nobis
 ostendāt, ita vt sint ceu quēdam κα-
 πτεγ mentis. Hanc enim detrahe,
 & quis erit oculorum imō cætero-
 rum omnium sensuum vsus? Qui vt
 mente quidem ad suum opus nil in-
 digeant: tamen nisi pręstō ea fuerit,
 huc intenta, nullus sensuū vllā vim
 efficiendi habebit vt rectē dictū sit:
 νῆς ὀφθαλμοῦ, καὶ νῆς ἀκροῦ, τὰ δὲ ἄλλα κοφὰ καὶ
 τυφλά. In oculis ergō animus inha-
 bitat: in his natura hominis ac tac-
 tus sermo exprimitur, cordis. n. nū-
 cij sunt, quorum tum intentione, tū
 remissione, tum coniectu, tum hila-
 ritate motus animorum pręsentia-
 tur. Hi lucis vsu vitam distinguunt à
 morte. Quare caput esse conditum

&

& surrectum propter oculos, non malè Galenus & post eum Auicenna, censuerunt: idcirco Oculos, ait Aristoteles 1. de hist. anim. 10. omnia animalium genera habent, præterquam τῶν ὀφθαλμοῦχρων, & si quid imperfectū aliud est: tum ea quæ animal generat omnia, præter Talpā, quā modo quodā habere dixerim, cū tamē omnino habere negem, cū nec videat, nec perspicuos habeat oculos: verū si quis prætensam membranā detrahat, locus oculorū apparet, & pars nigra eorundē: situs deniq; & descriptio eadē, quam legitimā conspicui oculi obtinent.

Dicuntur Oculi ὀφθαλμοὶ, quasi ὠπὸς θάλαμος, vt Oppiani schol. annotat: vel, vt Meletius, ἀπὸ τῶ ὀφθῆναι παρέχειν ἅπαντα, quòd omnia visui peruia reddant: aut quòd oculorū sint thalami, ex quibus visus emicat, ob idq; ab alijs Φάεια dicti sunt, quòd ex ipsis lumen, quod Græci Φῶς nuncupant, progrediat: ἢ ὅτι φωτὲς εἰσι κριτικοὶ, quòd videlicet discernendi luminis vim obtinent.

Quidam ob id ipsos ὄμματα dixerūt, οἷον ὄρματα ἢ ἄρματα, quod ex ipsis visibilis spiritus cum impetu feratur, & idem qui in oculis est, per ipsos exeat atque eiaculetur. Acolico autē idiomate ὀπτα, quæ circa oculos sunt, appellare consueuerunt. Sed & Homerus oculos ὄσσε plerumque dixit, quod ad sibi subiecta rectè dirigātur. Ab alijs ὤπας, παρὰ τὸ ὀπή à foramine, denominatos constat: ὀπή enim, proprio nomine terebratus locus nuncupatur, per quem nobis aliquid intueri facultas datur. Poëtis Ionico more, vt & Hippoc. ἱλλοι, ἀπὸ τῆς εἰλέιν à volubilitate: ὄψεις, βέλ-
 σοι, κύκλοι. Spartanis ὀπίλοι, quibusdā δέρεγματα, ἀπὸ τῆς δέρκεσθαι, οἷον τὸ βλέπε-
 μνον δέρκεσθαι, quod scilicet illud, quod cernitur, cōprehendant. Hesychio ἡελίς πύλαι, id est, solis portæ. Latinis Oculi, ab oculendo Varro-
 ni, quod ciliorum teguminibus seu palpebris, vt habet Lactantius de opificio, occulantur.

Oculorū autem alij, inquit Philo-
 sophus loco citato, sunt grandes,
 alij

alij parui, alij mediij. Mediij, optimi habentur: & hi vel nimium prominent, vel profundi sunt, vel medio modo se habent. Profundi *ὄξυωπέ-
σαι*, id est, clarissimè cernere possunt (& hi forti sunt quos Cicero, eruditos oculos vocauit) etiam in omni animalium genere. Medio modo se habentes, *ἡδὺς βελήτης* optimorum morum nota: & hi aut *σκαρ-
δαμυτικοί* nimium cōniuent, aut *ἀτε-
νείς*, rigidi, aut medio modo se habent, mediocriterque conniuent, hi que optimorum morum sunt. Illorum verò, alij quidem *ἀναιδέες* impudentiæ (quam Agamemnoni Achilles exprobrauit, cū eundem *κνώπῳ* appellauit, hoc est, vt Poëta paulò post explicat, *κνώς ὀρματὰ ἔχον-
τι*) alij verò *ἀβέβαιοι*, inconstantie indices sunt: haëtenus Philosophus: rectè ergò Cicero in oratore, oculos animi indices dicit.

Oculorum vt diuersæ partes, ita & diuersa sunt nomina: circulus enim minor, qui in medio oculi instar puncti prænigrū cernitur, cuius

ope videmus, Aristot. Introd. & alijs
*κέρη, οἷον χόρλω ἐκ τῆς δι' αὐτῆς χεῖδαται τὸ ὁρα-
 τικὸν πνεῦμα,* quod per ipsam visibilis
 spiritus diffundatur. Ruffo etiam
γλήνη, παρὰ τὸ τὸν νοῦν γάλλωσθαι, quia
 mentem tranquillam ostendat, mē-
 tis enim dispositionem oculi indi-
 cant: vel dicitur à lucendo. Meletio
ἴλλοι, διὰ τὸ τῆς ἰλήσεως, quod inuolutos
 in se plures humores contineat. Pli-
 nio, pupilla: Ciceroni 1. de natu.
 Deor. acies, quam pupillam vocari
 docet, cui lib. 2. vti & Lucretio, pu-
 pula dicitur: visio nonnullis, & à co-
 lore nigrum oculi dicitur, estque
 Vuae tunicae foramen, per quod
 spiritus visibiles permeant. Splendor
 in pupillae medio existens, ubi i-
 mago cuiusque rei visae tanquam in
 speculo relucet, *κέρη* quibusdā, Ruf-
 fo teste: *γλήνη* Polluci, qui dicit esse
τὴν τῆς κέρης αὐγὴν, pupillae splendorem:
 lux & acies oculorum, nonnullis pu-
 pillā. Simulachrū quod in acie ap-
 paret *γλήνη* Ruffo, Glenam ver-
 terunt.

2. Circulus verò maior, inter pupillā
 &

& album interiacens, pupillamque ambiens, Introd. ἱρις, iris à diuersitate colorum, à cœlesti enim Iride, quia ambo versicolores sunt, nomen accepit: σφενδόνη Polluci, quod pupillam in se contineat, vt funda lapidem, vel circulus aureus gemmam, cui & γραμμὴ κυκλοτερής, linea circularis dicitur: σφάνη corona Galeno, quod coronæ modo nigrū cingat. Huius partes pupillæ proximæ & nigre, πῶσοι Polluci: vel, vt ait Aristoteles, quod pupillam ambit, μέλαν nigrum dicitur, quod (vt idem cap. 10. monet) colore variat. Alijs enim μέλαν nigrum: alijs σφόνδα γλαυκόν, valdè cæsiū: alijs χαροπὸν fuluū: alijs αἰγῶπον caprinū, quod morum optimorum indicium est, & ad visus claritatem optimum. Idē 5. de Gener. anim. 1. nigrum, glaucum & variū: in Problem. nigrū, subnigrum & glaucum agnoscit. Galenus tres constituit: glaucum, nigrum & medium. Ceterum color hic oculorum fit aut multitudine, aut paucitate certi humoris, aut situ

situ quodam. Solus enim potissimū animalium homo, oculos diuersi coloris habet, cuius causam Galenus alibi satis dilucidè docuit, cæterorum, vt inquit Plinius, in suo cuique genere similes, equis, vt habet Aristoteles, exceptis, qui oculis interdum cæsijs gignuntur.

Circulus iuxta Irim qui albugini proximus est, albumque attingit, *ἀλως* Polluci: pupillæ lymbus, nebuloso circa Solem aut Lunam circulo persimilis existēs, dictus est Volchero, Album candidumūc oculorum, quod ad latera post pupillam cernitur, & nigrum circūdat *λόνιον*, id est, albū Aristot. & Introd. quod magna ex parte simile in omnibus est, *σφενδόνη* Polluci: *κυκλώπιον* Aristoteli 4. de hist. anim. *λογῶς* (ἀπὸ τῆς *λογῆς* ab obliquitate, ex Homero) Nicandro & Polluci, quamuis oculi *λογαίδες* Suidæ dicantur. Albumen oculi candidum siue albugo Gazæ, pars corneæ tunicæ est. Vbi album finitur, & palpebrarum sunt fines *πέεμιν* Polluci: Latinis, extremitas
vel

vel trūcus albi oculorum vocatur. Quod verò spatium oculos parte interiore ambire videtur, *κέγχος* Pol luci: *πυελίς* Ruffo: oculi peluis, cauū oculi, auroræ Volchero. Totus oculorum ambitus, *ῥών* Polluci. Denique sub oculis insurgentia, vel oculis subiecta ossa, propriè *ὕπώπια* ὑποφθέλμια, Ruffo & Polluci: subocularia rectè dicuntur.

DE NASO EIVS

que partibus.

CAPVT V.

NASVS, qui præ ceteris partibus hominis faciem formosam, maximeq; deformē reddit, & quasi mur⁹ oculis interiectus esse videtur, Philosopho 1. de hist. anim. 11. faciei pars est, quæ meatū spiritui præbet, cum ea parte aërem reddamus & accipiamus. Rectè ergò Nares sursum sunt, vt ait Cicero 2. de natu. Deor. & quòd omnis odor ad superiora fertur, & quòd cibi & potionis iudicium magnum
carum

carum sit, non sine causa vicinitatē oris secutæ sunt. Dicitur autē Græcis ὀν καὶ ρίς Aristot. & Introd. à ῥέω quod per nares sordes & superfluitates capitis effluant: ῥώθων Polluci: μυχτῆς Aristoteli: quibusdam μύζω-της à mucore, pituitoso excremento per ipsas destillante, quem Hippocrates & Hesiodus μύζαν mucorem, Athenienses verò coryzam vocant.

Diuiditur autem Nasus in partē superiorem quæ Ossea & immobilis est: & in partem inferiorem, quæ cartilaginea & mobilis. Superior pars ossea, quæ vtrinque ad malas vergit & dorsum nasi vocatur: quibusdam, summum nasi. Huius rursum superior pars, quæ supercilijs vel potius glabello proximè subiacet, Polluci, sed impropriè ἡθμός colatorium, quod ibi spiritus veluti percolando attenuetur, dicitur: huius verò pars acuminata, quæ ossea est, Polluci ῥινὸς ῥάχης nasi spina & scapula vocatur. Inferior verò cartilaginosaque pars, vbi in nares se fundit,

dit, Polluci ἀκροεῖνιον, nasi summitas:
 vel imū nasi cum veteribus Sucto-
 nius dixit. Cavitates externę inter
 partem osseam & cartilagineam,
 κελία Volchero. Extrema nasi ro-
 tunditas, orbiculusve protuberans
 σφαίριον ob rotunditatem Polluci
 & Ruffo: nasi orbiculus, pirola à for-
 ma, Isidoro: globulus & caput. Pul-
 pæ vtrinq̃ue nasi orbiculum exter-
 nè sepientes & foramina ambien-
 tes, quæ in vehementiore spiritus
 difficultate, & cū voluerimus, mo-
 uētur, Polluci ὑπὲρ ἢ πτερύγια Intro-
 ductorio: alæ & pinne narium: pin-
 nulæ Isodoro. Interiora autē μύζαι &
 θαλάμαι Polluci: ipsarum autē fun-
 damentum λενοὶ lacus, eidem. Nasi
 fenestræ, seu respirandi foramina,
 spiraculaue duo, quę in infima & la-
 tiore eius parte conspiciuntur, &
 ad dextram sinistramue sunt mobi-
 les (natura enim, vt ait Philosophus,
 nares mobiles esse voluit, nec sicut
 aures sua compage immobiles)
 ῥίνας Hesiodo: ῥίνας Aristoteli: ῥάινες
 Dioscoridi: μύζαι Sophocli & At-
 ticus:

ticus: *μυζωτῆρες* munctrices, Ruffo &
 Introductorio: *μυκτῆρες* Aristoteli &
 Galeno ad Glauconē, ἀπὸ τῆς *μυκτη-*
είσεως quod subfannare est, quia il-
 los quos deridere solemus, mucos
 dignos existimamus: siue quod mu-
 cus, quem *μύζαν* vocant, per ipsos e-
 grediatur: vel quod in ipsis meatus
 quidam sunt, qui ab eis *μύζαι* dicun-
 tur: *μαλάμαι* cauernę, Polluci. Lati-
 nis nares, à naritate seu gnaritate, vt
 inquit Donatus, quod nos odora-
 tu doceant præstō ac prope esse
 quod oculi adhuc non vident: vel
 quia per eos vel odor, vel spiritus,
 innare non desinat, cuius nomine
 semper patent: quibusdā nasi pro-
 muscis. Contractiores tamen, ait
 Cicero, habēt introitus, ne quid in
 eas, quod noceat, possit peruadere:
 habent & humorem semper ad pul-
 uerē, multa quę alia repellēda, non
 inutilem. Vtrunq; meatū *κενὸν* ina-
 ne, vocat author Introductorij: bi-
 partito enim tramite quasi pariete
 distinctus est Nasus, & quidem car-
 tilagine intermedia, quę *διάφραγμα*
 Aristo-

Aristoteli: *συλῖς, κίων* Introductorio & Polluci: columna, discrimen vel interseptum narium, Gazæ: interfinium, Isidoro: imbrex narium, Arnobio. Huius carnosum & externum interseptum à globulo ad labrum vsq; descendēs, *κίων* columna, Polluci & Ruffo vocatur.

Pili deniq; narib⁹ innati, Vibrissæ & Vibrissi, Paulo apud Festū dicuntur, quòd ijs vi euulsis, caput vibretur & concutiatur: horum vsus esse creditur, vt impediāt, ne animalia maiuscula per nares intrare possint.

DE MALIS QUÆ COMMUNITER GENÆ DICUNTUR.

CAPVT VI.

FACIE partes, quibus solus homo donatur, quæ sub oculis sūt, & inter nasum & aures vsque ad mentum sese extendunt, *μῆλα* Introductorio & Polluci: quibusdam *κόρρη ἢ σιαρόνες, ὅτι σείανται περισσώμεναι*, ex eo videlicet, quòd præ sui agitatione cōcutiantur, ait Meletius: siue
D quòd

quòd nos clausas ipsas continen-
tes silentia agimus, quod ipsi *σιγῶν*
dicunt. Malæ, Plinio: à maxilla sic di-
ctæ Ciceroni in oratore: priscis Ge-
næ dicuntur, quòd in his pili gignā-
tur, quas radi in fœminis, duode-
cim Tabularum interdicto, antiqui
vetuerūt: vel quòd per ipsa genera-
mrium, fœminarumq; & qui per-
fectæ ætatis, atque imperfectæ sunt,
distinguantur. Cicero enim libro
de legib⁹ inquit: Mulieres genas ne
radunto. Hæ oculis ab inferiore
parte subiectæ, eos tutantur, eo-
rumque inferior est munitio.

Diuiduntur autem, in superiorē
& inferiorem, Hippocrati *ἐς τὴν κατὰ
ἄνω καὶ τὴν κατὰ ὑπόκεινται καὶ κάμ-
ψιν τῶν ὀφθαλμῶν*, quod scilicet incuruā-
tur flectunturq; , vt habet Meletius.
Aristoteli in Physiognomonicis, *ἢ
ἀνω καὶ κατὰ γένος*.

Superior pars leuiter inter nasum
& aurem sub oculis eminēs ac mali
instar rubens, quæ pudoris sedes Pli-
nio, eo q̃ rubor ea in parte, maxi-
mè per pudorē, cernatur, Hippocra-
ti,

ti, κύκλῳ προσώσθ faciei circulus: nā
 in malis orbicularis quædam rotun-
 ditas cernitur: παρὰ Homero, παρὲς
 Euripidi: μήλον malum, Polluci: non
 solū à similitudine malorum tam
 quoad formam, quàm colorem, vn-
 de & Pomum faciei, verum etiam
 quòd in vere ætatis floreant: παρὲς
 καὶ γνάθος Polluci. Gena Latinis. Se-
 des inter nasum & malas mediæ,
 nonnullis, vt vult Vesalius. κοίλα, cō-
 caua dicuntur, vt capite 3. ostensum
 fuit, quo nomine alij totam oculo-
 rum sedem, quæ γλήνη, à palpebris
 ad malas extensam, vocarunt.

Pili autem, qui primò hominis fa-
 ciem vestiunt, ἰσλοί, ab iulo verme,
 qui numerofo pedum ordine fer-
 tur: vel, vt Meletius, ἀπὸ τῆς λέγειν, &
 illos cū primū oriri incipiunt,
 ad dicendū audentes reddant: χνῆς
 pubes, Polluci: γενεῖας Callimacho
 & Aristophani: ἰονθός Suidæ, ἀπὸ τῆς
 ἰεναί καὶ αἰθῆν: quidam tamen radices
 enascentium pilorum ἰονθός dicunt:
 πώγων lanugo, Polluci & Poëtis:
 cū verò, iam completa fuerit,

γένειον barba, Polluci dicitur.

Inferior Malæ pars, quæ laxior & spiritu à pulmone reuocato & oppressis labijs retento inflatur, γνάθος propriè, qua voce Herodotus peculiariter pro inferiore maxilla vtitur, Camerario teste: γναθμός Homero: γένος gena, Aristoteli 3. de histo. animal. σαγών Athenæo: Horatio & Persio, bucca. Sonus, qui ex inflatione buccarum erumpit, scloppus Persio, fictitio nomine dicitur. Extremos verò ambitus, prisca (vt vult Volcherus) cilia vocabant. In Gena inferiore, vel propriè bucca, in ridentibus rima, in alijs lineæ siue rugæ, in quibusdam verò fouea apparet, quod vmbilicum veneris dixeret, alijs gelasinum: Martiali, gelasinus à γελᾶω rideo. Tota verò pars à supercilijs ad elatiorem vsque dentium seriem, ἡ ἄνω γένος, superior maxilla nominatur: quemadmodum altera quæ in viris barba deco-

ratur, ἡ κάτω γένος inferior maxilla, dicitur.

DE

DE ORE, LABIIS, EO- rumque partibus.

CAPVT VII.

PARTEM à naribus ad labium
vsque superius, vbi primum la-
nugo prorumpit, *μάστιξ*, com-
muniter *μάστιξ* Introductorio, Pol-
luci & Eustathio, *ἀπὸ τῆς μυχτῆρος* à
muco narium, qui illic destillat: *ὑπὸ ῥί-
νον* Ruffo: *ὑπὸ πύλην* Aristoteli & Home-
ro est: Mustacem, vertit Gaza. Cavi-
tas autem sub naribus valliculæ in-
star impressa, hyporrhinum & labrū
superius findens, *Φίλτρον* Polluci &
Ruffo, quasi amatorium, siue ama-
bile dixeris, vel amoris illecebra,
velut esset quoddam in amorem il-
lectamentum. Lactantio, per simili-
tudinem, lacuna: alijs, imbricata la-
cuna: sulculum, vocat Vesalius.

Barbæ in hac parte exortus, cū
pili adhuc molles sunt, *ὑπορρίνιον καὶ
προπαγώνιον*, id est, anterior barba,
quæ ante inferiorem progerminat,
Polluci: Probarbium, dicere liceat.
Pili postea adaucti & vtrinque ri-

gidi eminentes *μύσταιες* Ruffo, seu *μέσταιες*, ἀπὸ τῆς μεσσηδαι τριχῶν, quasi pilis refertos esse interpretareris. Latinè, mystaces vocantur: Iuuenali verò, alæ dicuntur.

LABIA succedunt, quæ & labra Ciceroni de Divinatione & Persio, oris musculosæ extremitates, os quatenus aperiunt & claudunt, cōstituentes, Aristoteli 1. de historia animalium 11. *χείλεα*, ἀπὸ τῆς χεῖν λόγον, quòd sermonem fundāt: vel, οἷον ἐχείλη, quasi quòd ipsum os teneant & eius dentiumq; ceu æditui habeantur, inquit Melerius: ἔρκος ὀδόντων seprum dentium, Homero: hæc enim velut vallum quoddam ad tegendā dentium deformitatem à naturæ opifice summo, data. Aristophani, *χελῶει* labrum: *μῆλα* etiam dicūtur, attestante Polluce.

Duo autem sunt labia: labrum superius Cæsari, quòd *ἀνώχειλον*, alijs generaliter labrum: quibusdam & labrum superius & in eo enati pili, *μάσαξ* dicitur. Inferius, *κατώχειλον*, labrum inferius, quòd improprie labrum

brum dictum volūt, sed labium vocandum cēsent, inter quos est Donatus: ita tamen confusè leguntur labrum & labium, vt in nullo discrimine sint ponenda. Horum partes extremę prominētes, *περόχειλον* Ruffo: *περχειλίδιον*, Polluci: *περβολή χείλη*, Hippocrati: *μύσας*, Homero: *prolabia*, Latinis dici possunt. Rubentes verò eorum partes in complicatione & commissura, *περτόμια* καὶ *περτόμιον* Polluci & Ruffo: hæc, multorū sententia, rubent propter sanguinis plurimū affluxum. Rimæ autem eorum *ράγάδες* vocātur, quod nomen & alijs membris conuenit & potius inter morbos cōnumeratur. Porro, foramen in buccarum medio, quę à labijs cōstituitur cum mutuo diuiduntur, seu inter maxillas & labra, vt loquitur Aristoteles, reliquaquę omnis vsque ad fauces inanitas, *στόμα* Aristoteli & Introductorio: *λογεῖον*, quoniam per id sermo prodit, Polluci: *μάσας*, Homero, *χάν* ab hiatu, comicis: *ἀντρεών*, Nonno: Latinis os, quibusdam

bucca. Vltimus oris angulus ac cō-
 pago, vel buccarum pars circa labi-
 orum confinia *κημὸς*: Aureliano &
 Polluci *χαλινὸς*, quòd sit veluti frenū
 & retinaculū oris, ab equis verbū
 mutuo sumptū est, qui eadē in par-
 te frenis maximè coërcentur. Pars
 quæ in homine ridente lineis qui-
 busdam terminatur, rictus Iuuenali
 & Martiali dicitur: Græcis *σέσηρ* à
σαίρω, id est, os in rugas diduco.

Inferioris labij pars, vel potiùs in-
 ferioris maxillæ acies (Maxillæ *σιαγό-
 νη* pars prior, mentum *γένειον*: poste-
 rior verò, mandibula *γένυς* Aristoteli
 I. de historia animal. I. I. dicitur) fa-
 cieiūe pars ima, quæ in acutum qua-
 si tēdit, figura oblonga & orbicula-
 ri, vt author Isogoges tradit, *αὐτρεῶν*,
διὰ τὸ αὐτρεῖν, quòd in ea barba efflo-
 rescat: *γένυς*, Euripidi: *γένειον*, Introdu-
 ctorio & Xenophonti, καὶ *γενεῖας*: à
 nonnullis *πάγων*, quòd hæc pars in
 barbatis præcipuè barba exorne-
 tur. Ciceroni, mentum, à memini
 quibusdam, quòd eius inter recor-
 dandum aliquis vsus esse videatur:
 alijs

alijs ab eminendo, quia à gula emineat: hoc Plinius homini tātum tribuit, & si rotundum sit iuxta Pythagoram, animi effoeminati indicium esse solet. Mento verò fouea ornatus causa impressa, quæ in quorundam mento crassior cernitur *τιπ* Polluci: *νύμφη* nympha, Ruffo, qui inferioris labij cavitatem esse dicit: sed si rotunditas adfuerit, ibidem *σφαίριον* appellatur, tanquam mentum esset orbiculare. Menti acuta pars in maxilla inferiore eminens, *ὀξύγευς* Polluci: carnosam sub inferiore maxilla mētoûe pars, ad faucium principium desinens, *λανκανία* Ruffo dicitur (quidam tamē carnosam hāc partē, vt monet Ruffus, mentū: *λανκανίαν* verò, cauū iugulo proximū appellauerūt) *ἀνθερέων* Polluci & Ruffo, *ἀπὸ τῆς θειξίν ἀνθεῖν*, quod pili ibidem floreāt: buccula forsā à similitudine, cum Suetonio dici potest.

Barba in summo mento est, quæ tota cū primo erumpit *χυνῆς* lanugo, Didymo: cū verò adoleuit, *ὕπηνη* (propriè tamen *ὕπηνη* barbam

D 5 quæ

que circa labia est, significare volūt)
γενειον ἢ *γενείας* Homero: *πώγων* Theo-
 cryto, quod in lanuginis egressu
 ætatis stabilimentum, quod ab illis
πῆξις nuncupatur, denotet. Barba,
 Ciceroni: vestis, Virgilio. Verum
 quatenus mento & inferiori labio
 annascitur, Ruffo, Polluci & Suidæ
πάππ Ⓞ, pappus, quod carduorum
 florib⁹ similis sit. Pilos barbæ, *γενεία-*
δας Homerus dixit: sub mento ve-
 rò syluulæ instar prodeuntes pilos,
ὑπώλω Hypenam Ruffus dixit: Me-
 letius pilos qui sub barba sunt ita
 vult dictos, *ἀπὸ τῆς ὑπέναντι καὶ ὑποκείνου*
τῶ γενείῳ quod barbæ ipsi subiectæ
 visuntur. Pollux verò tam pilos sub
 naribus, quàm labij inferioris, simul
ὑπώλας dicit.

DE AVRIBVS, EA= rumq; partibus.

CAPVT VIII.

ARISTOTELES I. de historia
 animalium II. aures capitis
 partes quibus audimus esse
 dicit, quæ homini tantum sint im-
 mobi-

mobiles, & per quas Alcmeon capras spirare voluerit. Verùm eorum quę audiūt, alijs esse auriculas, alijs deesse, sed ipsis audiendi meatū patere. Qua enim animal generant, omnia auriculas habent exceptis vitulo marino, delphino & reliquis ita cetarijs. Secuti ergò Philosophum, auditus organa non in facie, sed capite locabimus, quæ, vt habet Cicero 2. de natura Deorum, extrà eminent & tegendi (auditus) causa factę, tutandiq; sensus, & ne adiectę voces laberentur atque errarent: priusquam sensus ab his pulsus esset: sed duros & quasi corneolos habent introitus, multisq; cum flexibus, quod his naturis relatus amplificatur sonus.

Situm, aures hominis eundem in orbe quo oculi obtinent, in capite nimirum, propter rationem quæ à Cicerone 2. de natura Deorum traditur: cùm enim aures sonum recipere debeāt, qui natura in sublimē fertur, rectē in altis corporum partibus collocatę sunt.

Gemi-

Geminæ factæ, vt vnaleſa, altera frui poſſimus. Sunt autem aliæ, vt habet Philoſophus loco citato, læues, aliæ piloſæ, aliæ medium tenēt, & hę ad audiendum aptiſſimę. Item alię magnę, alię paruæ, aliæ mediocres: & aut nimium, aut parum, aut mediocriter erectæ: & hę optimorum morum, notam habent: at quę magnę & erectæ *μωρολογίας ἢ ἀδολεχίας*, ſtultitię & loquacitatis indices ſunt.

Dicuntur Aures Græcis *ᾠτι καὶ οὐαῖα*, quæ à voce accipienda nomē ſumpſiſſe cenſentur: *ἀκροά* Polluci & Lucano. Aures, ab hauriendo, Latantio & Virgilio, quòd ſonum vocemq; accipiant, & quaſi haurire videantur, cuius nomine, vt rectè Cicero, ſemper patent: eius enim ſenſu, etiam dormientes egemus: alijs quaſi audes, ab audiēdo: alij à Græco *αὐδή*, quod vocem ſignificat, quæ ſolo aurium inſtrumēto percipitur, deducere malunt.

Nunc ad aurium partes accedamus: Meletius quidem aures in ſupinam

pinam & profundam, atq; inter has mediam diuifit: Aristoteles verò omnia de Auribus vocabula obscura & incerta esse putat, præter vnicū τῆς λοβῆς, tamen quæ Medici & authores illis nomina imposuerūt, referamus.

Omnis Cartilago aurem ambiēs, auricula exterior dicitur. Aurium partes superiores, λοβοὶ propriè dicuntur Hesychio & Suidæ: suprema verò pars cartilaginosa versus tempora expansa, lata atque decliuus, Ruffo & Introductorio πτερύγωμα, ala: πτερύγιον alula Polluci: pinna Gazæ, alijs pinnula. Huius extremus ambitus vel totum id, quod aurium extremam oram ambit, ob variam circumuolutionem, ἑλιξ voluulus Ruffo: & per metaphorā κελία Polluci: capreolus Latinis, cuius finem qui subbreuis est, ἀντιλοβίδα Ruffus nominat. Pars refracta & ab anteriori in posterius retusa, atque in ipsis summitatibus reflexa, in circuitu vsque ad lobum κυβοειδής cubiformis dicitur Introductorio: alijs

κυβοειδής

κυρτπειδης, curuiformis, siue gibbosus.
 Sub hoc semicirculus rotundus in
 mucronem exsurgens ξυστηρ Xyster,
 eidem appellatur. Interior auriculæ
 ambitus in cuius medio cavitās, ἀν-
 θελιξ Ruffo : σκάφος linter, à navi-
 culæ similitudine Polluci : scapha
 Latinis. Cavitās ipsa aurium inte-
 rior post anthelicem, κόγχη Ruffo &
 κογχίον, concha Latinis : cuius pau-
 mentum κρότων, à plausu, vel quasi
 ricinus Volchero. Superior verò ca-
 uitas. ἀστεικὸς Polluci. Quod conchæ
 respondet iuxta temporis finem, ad
 interiorem neruum, τράγος Ruffo &
 Polluci : Latinè, hircum dixeris : vo-
 catur etiam à forma καμάρα cama-
 ra. Huius pars quæ circa tēpora est,
 ἀκόνη, pila instar cuius cauita vide-
 tur, Polluci : opposita verò ex cras-
 siore anthelice, quæ versus tempo-
 ra protuberat, ἀντίτραγος Polluci.
 Cavitās iuxta meatū auditoriū, in
 qua velut in alueo sordes colligun-
 tur, κυψέλλη aluearium, Hesychio &
 Polluci, Διὰ τὸ κύφον, ἢ κογχωοδὲς dici-
 tur, quòd concavum videlicet, cō-
 chilia-

chiliatumq; fit, quia vasis huiusmo-
di similitudinem habet. Sordes ve-
rò, quæ in auriũ cavitare colligũtur,
ab illis *κυψελίς* denominãtur, & qui-
dem ab Aphrodisæo: Aegineta verò
ρύπες ἐν τοῖς ὠτί sordecularas in aurib⁹,
vocat. Horum vsum existimat Cice-
ro 2. de natura Deorum, vt si quæ
minima bestiola conetur irrumpe-
re, in sordibus his tanquam in visco
inhærescat. Pars verò decliuior iux-
ta alueum, per quam liquor effun-
ditur, *ἐχινίσκη* Polluci. Partes infe-
riores carnosæ molles ab auribus
suspensæ, *λόβοι* Aristoteli, Introdu-
ctorio & Ruffo, *ἀπὸ τῆ λαμβάνειν*, ꝓ
eam partem apprehendamus cùm
quempiam admonemus: & hæc for-
tè ratio, cur Auris memorię sit con-
secrata: vel, vt Meletius, *παρὰ τὸ λόβειν*
quasi deturpari vel abscindere di-
ceres, ipsa enim ob scelera trun-
cari solet, vnde apud Homerum *ὡς
ἢ ἀπὸ ρίνα τέμνησι καὶ οὐαῖα*, id est, cui na-
res turpi pœna truncantur & aures:
ὠπείλον καὶ ὠτίον Lucano. Fibrę Gaze,
lobi; auricula & auricula infima,
Cice-

Ciceroni ad Q. fratrem libro 2. & anfa auriculæ: infima vel ima auris. Hoc, nihil in humano corpore mollius aut flexibilius lentiusque: nec enim osse riget, neque cartilagine durescit, neque nervis intenditur: vnde prouerbum, Auricula infima mollior, qua de re Ammianus lib. 19. Auriculæ inferiores partes à maxilla solute pendule, *περλόβοι*. Superior verò pars, quæ versus cauitatem, in qua sordes colliguntur, tendit, *τέτιξ* cicada Polluci nominatur: quia ab ea parte Atheniensium indigenæ, cicadas adpendere solebant, vt hoc tempore gemmas & annulos virgines & nobiles. Suprema imæ auriculæ pars asperior, *ἀνπιλόβιον* Introductorio: rricula Volchero. Pars quæ iuxta radicem sub auricula est, *μύκων* Polluci. Foramen auris, auditoriusue meatus, *πέρθε ἀκυστικός* Introductorio: *νεῦρον ἀκυστικόν* Aphrodisæo: *σκολιὸς πέρθε τῆς ἀκοῆς*, tortuosus auditionis meatus, Polluci & *ὁπὴ τῶν ὠτῶν* foramen aurium: flexuosum enim (vt rectè Cicero)

iter

iter habet, ne quid intrare possit, ac si simplex & directum pateret: ἀπὸ Ruffo: cecum foramen Latinis. Denique ubi foramen auris patet, quæ concamerata auriculæ pars est, Polluci καμάρα & testudo: interior retro, κύαρ eidem dicitur.

DE COLLO, EIVS

que partibus.

CAPVT IX.

ABSOLVTO superiore ventre, ad partes inter Caput & Thoracem, seu, ut loquitur Aristoteles 1. de historia animalium 12. inter pectus & faciem locatas, descendamus.

Infra Caput pars oblonga (talem enim propter vocis modulationē esse oportuit: nam nullum animal brutum quod collo caret, articulatam vocem edere potest) rotunda, figura ferè cylindrica, à facie ad humeros protensa, ἀνὰ ὤμους Aristoteli: τεράχνη Galeno & Polluci, ἀπὸ τῆς τεράχνης τῶν ἐκείσε ὀστέων, ab asperitate ossium quæ inibi sunt: vel, ut Me-

E letius,

letius, quòd per ipsum alimentum defluat, quod illi *ρεῖν* aut *τρέχειν* dicūt: *δειρῇ* Ruffo, Polluci & Homero, cui & *λόφος*: verū nomen *δειρῇ* propria vocabuli significatione ad quadrupeda refertur, quòd ab ipso animalia *ἐκδέρονται*, hoc est, excoriantur: sed & abusiue ad hominis collū hoc nomen referri solet. Latinis, collū à colendo, quia hæc præcipue pars torquibus & monilibus ornari cōfuevit. Hoc Tauro subiaccere volūt, eò q̄ in animal, vt habet Martius, collo trahat.

Totius Colli, vel potius ceruicis flexus atque ambitus, *περίδειρον* Polluci dicitur, & in partem anteriore, posteriorem & laterales diuiditur.

Anterior seu prior pars, *λαιμός καὶ δειρῇ*: Meletio *αἰθερεῶν, διὰ τὸ θυρεῖν τὸ πνέσμα ἐκείθεν*, quòd inde videlicet spiritus profiliat. Guttur, gula Salustio, qua in significatione Medici non sumunt: Medicis enim guttur colli pars est interior, & gula, cibi potusque via: quamuis etiam guttur pro aspera arteria sumatur, vt est
apud

apud Ciceronem 2. de Diuinatione. Valla, iugulum vocat: alijs *λανκανία*, *παρὰ τὸ λαβεῖν*, quod est *ἀπολαβεῖν*, quia è cibo potuque voluptatem ea pars præ cæteris sentiat. Quantū verò, inquit Aristoteles, ipsius colli cartilagineum priorem obtinens situm, vocem & halitum trāsmittit, id *ἀρτηρία* nominatū est. Huius pars suprema *βρόγχος*, quibusdam malè guttur, vulgò morsus & pomum Adami, alijs nodus gutturis: quod propriè dicitur de parte ea, quæ mox sub mento protuberare conspicitur, quod nihil aliud est, quàm *ἀρρυξ* seu asperæ arteriæ caput. Gutturis pars exterior, eò quod per irā incensa, tumensque infletur, *πρηστήρ*, id est, ardens, Polluci dicitur: quod autem inter *πρηστήρων* & *Φάρυγξ* seu guttur est, *ἀγμήτης* ageter, Polluci nominatur. Inferior vel vltima colli anterioris pars, cui proximè subest iugulum, quæ monilibus ornatur, *ὑποδείρις* Polluci: cuius pars anterior, qua iuxta clauiculas cum pectore iungitur, *κατακλεις* (quod inde dici

opinantur, quòd cum scapulis tale os dearticuletur, ac partes quæ circa pectus sunt, claudat) *ἡ περισφαγίς*, quòd circa iugulum sit, Polluci. Concauitates duę, sub imo collo, thoracis uē summo iuxta clauiculas (quas aliqui iugulos vocant) secundum quosdam *σφαγὴ* Græcis: iugulum Latinis, qua voce & Plinius usus, dū ait: Vni homini sunt duo iuguli, dexter & sinister. Simile Celsus libro 8. habet: verū non concauitates, sed clauiculas intellexēre, quarum mentionem fecit Demofthenes, dum inquit Philippum fregisse iugulum. Cauum verò, quod inter vtramque clauiculā est, *σφαγὴ* Aristoteli 1. de historia animalium 14. qui partem collo & pectori cōmunem dicit: *σφαγίς* Hesychio. Quintiliano iugulus seu iugulum, quia locus cædi obnoxius: *λακάνια* Homero & Ruffo: nonnullis *θυμὸς*, teste Polluce: *ἀντικάρδιον* quasi cordi oppositum & iugulationem, appellat Ruffus: lacuna quibusdam.

Posterior seu extrema colli pars,
quæ

quæ ab occipitio ad scapulas pro-
tenditur, in qua spinalis medulla,
αὐχλὺ quibusdam: *ἐπωμῖς* Aristoteli:
ινίον Ruffo: *δειρὴ καὶ λοφία* Polluci &
Hesychio: *cervix* Gazæ, quavoce,
vt habet Quintilianus, primus Hor-
tēsius vsus est. Huius pars superior,
occipiti proxima, in medio foueam
ostendens, *τένων* Ruffo & Introdu-
ctorio: tendo, quia in capitis motu
tenditur, Latinis: alijs, vt monet
Volcherus, *ἀσφάλεια, λοφία καὶ λοφα-*
δία: cauum inter primam & secundā
vertebram, *Ἰπισφαγδὺς* Hippocrati
& Polluci, à cæde, quòd ea parte
cervice fracta homo intereat: vel
quòd ibi nonnullis pecudibus cul-
ter immittatur: fouea Latinis dici-
tur. Pars ad colli radicem thoracis-
que latera eminens, *ἀκρώμιον* sum-
mus humerus dicitur: inferior verò
pars, qua dorso committitur, non
secus quàm laterales partes, qua
scapulis iunguntur, *ἐπωμῖς* dicitur.

Partium lateralium diuersę etiam
sunt partes: partes enim sub auri-
bus exortæ antrorsum sub maxillis

vergentes *παρωτίδες*: à parotidibus ad iugulum & asperæ arteriæ latera, *πρὸς* cornua Polluci: partes verò laterales gibbæ & carnosæ vertebri adnatæ, *παραλοφίαι* Polluci dicuntur.

DE THORACE, E

iusq; partibus.

CAPVT X.

NVNC de *THORACE* seu partium vitalium domicilio ventre scilicet medio agendum: Thoracis acceptio duplex est: prima est quando totum truncū (quē *ὄλμων* dixere) qui collo pudendisq; terminatur, intelligimus, qua significatione Hippocrates, Aristoteles, Aegypti, Ruffus, Pollux, alijq; veterum vsi sunt. Altera verò significatio, quando partem eam, quæ à iugulis ad præcordia, seu, vt loquuntur, à furcula superiore vsq; ad malum granatum, vtrinq; ab anteriori, posteriori & lateralibus partibus extenditur, intelligimus: qua significatione tãquam propria Galenus vsus

usus est: τὴν θώρακα nomine partē
cāsumendo quę clauiculis & costis
circumscrip̃ta terminatur, ac intrin-
secus mediante Diaphragmate, ab
Abdomine, tertio puta ventre, sepa-
ratur. Galeno lingua Dorica κίτηρα:
Hippocrati κίτηρ: alijs à cauitate
γάλον: alijs θώραξ, ὅτι τὴν θεία, quòd
diuinam mētis partem secundum
Stoicos includat: vel, vt Meletius,
εἶον ὄρ, καὶ φύλαξ τῆς θερμῆς, quasi quòd
terminus & custos caloris ex corde
prouenientis habeatur: vel θύραξ
dicitur, id est, qui impetum mouēt,
quoniam cū irascibilis animę vis
in corde consistat, ab ipso pectore
quòd cordis ibidem fines sint, om-
nia furoris impetu mouentur.

Hoc autē homini inter duo bra-
chia est latum, nō, vt supinus iaceat,
quod Firmianus voluit, ad id enim
dorsi latitudo aliquid facit, sed vt e-
tiam pronus: imò, vt iusta pulmoni-
bus cordiq; sit amplitudo, quo ma-
gna spirituum habeatur copia. Bru-
tis verò, aut pedestribus inter prio-
res partes propter expeditiorem

progressum: aut volatilib⁹, propter alarum promptiorem in volando agitationem, carinatum est, quibus alioqui decubitus neque pronus, neque supinus verè conceditur. Nō negamus suos quoq; spiritus esse, sed in homine nobiliores & subtiliores requiruntur. Non temerè igitur laxitatem & declivem, penè tamen equabilem flexuram, natura ad ea membra, quibus virtus vitalis accepta fertur, occludenda in eodem, vt ait Villichius, finxit.

Diuiditur verò Thorax, in partē anteriorem, quę communiter Thorax dicitur, laterales & posteriorem, licet Aristoteles 1. de historia animalium 12. parte priore & posteriore, constare dixerit.

Anterior Thoracis sub clauiculis pars, *σηθώιον, σῆθος* (διότι ἔσηκε ἀσάλαστον, ex eo quòd immobile consistat: alijs ab eo, quòd illud, quod in nobis imperium obtinet, ibidem positum sit) Aristoteli & Introductorio: *Θώραξ καὶ στένον*, quamuis à nonnullis hæc diuidantur: *μεταμάζι* quasi

quasi dicas intermamillaris, sine adiectione apud Anacreontem. Latinis, pectus quasi pactus, quòd ex costis, quæ veluti firmamētum pectoris sunt, compactum aut pectinatum sit: hoc initium ducit à iugulis & ad septum transuersum finit. Subiacet autem pectus secundum M. Manilium 4. Astrono. Cancro, ob animalis formā: latitudo enim pectoris, dorsum cācri efficit, costæ verò pedes. Huius interiora *ἐντοση-
σι* præcordia, Pollux vocat, eius verò superior pars, *ἀκροσηθιον* summum pectus Aristoteli: anterior verò, *πρῶτη* Polluci.

Ossa sub imo collo cum pectoris osse commissa, quæ facilè, potissimū in macilentis, conspiciuntur, quæque prohibent, ne humeri scapulæue in pectus cadant, vt alijs contingit animalibus, cum ijs cætera animalia, simia excepta carcant (quocirca elatissimi pectoris homo est) *κλείδες* clauæ, quòd ceruicem & humerum cōcludant: clauiculæ Celso, alij ligulas vocant.

Medium ipsius pectoris, usque ad cartilaginem sub qua ventriculi os dilitescit, nudum puta os, *σητος* Hippocrati i. de articulis, *σέρπον* communiter Ruffo & Introductorio, *Διὰ τὸ σέρπον*, quasi solidum dicas. Latinis sternum, quod in medio costarum sternatur, in quod costę copulatur, & os pectoris. Pectoris medium ubi quasi sulculus exprimitur, *σηθήμιον* pectusculum Polluci: *σηστόριον* Suidæ.

Carneæ seu glandulosę in pectore eminentiæ, (quibus quanquam solus homo, vespertilio & elephas, Soleo Clearcho Aristotelis discipulo donetur: Aristoteli tamen elephas non in pectore, sed iuxta pectus mammas habet) Græcis *πίτται*, Galeno ad Glauconem *τηνία: μαστοὶ* quod propriè de foeminarum maminis dicitur, quasi (ut ait Meletius) *μαστῶν* māsī videlicet, cum hi affatim alimentum suppeditent: siue quod iam in lucem editis foetibus escam, quam ipsi *μάστανα* nuncupant, impertiatur: vel *ἀποσμάττω*, quod appli-

applicari interpretareris, quia ipsis
 infantes primùm applicantur, siue
 quòd à lactantibus infantibus tra-
 hantur ab ἐπιπῶσαι, quod trahere di-
 ceres: siue à μᾶιν, quod quærere si-
 gnificat, quia eas pueri quærant: aut
 quod naturæ vi illa quæ generatur,
 eas inquirant. Pollux à μαστῶν quæ-
 ro deducit: vel à μαστῶς, sono sugen-
 tium: πτῆσιον Aristophani: Mammæ
 seu mammillæ Latinis, quæ foeminis
 propriæ & ad nutritionem foetus i-
 p̄sis datæ, & quidem geminæ, vt ge-
 mini vtero exclusi habeant quo nu-
 triantur: vel potius, vt vna læsa, alte-
 ra in vsum foetus cedat: brutis verò
 cùm vno partu multos excludant
 foetus, plures sunt mammæ. Mari-
 bus verò ad solum decus, datæ sunt,
 ne pectus informe videatur. Harum
 pars eminentior ἀπὲς τῆς θηλῆς, παρὰ
 τὸ θάλλειν, Platoni in Cratýlo: Aristo-
 teli 2. de historia animalium 12. θη-
 λαίμασται papillæ mammarum, quasi
 parue papulæ, quòd papularum, vt
 habet Paulus apud Festum, sint simi-
 les. Capitulum mammarum dicitur
 tam

tàm in viris quàm in mulierib⁹, per quod, vt loquitur Philosophus 1. de historia animalium 12. foeminis lac transmissum eiicitur: quamuis etiam in maribus lac (vel potius quid lacti simile) fieri possit: quod & ego in duobus viris obseruaui, vt & in iuvene nobili annorum viginti, qui in mammis non secus quàm mulier glandulas habet. Circulus verò obfuscus papillam ambiens, papillæ quasi arcola, sub quo lactis quasi sedimentum, *Φῶς* inustio, Hippocrati & Polluci: alijs *Φῶς ἐν-δερὸν*: quod ex vteri affectione croceum fit, aut etiam nigrum: Iris aliquibus. Māmarum primum in pubescendo incrementum, *κύαμος*, id est, faba Eustathio, Ruffo & Polluci dicitur. Vnde *κυαμίζω*, catulio dicitur de puella, quæ ætate iam maturior virum appetere incipit, Aristophani. Sic Festo, puellarum mammarum sororiare dicuntur, cùm primum tumescunt, quòd non singulæ, sed veluti geminæ sorores simul nascantur, qua voce & Plautus vsus, qua
de

de re vide Crinitum. De puerorum
 verò mammis dicitur fraterculare
 & fratrare Festo, cùm primò etiam
 tumescunt, quòd velut fratres pa-
 res oriantur. Totus autem tumor,
 potissimū cum lacte turget, ἄσκιμα
 vter Ruffo: ἰχθυός, sinus, Polluci. La-
 tinis vber dicitur & huber, in mulie-
 ribus propriè, quod in animalibus
 vter: antiquis Tata, vt est apud Mar-
 tialem: sumen etiam à sugēdo: aliàs
 πῆθοι, πῆθα Aristophani: mamma.
 Rumen veteribus, vt habet Plinius
 lib. 15. cap. 18. licet alij velint rumē
 partem gutturis dici, partes nimirū
 colli interiores, eminentiæ, quæ in
 gutture apparet, correspondentes,
 quod & Frumen dicitur. Homero
 μαζοὶ tam de mamilla viri quàm mu-
 lieris dicitur: Galeno ad Glauco-
 nem, μαστοὶ mammillæ, quod & de
 mulieribus & de brutis dicitur, à
 ματεύω quæro, quòd infantes in mā-
 mis lac quærant: Suidæ μῆλον, ob
 mali in rotunditate similitudinem.
 Aristophani tamē, μῆλον potissimūm
 de puellæ mammis, vtpote instar
 mali

ventrem exporrectū in pinguibus intumescit, quibusdam aqualiculus dicitur: alijs verò aqualiculus, vt in Hypogastrio dicitur, aliā partem denotat. Pollux tamē, id, quod sub mammillis est, *πρεκάρδιον* præcordium dicit.

Thoracis partes laterales, semilunæ instar curuatę, Introductorio *πλάγαι* latera (interdum à Latinis interpretibus costę transferuntur) quę, vt habet Manilius 2. Astronō. Leoni subiacent, *πέριστερα* pectus ambientia, & per metaphoram, crates, vt monet Volcherus, eò quòd series costarum in formam cratium latera cōstituat, quę ab alis ad imas costas pertinet, & vt plurimum in duodenarum costarum complexu continetur. Laterum aliud dextrū, aliud sinistrum est: horum superior pars, locus ad mammillas sub alis *ἐπιπλάγαι* Hesychio. Medię verò costę, *μεσπλάγαι* medilatera Polluci: spacia carnosā & depressiora, spacia intercostalia nominantur. Quod verò sub costis est, *κενεών & ζώνη* zona Polluci

Polluci dicitur. Cavitatis insignis sub humeri articulo seu brachio, in quam frequenter humerus luxatus delabitur, & quam Aristoteles i. de historia animalium 14. costis, brachio & humero communem dicit, *μασχάλη* vocatur: quam inde dictam volunt, quod ea quę continet satis admodum recondita ab ea fouentur: siue, *ὅτι τῆ μασθεῖν πᾶσι αὐτῆς*, quasi quærere aliquid sub ipsa diceret: siquidem cum abstulerimus quippiam ab aliquo, oculere sub ipsa solemus: *μάλη* Xenophonti: *ἀγκῶν* non nullis. Plinio ala, quia in ea pili, quasi in alis pennæ nascuntur, & axilla Ciceroni in Oratore, qua voce antiqui solum utebantur: alæ enim appellatio recentior ab axilla efficta, non autem contrà, ut voluit Priscianus, quod ex Ciceronis loco præallegato patet. Quomodo, inquit, vestra Axilla, ala facta est, nisi fugaliter vastioris? Pili qui sub hac nascuntur, pili subalares, Grandebalæ Hadriano Iunio dicuntur.

Quod autem locus hic pessimè
oleat,

oleat, Philosophus rationes tres adfert. Quia est ἀπνεύστωτος, id est, non transpirabilis: dein, quia sit ἀκίνητος, quietissimus: tum, quia ἀγύμναστος est, quo nihil exercitij fieri solitum est, ut aliqua agitatione putrescens humor absumeretur. Quod verò citissimè & maximè sudent alæ, idem ἀψυχίν causatur, quod locus non refrigescat. Sed hîc cordis sunt emûctoria, hucque eiusdem excrementa secernuntur.

Posterior Thoracis pars, infra cervicem usque ad lumborum principium seu os sacrum, Introductorio νῶτον, ὑποτραχήλιον, μετὰ φρενον qd' post loca, in quibus mētis ac præcordiorum sedes est, consistit: λοφία, quibusdam tamen λοφία ea dorsi pars vocatur, in qua onera gestantur, unde λοφῶν onere deposito quiescere. Plauto, dorsum & dorsus: at, nū tota trunci pars posterior dorsum sit vocanda, controuertitur: dorsum dictum, quod pars ea corporis deuexa sit, deorsum, Festo: alijs, quod ibi vertebrarum processus longi

F deor-

deorsum tendant: antiqui dossum
 & scapilium dicebant: dicitur & ter-
 gum. Propriè tamen tota trunci a-
 uersa pars tergum vocatur, quo in
 significato vsi sunt Ouidius & Cur-
 tius. Eminentia dorſi λοφία dicitur
 in Anthilogicis Epigrā. Huius par-
 tes dicit Philosophus loco citato,
 ὠμοπλάτας scapulas & ῥάχιν spinam.
 Verùm partes dorſi laterales emi-
 nentiores ὤμοι, humeri, παρὰ τὸ ὑπο-
 μένειν τὰ βάρη τῶν φορτίων, quòd farci-
 narum videlicet pondera sustineāt,
 dici putantur: alijs πτερύγια, alæ hu-
 merorum dicuntur. Latiores eo-
 rum partes, Aristoteli & Galeno
 ὠμοπλάται: Varroni & Claudiano
 scapulæ, spatulæ: veteribus etiā sca-
 pilium: τρέπεζαι mensæ & ὀπινώτιοι, id
 est, supra dorsum sitæ: quibusdam e-
 tiam πτερύγια: scoptulæ opertæ, Cel-
 so: harū gibbosum χελώνιον testudo
 Polluci dicitur. Verum locum, in
 quo scapulæ sunt, Meletius νῶτον ter-
 gum dicit, ἀπὸ τοῦ νῶπιζεν, quòd magis
 quàm alię partes pondera sustinen-
 tes sudore madescant. Pars alis
 opposita,

opposita, vbi os humeri scapulæ
 inferitur, ἀκρώμιον Ruffo: summus
 humerus & ὤμος κεφαλῇ, humeri ca-
 put: ἐπ' ὤμους Homero & ἀκροχολία.
 Mediū verò inter eos spaciū cō-
 pressum, propriè Dorsum: ὑποτρα-
 χήλιον, μέσσω χένιον Volchero: μετὰ Φρε-
 νον Introductorio & Homero: inter-
 scapilium Hygino, dicitur. Protu-
 berantia acuta, quæ per totam dor-
 si longitudinem fertur, ῥάχις, διὰ τῆς
 ῥῆξιν εἶναι, καὶ διακρίνει τὰ δεξιὰ μέρη διὰ
 τῶν Σωόνυμων, inquit Apollodorus:
 id est, quod quasi ruptum sit, discer-
 nens dextras partes à sinistris: νω-
 πία Introductorio: νωπιάς Ruffo:
 ἄκανθα Aristoteli, spina dorsi,
 quam & veteres Latini spinam no-
 minauerunt, vt Celsus habet: κέρσις
 discrimen: κλόνις Antimacho: ἄκνησις
 Homero, quod de quadrupedibus
 propriè dicitur, quòd bruta eam
 κνήσῃ, id est, scalpere nō possint. Ety-
 mologico, ἀντίστερνον pars pectori op-
 posita, quod spinā dorsi quidā expo-
 nunt. Cōcauitas, quæ à tergi medio
 ad lumbos vsq; tendit, ὑπὸ ῥάχιδος Pol-

luci. Mediam inter dorsum & lumbos partem, quia renes adiacent, μετὰ φρενο v Ruffus vocat.

DE ABDOMINE TER

tio ventre, eiusq; partibus.

CAPVT XI.

NVNC de *ABDOMINIS* tertij & infimi ventris, in quo partes naturales continentur, partibus externis, vt agamus, ordo requirit. Est autem infimus venter totum id, quod sub diaphragmate est, tam anteriori quàm posteriori & lateralibus partibus & ipsis cruribus terminatur: vel est id, quod cartilagine mucronata vtroque latere & pube circumscriptum est. In hoc significato ferè totus hic venter νηδὺς ἀπὸ τῆς νηεὶν τὸ σπῶδεν, quòd in eum cibaria congerantur, dicitur, quamuis νηδὺς etiā de vtero dicatur, quasi voluptatem diceret, quoniam rem cū voluptate, ait Meletius, peragit: dicitur & νείαρχ. Hippocrati: κλόνις Aeschyli

Aeschyli scholiastę : à quibusdam appellari videtur *κενεών*: à Suida verò & Etymologico, *ράρ* ②.

Diuidimus Abdomen in partem superiorem seu anteriore, quæ propriè abdomen: dein in partem inferiorem, partes nempe pubi annexas, quæ Pudenda: & tandem partem posteriorem, quæ Lumbi.

Abdomen propriè dictum, quod, sicut & ilia, signo Virginis subiacet, totum id est, quod ab anteriori parte à pectore est, & ad inguina pubēque porrigitur, quæ pars propriè *κοιλία καὶ γαστήρ* aluus & venter Polluci dicitur, hanc partem etiam Aristoteles intellexit: *γαστήρ* enim, inquit, i. de historia animalium 13. infra pectus est, parte priore, cuius radix *ὀμφαλὸς* umbilicus est. Grecis *Πηγάριον*, quasi dicas superuētrale siue superficialis venter: quāuis Galeno 6. Methodi medendi, Ruffo & alijs *τὸ Πηγάριον* nomine donetur cutis, musculosaue pars, quæ supra ventrē seu abdomē (hinc aliqui abdomē dictū volunt, quod sub cute abdatur) posita

est. Vesalio verò ὑποχάσκειον: Arabibus mirach: Latinis abdomen.

Galenus in commenta. 2. Aphorism. aphorismo 32. Epigastrium in hypochondrium, regionem umbilici & partes ad pubem attingentes, diuidit. Meletius verò, totum abdomen in partes duas diuisit, in ventrem superiorem & inferiorem: nos Galenū secuti in partem superiorē, mediā & infimā diuidem⁹, si modò hoc primū monuerimus, Abdomē per longū aliquaten⁹ diuisum obseruari, quę diuisio γαστροσφία, id est, abdominis sutura, dici potest.

Superior abdominis pars est, quę terminatur costis & supra umbilicū est, quę pars Aristoteli & Galeno ὑποχόνδριον quasi subcartilagineum, (quod sub χόνδρῳ, id est, cartilagine sita sit) dixeris: nonnullis ἀκροσπιδιον καὶ Πηγάσειον, quod ventriculo incumbat. Aristoteli 3. de partibus animalium 10. & alijs quibusdam Φρένες, cō quòd sub diaphragmate quod sic vocatur, sita sit.

Hæc autem superior abdominis

nis pars in tres alias subdividitur, in duas laterales, quæ peculiari-
ter Medicis practicis *πρωόνδεια*,
ia quorum dextro hepar, sinistro
verò lien locatur: Celso libr. 4. ca-
pite 8. præcordia, qui dicit partes
laterales, quæ nothis costis subie-
ctæ sunt, hepatis & lieni superiacēt,
propriè præcordia dici: & hæc la-
tissima præcordiorum acceptio:
horum enim appellatione quic-
quid partium ante cordis penetra-
lia situm est, significatur: Plinius
verò præcordiorum nomine, ipsum
diaphragma intellexit. Hypochon-
dria ergò partes sunt Epigastrii,
non autem epigastriū, vt aliqui vo-
lūt, pars hypochondriorū est: rectè
ergò Pollux *ὑπὸ στέρνον* partem circa
umbilicum, quæ hepatis & spleni ad-
iacet, & supra lūbos est, dicit. Terria
pars est anterior ac superior, inter
hypochondria media, vbi cartilago
ensiformis seu mucronata posita
est, quā partē veteres Anatomici *ὑπὸ
στέρνον* dixerūt: quo loci cauū illud
est, quod Polluci *σφαγή* dicitur: ab

antiquis καρδιά cor, vnde dolores ibi oriētes cordis dolores esse dixerunt, & αἰτῆν καρδίου καὶ περὶ καρδίου: alij σῆμα τῆς κελίας ventriculi os. Germanis cordis scrobiculus, quæ regio in affectibus tam oris ventriculi, quam totius, cum eo loci sedem habeat, inungi consuevit. Totam hanc superioris abdominis partem, Meletius philosophus libro de natura humana, superiorem ventrem vocauit, cuius partes dicit stomachum, iecur, lienem, & superiorem alui partem.

Media Abdominis pars, est regio vmbilicalis dicta Galeno: ὑπογαστρικὴ dici vult Volcherus, quia sit sub vetriculo: quid autem sit ὑπογαστρικὴ mox dicetur: quibusdā etiam ὑπὸ γαστρικῇ. Regio autem vmbilicalis dicitur ea pars, quæ sita est inter fines costarum & lineam rectam ossis Ilij. Hæc similiter vt prior, in tres alias subdiuiditur, in duas partes laterales, quæ spatia sunt inania, inter extremas costarum cartilagineas & lineam ossis ilij: Galeno 3. de Articulis

culis & Homero, λαπαίρη καὶ λαπαίρον·
 Aristoteli 1. de historia anima. 13. &
 Polluci λαρόνες à laxitate, παρὰ τὸ λήγειν
 ἐκεί τὰ ὀνώδη πλωδία, Eustathio: vel, vt
 Meleti^o, παρὰ τὸ λήγειν ἐκείσε τὰς πλω-
 ράς, ex eo quod inibi costæ defi-
 nant, dicta volunt. Ruffo, Galeno &
 Vesalio κενεῶνες inania, quod locus
 ille ossibus vacet, quod illi κενὸν τῶν
 ὀστέων dicunt: alijs χολαίς: ὁσφύες Lumbi
 Hesychio, alijs latera: hypogastrium
 dextrum & sinistrum Volchero. Ilia
 Gazæ & Celso lib. 4. cap. 1: dicuntur
 autem ilia, secundum Festum, ab ina-
 quæ tenuissima chartæ pars est, ὅ
 circa ilia cutis sit tenuior. Ilia verò
 secundum Maniliū libro 2. Astron.
 Virgini subiacent: secundum alios
 verò, pectē, vmbilicus, lumbi cū ver-
 tebris & ilijs, à Libra reguntur. Ter-
 tia pars superior est totius abdomi-
 nis medium, quod ἔσθαρ & ἥτρον su-
 men & hypogastrium medium, dici
 vult Volcherus, vbi cauitas, quæ
 ὀμφαλὸς, διὰ τὸ εἶναι πνεῖν, quod est ἀνα-
 πνεῖν, respirare, Volchero, quia per
 vmbilicum embryo respiret. Aristoteli

teli loco citato *ρίζα γαστρὸς*, radix vē-
 tris & *ἐλυτρον* inuolucrum. Latinis
 vmbilicus ab vmbone dictus, quod
 in medio ventris sit. Verum vmbili-
 cus, qui secundum M. Maniliū subia-
 cet Librę, centrū hominis videtur,
 quod experiri licet, si brachijs extē-
 sis circino dimetiamur circulū. Dici
 etiā potest *πέτρησις*: nā apud Home-
 rum, vmbilicus aspidis *πέτρησις* di-
 citur, quoniam ab ipso statim partu
 vmbilicus infantib⁹ p̄scindi soleat:
 aut quia iuxta vmbilicū in duo diui-
 ditur medicus homo: in qua signifi-
 catione & *πεθμητός* apud Hesychiū
 legitur. Locus verò circa hūc, seu, vt
 alijs, cauū in medio vmbilico *γαλσα-
 μὸν* sagera Polluci, quoniam inquit
 neruorum est cōplicatio instar re-
 tis. Pars vmbilici media, Polluci
ἀκρομφάλιον, alijs *μεσομφάλιον* (quod
 tamen Pollux vmbilico tribuit) vm-
 bilici meditulliū: quod verò super
 hunc est, *ἐπομφάλιον* eidem. Cutis ru-
 gosa vmbilicū ambiens, quoniam
 corrugata senectutē significet, Ruf-
 fo & Polluci *γῆᾰ*, alijs *γῆᾰς* anus,
 vetula,

vetula, corrugata vetula barbaris dicitur, quamuis aliqui totum vmbilicum *χεῖλαι* vocitent: alijs verò, rugę in puerperis: circa vmbilicū, *χεῖλαι* dicuntur. Hanc mediam abdominis partem cum sequenti, Meletius inferiorem ventrē vocauit, & in intestina, pinguedinem, excrementa & quę ad pubem posita sunt, diuisit.

Inferior abdominis pars est Hypogastriū, omne id, quod sub vmbilico est, vsq; ad os pubis, *ἡρεον καὶ ἱρεον* Hippocrati 2. Aphor. 35. Galeno colli, partes ad pubem pertinentes: dictū *ἡρεον* Meletio, *ὅτι τὸ ἐκμιτοπέμπω*, quòd videlicet excrementum infra per intestinum demittat. Polluci *ὑπογάστριον*, subuentrem & imum ventrem dixeris: Lycophroni *ἐπέσιον καὶ ἐπίσιον* alijs: Aqualiculus Persio, idem quod Aqualicus, aluum significat, quòd eò sordes confluant: qua voce & Aristoteles 1. de historia anima. 13. vsus est: inquit enim, quę rectà vmbilico subiūgitur, *ἡρεον* fumen est (siue abdomē, vt vertit Gaza) cuius postremum *ἐπίσιον* aqua-

aqualiculus: alijs *ὐπὲρχειον*: Charasio
λαπάρα: *σάχος* etiam videtur dicta à
Polluce: abdomen, Iuuenali: pubes,
Celfo: fumen vulgo, vt & Vesalio,
Columbo & Fallopio. Propriè ta-
men Sumen, qua voce Pub. Mimus
primò vsus, venter est suillus infra
vmbilicū cum ipsis vberibus, quod
antiqui, vt author Plinius, abdomē
appellarunt: vnde quibusdam su-
men quasi suis abdomen: aut, vt alij
à fugendo: quibusdam tamen quasi
Rumē, à mammis, quas antiqui Ru-
men appellabant. Hæc pars simili-
ter in tres diuidua est, in duo late-
ra quæ in femoris sunt flexu, & pu-
bis sunt latera, *βελόνες* Aristoteli 1.
de historia animalium 14. qui partem
femoris ac imi ventris communem
dicit: *βελόνες* ait Meletius, à rei euen-
tu nuncupant, *παρὰ τὸ βῶ τὸ βαίω*, cō
quod præ sui tumore sursum non
modicè erigantur, cum nimirū ton-
sillæ eo loci positæ humore replen-
tur: quibusdam *αιδοῖον*: Latinis in-
guina. Diuiditur etiam in partem
anteriorē vel mediam, vbi pili
crum-

erumpunt, quæ pubes: ἐφ' ἧσαιον Phauorino, Dioscoridi & Ruffo, Ἀφ' τοῦ βαίνειν τὰς τεύχας ἐκεί, quòd scilicet pili ibidem proueniant: ἦεν Aristoteli loco citato: ἐπίσειον, Introductorio: aliquibus etiam κτεῖς pecten: imus venter Plinio. Pilorum tãdem aceruus, ἦτρον, Aureliano: ἦεν καὶ ἐπίσειον Polluci, id est, pubes (nam & pili, qui pudendis succrescunt, itẽque locus in quo succrescunt, item ætas in qua succrescere incipiunt, ἦεν dicitur) impubium alijs: pecten Iuuenali. Quæ verò sub his sunt, αἰδοῖα, pudenda dicuntur, de quibus nunc,

DE PARTIBVS PROcreationi inferuientibus.

CAPVT XII.

PVBI annascuntur partes procreationi inferuientes, quæ αἰδοῖα à reuerentia, quæ ipsis debetur, vel quòd ea detegere & nominare absque temporis & causæ ratione pudore afficiamur. Latinis pudenda, naturalia, genitalia, vèrenda

tenda & inguina passim apud scriptores, tam in viris quàm in mulieribus, vt apud Suetonium: dicuntur quibusdam etiam *μηδία*, vt monet Volcherus, quæ ex sententia M. Manilij 2. Astronom. Scorpionis subiacent. Virilem tamen obscenam partem veteres Strutheum, vt est apud Festum, nuncuparunt: sic & Aristoteles 1. de historia animalium 13. partem maris propriam, foris postremo thorace propendentem, *αἰδοῖον* vocat. Verùm cum alia sint virilia, alia muliebria, de illis priori, his verò posteriori loco, sit sermo.

Pars propensa κατ' ἐξοχὴν, μόριον membrum, Aeginetæ, multis quæ alijs dicitur: quod nomen antiquitas ei tribuit propter fœcunditatem, solùm enim hoc generat: quare nō immeritò, inquit Martius, Priapocuram hortorum assignant, quādoquidem horti alijs agris semper fœcundiores sunt. Verū cū huius membri, varia apud authores sint nomina, quædā subiiciam. Aristophanes his

his nominibus donauit, ψωλή, (παρὰ τὸ ψωλέω ab humoris siue spiritus emissionē) πόδι, πόδιον, κρηδή, νόσον, σάδη: πέος penis: ἐρεβίνθος: καυλή membrum: σύνθη eius scholasti. Hesychio, ῥοδωνία, μύκης, τέλη, κύων. Suidæ, ταῦρθη καὶ κάπερος. Xenophon- ti, πόδι. Artemidoro, ἀνδρεία vi- rilia: ἀναγκαῖον, ad generis propaga- tionem necessariū. Cratino, σάυιον, hasta. Platoni, δέμας. Eupolidi, ἐρεὶ cauda. Homero, αἰδώς pudendum. Nicandro, πειρὶν. Epigram. φλέψ γο- νίμη, genitalis vena. Polluci & In- troducctorio, καύλη caulis, ob sui longitudinem: ἐμβολον quasi inie- ctorium Ruffo, ῥήμα quasi pendu- la: ῥέμμα, quod præputio tanquam corona integatur. Meletio, σπρυ- γῶδες νόσον nervus fistularis, καὶ κύ- πρις venus: & huiusmodi plura a- pud authores habentur nomina. Latini etiam nominibus abundāt, quorū aliqua adscribemus. Persio, penis à pēdēdo: Ciceroni, virile mē brū: Suetonio, veretrū: Virgilio, fa- scinū & scapus: Iuuenali, neru⁹, quia neruo-

neruosum: Persio, vena, quia venosum: Arnobio, fascinus virilis: Catullo, membrum genitale, tentum & cercolipa: Lucillo, caulis: siccula à sica, virga, muto, mētula: Horatio, cauda salax & piga: Hieronymo & Celso colis, quasi caulis: alijs hasta & fustis: Marciali, verpa ab inuersa pellicula, vnde Iudæos verpos dixit Iuuenalis, ob mēbri pelliculam circūcisam: quibusdam veterum, rutabulum: Plinio natura, in eo enim mēbro nascendi vis: quibusdam inguē & tādē obsceno vocabulo Priapus, quem mēbri deum, hortorūq; custodem faciunt.

Penis pars alia pendula est, & *ῥήμα* Polluci & Ruffo dicitur: alia verò non propendens & ventri quasi infixā, ijsdem *ὑπόσημα* sedimentum, καὶ κύστεως *τεφχλη* , id est, collum vesicę dicitur: *πείλαιον* etiam Ruffo. Partis propendentis summitas carnosā, magis quàm reliqua longitudo crassescens, & æquabili facie (vt loquitur Aristoteles 1. de historia animalium 13.) turbinata, penisue summi-

summitas, *βάλαν* Aristoteli, Gale-
 no & alijs, quòd glandis similitudi-
 nem præ se ferat: *κύτταρ* Suidæ &
 Hesychio: glans & caput penis di-
 citur. Circulus glandem coronæ
 modo, cingens, *σεφάνη* corona: cutis
 qua glans decoratur & integitur
πόδη (*Ἀλλὰ τὸ ἐπικείσθαι καὶ πρὸς τὴν εἰσόδον*,
 quòd superposita ac superaddita i-
 bidem cōsistat) Galeno & Diosco-
 ridi: *ἀκροποδία*, Euangelistæ: *πρόθε-
 μα* Meletio, *Ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν εἰσόδον*: vel *Ἀλλὰ
 τὸ ἐπὶ τὰ ἐν πρὸς τὴν εἰσόδον μέρη εἶναι*, quòd in
 anteriori parte situm habeat. Iuue-
 nali, præputium, à præputando: ea
 enim pars est, quæ Iudeis in circun-
 cisione præputatur, hoc est, præscin-
 ditur: hinc Horatio, Iudeus appel-
 la, id est, sine pelle: dicitur etiam pel-
 lícula glandem integens. Aristote-
 les loco citato nomine carere dixit:
 inquit enim, glandem quæ integit
 cutis *ἀνώνυμον*, id est, vacat nomine
 (subiungens) totum tamē quod ea
 cute glandeque constat, *ἐκροποδία*
 præputium, dicitur: huius pars pro-
 minētior, *ἀκροπόδιον* quasi summum

G præpu-

præputium Polluci & Ruffo. Ligamentum, quo præputium glandi alligatur, & quod in primo coitu sæpè frangitur, *σύν* *κύων*, canis. *κυνόδεσμιον*, caninum vinculum Polluci, quod & *κύβα* vocât: quibusdam *χαλινός* frænum, quod effræuatorum iuuenum in coitu impetum refrenet. Foramen in glande, quod meatus est, per quem vrina & semen effunditur, *εἰσόδος* Introductorio & Polluci: vræthra quasi vrinæ iter, ab usu vulgò nuncupatur. Linea suturæ instar à præputio per medium penis ad anum vsque percurrēs, scrotumque diuidens, *σείλαιον* Polluci, non autem Galeno: *τεσμις* eidem & Hefychio: *ὄρρος* Ruffo: alijs, vt Introductorio, *ραφή* futura dicitur: *ὄρροπιζιον* quibusdam, vt vult Volcherus. Tota verò exporrecta extuberansque penis pars, ad anum vsque à canali vrinario facta, vel potius inter scrotum & podicem, *ταύρος* taurus, Introductorio & Eustathio vocatur.

Duæ ad penis radicem appendi-

ces διδυμοι, quia gemini sunt, honestiore vocabulo, ait Galenus, dicuntur: ὄρχεις Aristoteli & Introductorio, quod appetitum ad venerea, quod illi ὄρεξιν dicunt, suggerant: vel quasi ἐρχοις, hoc est, accessus εἰς ὃς ἐρχεται ἡ γυνή, quod videlicet genitale semen in eos perueniat: κύαμοι Gellio lib. 4. cap. 11. attestante: πηρὶν quasi σπείρην à seminando Etymologico & πουργῶν. Homero etiam dicuntur μῆδεα, παρὰ τὸ μῆδεον καὶ ἄρχειν τῆς γενεᾶς, quod videlicet generationi præsint ac dominentur. Latinis testes & gemini: horū pars superior, κεφαλὴ caput: inferior verò πύελος fundum, Ruffo & Polluci dicitur: de quibus in partiū genitalium historia breuiter fuit dictum libro primo nostræ Anatomies, de his aliquando fusiùs in vniuersali Anatome. Cutis propendula rugosa, quæ tunica est exterior eos obuoluens, ὄρχη Hippocrati: ὄρχεα Aristoteli 1. de gener. animal. 12. & ὄρχας eidem 1. de historia anim. 13. ὄρχος Galeno, διὰ τὸ πρὸς τὸ εἰσφέρειν αὐτὰ, id est, quod ipsos tegat veletque:

ὄρχεα eidem, in lexico Hippocrateo: scrotum seu scortum Celso, quod coriacei sacculi similitudinem quādam referat: alijs βύρσα, corium: bursa testium, Barbaris. Scroti laxior pars, λακνόπεδον Polluci & Ruffo: κολεός καὶ κελεός, vagina alijs: ἀχιχάδαρον, quibusdam, & Atheniensibus λακοχέα, Ruffo attestante: Pollux verò, cum qui semper laxum scrotum habet, hoc nomine ab Atheniensibus donari vult.

Spacium verò inter Scrotum & anum, seu, vt habet Aristoteles 1. de historia animalium 14. pars interior femoris & narium communis, πέλναιον Aristoteli & Galeno (coles vertit Gaza) πρεσχόνη Archippo: κοχάνλει καὶ πυγῶνον, Aristophanes dixisse videtur: interfœmineum, nonnullis (sed male) fœmen. Fœmē enim, Valle li. 4. pars interior cruris est, quæ à coxis incipit & ad genua finitur. Partes circūpositæ ἀμφίπληκτες: quæ tandem inter perineū & fœmina reliquum πλινχάδες dicuntur. Et hæc de genitalibus uirilibus, nunc ad muliebria.

Mulie-

Mulieris genitale, τῆς γυναικὸς αἰδοῖον inquit Aristot. 1. de historia animalium 14. contra quam viri formatum est, cauum enim subditum pubi est, non sicut maris propensum ac prominens: quare alię etiam huius partes sint, aliaq; nomina, est necessum, de quibus paucis.

Omnia ad mulieris genitale pertinentia Φύσεσ, id est, naturę & obsceno cunni nomine complectuntur (quamuis apud Diodorum & in Geoponicis, vtriusque sexus pudenda, Φύσεσ nomine efferantur) muliebria item: αἰδοῖα pudenda Polluci, cuius totum idem κτένα καὶ ἐπίσκειον dicit. Ruffus verò & Introducťorij author, id quod supra pudendum muliebri pilosum est, trianguli forma, κτένα pectinem dixere, quod imi ventris terminus est: alijs τεύχεωσις καὶ ἐπίσκειον, pubes. Rima pudendi, σχίσμα, id est, fissura vel scissura Ruffo & Polluci: cunnus vulgò dicitur.

Vtrunque autem posita corpora carnosā, quę sinum ambiunt & ri-

mam cōstituunt κρημνοὶ, rupes Ero-
 tiano & Polluci: πτερυγώματα ἢ πτερύ-
 για alæ, Introductorio: μυτόχειλα ἢ
 μυρτοχειλίδες Ruffo & Polluci: ἐχάραξ
 Aristophani & Eustathio. Labra
 vuluæ & naturæ muliebris, seu pu-
 dendi muliebris labra & alæ, & col-
 les Vesalio. Inter has autem carū-
 cula, quæ bifariam excreuit νύμφη
 Græcis colliculum appellare licet,
 cuticularem carnem Vesalius: ca-
 runculas alares, Volcherus nomi-
 nat: hanc, quòd multo promineat
 Aegyptij, monente Introductorio,
 in virginibus excindere consueuē-
 re, ὀπίδεις, ἢ κλητοεὶς, ἢ μύρτον, ἢ νύμφη
 Ruffo & Polluci: de qua plura in y-
 teri historia. Sinus verò ipse, αἰδοῖον
 γυναικῆιον: Galeno & Sorano κόλπος
 γυναικῆϊον: ὕψος Hippoc. 2. de mu-
 lieb. Galeno interprete: muliebre
 pudendum: locus, Celso interfœ-
 mineum, Apuleio: fœmineū, Vol-
 chero dicitur.

De reliquis ad muliebre puden-
 dum facientibus vt hymene, virga
 muliebri & foramini vrinæ emis-
 sioni

sioni destinato, cùm magis in ipso sinulatitent, de his inquam suo tēpore, in historia vteri, agetur.

DE LUMBIS POSTERIORE imi Ventrìs parte.

CAPVT XIII.

IN *FIMAM* dorsì partem, vel partem posteriorem à cinctura ad nates, seu vt habet Aristoteles 1. de histo. anim. 15. κατὰ πῦρ καὶ τὴν τῆς θώρας, id est, è regione ventris, ὁσφύς, id est, lumbi cōstituunt. Sic dicti, quòd sint τῶν ὀπίθεν ἀλάζωμα, vt vult Philosophus: vel vt Apollodorus apud Suidam, quasi ὁσφύς, q̃ ea pars ossca sit & excarnis: vel vt, Meletius, οἶον ἰσοφύ, q̃ peraccommodè supernè inferneque ossibus coaptentur: ἰσχυς Hesychio: ἰσχυα Meletio, ἀπὸ τῆς ἰσχυαίεσθαι ἢ οἶον λεπυαίεσθαι, quòd videlicet graciletur ac subtilis fit: hæc enim pars erecti corporis subtilissima visitur: ψόα Marcello Virgilio, quod nomen Grammatici à libidine deductum volūt, quoniā illic libidinis pruritus, propter

renes ibi sitos excitetur: ἰζύς, Polluci & Oppiano. Galenus in lexico Hippoc. ἰζύας ab Hippocrate vocari ait, quod inter coxēdicem & lumbum est interiectum: alijs περὶ μεσῆς: alijs verò, quia eæ partes cinguntur, Διζώμα cinctus, pars tota dicitur. Lūborum autem nomine ea pars donatur, quæ inter extremas costas & os sacrum sita est. Horum medium ἀκνηστis quibusdam, quòd bruta eam κνήσασθαι scalpere non possint, quod de quadrupedibus propriè dici vult Pollux, sed Homerus etiam de homine vsus est.

Diuiditur posterior hæc regio in superiorem & inferiorem partem. Superior pars (quam quinque vertebræ, quæ mediæ sunt inter os sacrum & dorsi vertebrae, absoluunt) quæ propriè Lumbus, renum sedes, ψάα pulpa, διὰ τὸ ψάσθαι à palpando: vel παρὰ τὸ ψάνω à tangendo, quòd in eis caro ipsa ossa tantummodo tangat, ac per superficiem tēdatur. Huius pars dorso proxima, quæ ad septum trāsuersum sita est, μετὰ φρε-

νον, quasi τὸ μετὰ τὰς Φρένας, post septū
posita, dicitur: pars carnosā intror-
sum spectans, vel interiores lumbo-
rum musculi ψόαι, νεφρομήτται καὶ ἀλώ-
πενες Polluci dicuntur: sic & Hippo-
crates lib. de arte, ψόας dixit. Clear-
chus autem, non interiores, sed ex-
teriores circa spinam musculos, sic
nominavit, qui alijs νεφρομήτται di-
cuntur: in ipsis lumbis quæ protu-
berat caro, ψόαι Atheneo. Inter lum-
bos & sequentem partem, nimirum
nates, à lateribus ex vmbilici oppo-
sito extuberantia conspicitur, quæ
Latinis Ilia: ἰσχία, σκαφία καὶ κύβες Græci
dixere, quamvis & clunib⁹ hæc no-
mina quidam tribuant.

Inferiorem post lumbos partem,
carnosæ & globosæ partes absol-
vunt, quas Manilio, Libra regit, quæ
sedentibus puluini vicem præstant,
Græcis σφαιρώματα quasi globosæ
circumscriptiones: ἰσχία Aristoteli
παρὰ τὸ ἰσχεῖν τὰς καθήμενας, quòd sedē-
tes sustineant: quare Cælius Rho-
diginus & Pollux, ἐφέδραναι sedilia di-
xere. Solūm autem hominem ἰσχία
G 5 habere

habere monet 4. de historia animalium 10. licet & apro & leoni, Homerus tribuat. Idem 1. de historia animalium 13. partis excretoriæ quod subditum quasi stragulū, est γλσπδες nates appellat, qua voce Homerus & Herodotus etiam vsi sunt, ἀπὸ τῶν γλστέων (αὐτῶν) πυγῶν. Aristophani & Athenæo: προχῶναι, apud Archippum comicum: προχῶναι, Polluci: quibusdā σκαφία: veteribus Græcis κλῶνες, vnde Iuuenali & Latinis, clunes ac sedilia, à sedendo dictæ: Plinio, sedes: quibusdam nates à nitendo, quia ibi quàm in cæteris membris caro sit firmior, ne premente corporis mole ossibus offendatur, Horatio: alijs colliculi seu tumores natiū dicuntur. His subiectæ partes carnosæ ad femora eminentes, seu, vt Aristoteles 1. de historia animalium 14. loquitur, partes femoribus & natibus extrinsecus communes υπογλσπδες (subnātes) subnatales vertit Gaza: alijs προχῶναι. Natiū verò diuissio, διχῆλθαι: Introductorio διχάλα: alijs χισμή, fissura natiū.

Recti

Recti intestini vltimū, Hippocrati
 κύρσης: ἔδρα sedes Budæo ex Diosco-
 ride: ἔδρα Meletio, παρὰ τὸ ἔδραϊον τῆς
 τόπης, à loci videlicet firmitudine ita
 dictū: siue, παρὰ τὸ ἔω τὸ κατέζωμα, quasi
 sedere diceres: περὶ ἀκτὸς Aristophani,
 οἶον περὶ ἀκτὸν, quod videlicet per i-
 psū siccū excremētum projiciat-
 ur: σεφάνη Polluci, & σέφανθ, à ro-
 tunditate orbiculari: ἀρχὸς, τεράμις καὶ
 πυγὴ quibusdam. Anus, Ciceroni: po-
 dex, quod ex eo pedes fluere vi-
 deantur. Ani autē foramen, vel sor-
 dium canalis, à figura δακτύλιος anu-
 lus: ab officio verò, σφιγκτὴρ παρὰ τὸ
 σφίγγω stringo, strictor Introducto-
 rio: κῶλον Meletio. Latinis, locus, cu-
 lus Virgilio dicitur: huius circulum
 antiquorum aliqui, Socum nomi-
 narunt. Ipsius verò ani rugæ &
 plicæ, σελίδες Aëtio: ραγάδες Scribo-
 nio. Plinio, rhagades: ani fissuræ &
 rimæ sedis, Medicis nominantur.
 Quando verò plus æquo intumes-
 cunt vel rugæ, vel venæ ipsius ani
 hæmorroidales dictæ, tunc fiunt tu-
 bercula quæ κονδυλώματα dicuntur.

DE ARTV BV S, ET
primùm

DE M A N V.

CAPVT XIV.

MEMBRA è trunco explanta-
ta seu extātia à Latinis ἐκφύ-
σεις à Græcis dicta, explicanda
veniunt, quæ melioris vitæ gratia
diuinitus sunt concessa: hæc κῶλα,
quibusdam, vt Homero γῦα dicen-
tur, quamuis Etymologicus γῦα
propriè pedes significare velit. Hip-
pocrates verò noster 6. Epidem. vt
Galenus comment. 4. monet, γῦον
de toto corpore dicit. Latinis, ar-
tus ab artādo Prisciano: Gramma-
tici tamen curiosiores, artus de ani-
mantibus tātum: membra verò, de
inanimatis quoque dici volunt.

Sunt autem Artus duplices, su-
periores, Manus nimirum: & infe-
riores, Pedes videlicet, de quibus
posteriore loco, nunc de manu.

In omni aliorum animalium ge-
nere, anteriora corporis mēbra pe-
des sunt, in humani verò corporis
structu-

structura pro anterioribus animalium cruribus manus habentur. Cum enim homo erecto feratur corpore, satis quidem ad gressus tutelam, geminorum pedum usus faciunt. Ad hæc, rationis usibus manuum officia obsecundant: nam manus ipsas rationalis naturæ, ut ait Meletius, partes instrumentales rectè appellares, non modò quòd cõmunibus, quæ apparèt rebus, omnia munia solertissimè peragant, verùm etiam apto ipsorum ministerio cogitationes nostræ quodocunque acciderit, per literarum usum ostendimus, & hoc quidē rationalis natura munus sortita est, quòd summi rerum conditoris gratia, per literas absentes alloqui nobis est datum, & nescio quo pacto manuum officio in disputationibus uti, cùm ad literarum figuras voces accommodamus. Quare, Gregorius Missenus inquit, ad cæteras partes, manus ipsas enunciandæ voci obsecundare: si enim in rebus peragendis, quæ ad vitam attinent, innumeros horum tam aptorum instrumen-

instrumentorum vsus recēdere vellem vniuersas, quę ab ipsis efficiuntur, artes ac belli pacisq; commoda complecti necessarium esset. Atqui ipsas, orationis præsertim gratia, Deū ipsum corpori nostro adhibuisse credendum est. Si autē ipsarū homo expers fuisset, in cibo capiendo brutorum instar motum perageret. Quòd si homo manibus careret, quorsum in oris partibus articulatę vocis cōstitutio, cū in exequēdis, quę ab ore eduntur, instrumēta deficerent? Itaq; aut ouīū balatū edere: aut, vt caprarū gen⁹, micare; siue, vt canes latratu uti: aut equorū more hinnitū edere: vel boū mugitu, seu asinorum ruditu aures implere, aut aliquid ferinum sonare necesse esset. Sed cū ineffabilis Creatoris sapientia manus corpori adhibuerit, facilē quidem manus ori ipsi ad orationis ministerium sufficiunt, de quarum partibus paucis.

Manus *χείρ*, licet nunc improprie, prima tamē & antiquissima significatione, tota illa pars, quę ab humero ad

ro ad extremos vsq; digitorū apices
abit, dicitur, quā in significatione
Homerus & Plutharch⁹ vsi: aliquā-
do etiam βραχίων brachium, vt Ari-
stoteli 1. de hist. anim. 15. dicitur.

Diuiditur autē Galeno lib. de inē-
quali intemp. 2. in humerū seu βρα-
χίωνα in specie sumptū, cubitum (bra-
chium Latinis) & postbrachiale seu
ἄκραν χεῖρα extremā manum. Aristo-
teli verò loco citato, manus partes
sunt ὤμος, ἀγκῶν, ὠλέκρανον, πῆχυς καὶ
χεῖρ: id est, lacertus, agilis, gibber, cu-
bitus & manus, vt Gaza vertit.

Prima pars, quę à summo hume-
ro, ad proximū vsq; articulū cubiti-
tū flexurā extēditur, Gręcis, vt Intro-
ductorio βραχίων, brachium, quasi
βρακίων, quasi breuē interpretareris,
dictū volunt, quia brachij os femo-
ris osse breui⁹ habetur: ὤμος Aristo-
teli: ἐπ' ὤμῳ καὶ ἀκροκωλία Polluci: non-
nullis ὠλένη καὶ ὠλὴν: humerus, Celso:
armus Festo, quòd ex ea parte arma
dependeant: Latini verò, id quod
est à brachij flexu vsq; ad brachiale,
Brachium seu cubitum nominant.

Hoc

Hoc Geminis subiacere vult M. Manilius lib. 2. Astrono. propter similitudinem: gemelli enim ut plurimum similes esse consueverunt. Huius caput ὤμα dicitur: ἀκρωμία Polluci ἐπωμὴς Euripidi quod lato scapulari ossi inseritur. Cavitas sub humeri articulo seu brachio, Aristoteli & Polluci μαχαλία axilla: Xenophonti, μαλή: ala vulgò, quia in ea pili quasi pennæ nascantur, dicitur: qua de re plura capite de Thorace.

Altera pars quæ est à cubiti flexura ad proximum articulum carpum extensa, πῆχυς Introductorio, διὰ τῆς πεπηγέναι ἀκρῶ τῷ βραχίονι quod extremo brachii compacta sit: ὠλένη vlua, διὰ τῆς δι' αὐτῶν ὀλῆσθαι τὰς πράξεις, ἢ πλῆρῆσθαι, quod videlicet ipsis opera peragantur, perficianturq; , Polluci & Hesychio: quibusdam ἀγκῶν, παρὰ τὸ ἀνέχειν à gestando sustinendoque: ὠλέκρανον Atticis. Latinis cubitus & vlua, communiter brachium. Ciceroni lacertus & brachium, ut & Celso. Huius ad brachium commissura βαθμὴς Polluci. Flexus verò cubiti,

cubiti, seu articuli angulus eminēs & protuberans, cui innitimur, propriè dicitur ἀγκών Ruffo (quamvis & curvaturam manus significet, vt ostendit Stephanus in Homerum) quo in significato & Hippocratem vsū esse, Galenus in libro de vsu partium ostendit: κύβειτον Hippocra. Dioscoridi & Ruffo: ὠλέκρνον Aristoteli: κύβωλον Polluci: alijs καρπώ-
μῳ. Latinis gibberus, propter partem extantem & eminentem, sicut caput, gibberū & dorsum olim vocabant: alijs, qui Plinium fortassis imitati, dicitur cubitus: Plauto, gibber brachij. Ipsa cubiti incurvatura ἀγκύλη: vel, vt Hesychius, ἡκαμπὴ τῷ ἀγκῶνι. Inferior cubiti pars iuxta carpum tenuior, Hippocrati in officina medici & Polluci ἀκρωλένιον: alijs ἀπόξηρα ἢ ἀπόξῆς: huius pars superior, ἀπιπῆχυ: inferior verò, ἀροῦς Polluci. Interior tandem carnosa cubiti pars, παρωλένιον eidem dicitur.

Tertia pars est ea, quæ à cubito extremo incipit, & in aciem digitorum terminatur, ac specialiter χεῖρ

H (quo

(quo significato Aristoteles, Homerus & Thucydides vsi) manus, ὅτι τῆς χρήσεως ab utili videlicet vsu, ὡς αἰεὶ χεῖραι οὐσαι quasi vsib⁹ necessariae sint: nulla enim ars absque manibus perfici potest, vt est apud Homerum:

χειρῶν δὲ πολλομένων ἔρρει πολὺ εὖρος ἀθήνη.

Dissectis manibus pereunt quoq. Palladis artes: siue παρὰ τὸ ρᾶον χεῖροισι, quod res faciliè agant: vel ab ἰσχωτὶ κρατῶ, quod capio ac retineo facit, quia ad res continendas earum officium idoneum habetur. Galeno de fracturis, χεῖρ ἄκρα. Hippocrati vt τὸ, ἀκρόχειρ summa manus & extrema manus dicitur. Hec Latinis propriè manus à manādo, quod ex brachijs manet, vocatur, & est Galeno 3. de vsu partium, ὄργανον ἀντιληπτικόν: (his enim armis natura hominem, contra incursum hostium armauit, quo omnia armorū genera adapteret, ijsque ad defensionē sui & proximi vteretur) vel vt Aristoteles ὄργανον ὀργάνων, instrumentum ante instrumenta eidem 4. de part. animal. 10. natura

natura enim homini quia prudentissimum omnium animalium est, idèò manus dedit: natura, ut homo prudens ita cuique rē, qua uti possit, tribuere solet, quare natura ei qui artes plurimas recipere potest, manum dedit, quæ ad plura instrumenta utilis est cū cætera instrumenta fabricet. Anaxagoras, ut Plutarchus refert, manū sapientiæ causam esse dicit, cuius & Aristoteles loco cit. meminit: nisi enim figuras & literas pingeret, & faceret machinas, neque doceri, neque disci ullæ artes possent. Sed Plutarchus allegoricam interpretationē addit, manus, id est, experientiam sapientiæ causam esse. Hæc Fortitudinis sedes est. Qui enim auxilium quærunt, dextram petunt, & hæc Numa Pompilius, ut habet Livius libr. i. fidei consecrauit. Non modò autem rerum opifex manus ipsas instrumentum ad res capiendas, verum etiam ad tactus usum constituit, hacq; de causa ipsis interius exilem cutim superinduxit & pilis carere voluit,

H 2 quo

quo quamprimum omnis generis res deprehenderentur: siquidē manus, quæ asperiores sunt, ut agriculturalium ac remigum fortiores validioresque habentur, in tactu verò, tardiores hebetioresque: quæ verò, molliores ut scriptorum, debiliores sunt, at tactu exactiore utuntur. Sed quoad totum corp⁹, respectu quodam manibus inest quid, quod amorem rectè appellare possumus, quod ne rerum naturæ quidē ignaros latet. Nam cum pedis digitum in lapidem impingi contingit, tunc primum manus ibidem occurrens, complectendo fouendoque doloris locum solari nititur: si verò pes spina compungitur, manus ipsa solerti motu sese circum undiq; agendo educere illam satagit. Si quando capiti nostro pediculus, siue dorso pulex aculeum inflixerit, ulciscendi eius gratia manus ocysimè fertur. In summam autem dicendum est, quòd, quamcunque corporis nostri partem vel perspicuo vel abditò dolore premi contigerit, huic manus

nus ipsa, hinc inde locū pertractando, non nihil opis afferre studet. Siquidem summi Creatoris prouidentia, omnium actionū ac cuiuslibet accommodati motus ad solamē tum nostri, tum aliorum facientis primitias manib⁹ largita est, ita vt nō facile sit singillatim omnia percurrere.

Duæ autē sunt Manus, vna dextra, altera sinistra. Dextra δεξιὰ, δὲ τῆς δεξιότητος, quod maiori ex parte, quæ nobis dantur cum ipsa accipimus: vel, δὲ τῆς δεξιότητος δι' αὐτῆς τὰς πράξεις, eò quod ipsa plurimas res agamus ac complectamur. Sinistra verò ἀριστερά, & λαυὰ λαυὰ nuncupatur. Laυὰ quidem, δὲ τῆς λελεῖσθαι, ὅ ἐστιν ἐκχωρεῖσθαι τῶν πράξεων, quod videlicet operibus, si dextræ conferatur, ob sui naturam priuetur. Αριστεράν verò, οἶον ἐκ ἑστῆς ἀρίστην, quasi quod non egregia optimaq; sit, sed quæ in dextræ obsequio ac ministerio consistat, & quæ dextra deficiente eidem comparari nequeat. Hæc autem & σκία dicitur, παρὰ τὸ σκάζειν, quod claudicare interpretareri, quia in rebus

H 3 per-

peragendis ipsa per se claudicet: siue *Διὰ τὸ σκεάζειν*, quod aberrare est. Videas tamen multos in rebus peragendis, non secus læua ac dextra commodè vti: & hi *ἀμφοτεροδέξιοι* ambidextri appellantur. At quidam impedito dextræ officio, in artibus perficiendis læua strenuè vtuntur: vnde euidentissimum argumentum habetur, dextram læua potiolem neutiquam esse, vt quidam opinati sunt, sed ita ob eruditionem ipsas habentium à primo earum principio, sub hac appellatione demonstratæ sunt, vt & Philosophus Meletius sentit.

Manus partes sunt ex Aristotelis 1. de historia animalium 15. sententia, *ἑνὰς, καὶ δάκτυλοι πέντε*, palma & digiti quinque: nos verò cum Galeno libro de inæquali intemp. 2. manus partes tres facimus, *καρπὸν μετακάρπιον καὶ δακτύλους*, brachiale, postbrachiale & digitos.

Prima manus propriè dictæ pars est ea, quæ flexuræ cubiti proxima, vbi palma seu manus cubito iungitur,

tur, *καρπός* Aristoteli & Introducto-
rio: *καρπός* & *κῆρς* Hesychio. Carpus,
brachiale vulgò: prima palmæ pars
Celso: raseeta barbaris: roseta vul-
gò, quia eam partem rosæ ac varijs
floribus exornare solebant, Volche-
ro. Vnde pulsus arteriæ exploran-
tes, manum in carpum mittere di-
cuntur, authore Galeno: Huius pri-
ma pars *πρὸ καρπὸν* Polluci: alijs verò,
quod ante vel supra *καρπὸν* est. Sic
media τῆς *καρπῆς* pars, *μεσσηκαρπὸν* di-
citur.

Altera pars huic proxima à carpo
ad digitorum, vnde exoriūtur, prin-
cipium extensa, *μετὰ καρπὸν* Introdu-
ctorio, quòd sit post *καρπὸν*, *ἀνδρηρον*: à
constructionis forma cum pectore,
ῥήτος pectus: *κτένον* Græcis, vnde Avi-
cennæ pecten manus. Post brachia-
le, torus manus & Celso palma no-
minatur: quibusdam *πρὸς*, cui digi-
ti ita infixi sunt, vt alis pinnæ, &
nauibz remi.

Huius alia pars est interior, *ἑνὰς*
Aristoteli, vola Gazæ: alia exterior,
quæ Aristote. loco citato *ὡς ἁλῶδες* &

αἰώνιον neruosa est & nomine carens. Interior quæ manum cauam reddere potest, dum exporrecta est, *Ἰέναι* Hippocrati & Aphrodisæo, διὰ τὸ δι' αὐτῆς ἰένειν, ὅ ἐστι τέλει, quod per ipsam ictus ac verbera infligantur: vel, διὰ θέσεως εἶναι χωρίον, quasi positionis locum esse interpretareris, cum in ipsa quæ dari solent, imponantur, ait Meletius. Homero *Ἰέναι* & *παλάμη* palma dicitur, ὅτι δι' αὐτῆς πολλὰ πεπαίμεθα καὶ τεχνόμεθα, quod videlicet ipsius officio plurima capimus ac perficimus, quæ res in omnibus, quæ per nos efficiuntur, perspicua redditur. Posterior verò man⁹ pars & quasi auersa, ὀπισθεναι, quod tamē Pollux reprehendit. Dum verò cōcaua redditur, *κατέλη* Polluci: *καίλον* χειρὸς Introductorio: *γύαλον* à cauitate Etymologico. Vola manus & media pars manus dicitur.

Palma manus, pluribus ex partibus constat: eius enim initium aliquantum extuberans *ρίζα* χειρὸς, radix man⁹: alijs *αἰδῆρον* quasi exaggeratum vocatur. Medium manus
Chiro-

Chiromāticis μεταστήσιον, quasi interstitium inter τὰ στήθη, seu monticulorum in manu interstitium.

Tubercula palmę succedunt manus pulpam constituentia, quæ in interiore manus sunt latitudine, seu vola, quam Hippocrates ἴναρ, ἀπὸ τῆς ἴνεως à percutiēdo, vocasse visus est. Carnosa enim pollicis pars sub manus cauo exurgēs, στήθος ἀντίχειρος Polluci: στήθος Ruffo, quasi pectus dixeris: mons pollicis, Latinis. Spacium verò quod pollicem indicemque intercedit carnosumq; est, sub quo manus in cauum subsidet, ἴναρ dici, Ruffus libro 1. monet: altero verò libro, ἴναρ esse dicit id interstitium, quod inter annularem ac pollicem est: Galeno verò ἀντιχειρία: στήθος χειρὸς Polluci, huiusque exterior pars ὑποἴναρ eidem dicitur. Quod inter pollicem & medium est, πλὴξ Suidę: quod tandem ipsi ἴναρ, sub imo digito opponitur, ὑποἴναρ vocāt. Polluci ὑποἴναρ spacium est id, quod est ab indice vsque ad minimum digitum: vel, vt Ruffus, quod sub qua-

H 5 tuor

tuor digitis est, & hoc aliquib⁹ *ἐν τῷ*
χερὸς pectus manus, dicitur.

Cùm autem singulis digitis tuberculum subijciatur, Chiromāntici, qui montes vocant, ad Planetas retulêre, qua de re multa Cardanus lib. 15. cap. 78. de varietate rerum, Taisnerus item & alij habent. Chiromantici enim, duo potissimū in Manu considerant: primū, Tubercula tam manus quàm digitorū: dein Incisuras, quas plerique Lineas vocant, cū triangulo & quadrangulo: in viro quidem manū dextram, in muliere sinistram: alij tamen pro diurna nocturnaue natiuitate, modò hanc, modò illam, inspiciunt.

Tuberculum autem vel Mons vocatur carnosā protuberantia, quæ in manu & ad digitorum radices conspicitur: singuli autem singulis Planetis consecrati sunt: pollicis tuberculū, Marti: indicis, Ioui: medij, Saturno: annularis, Soli: minimus, Veneri tribuitur. Triangulū in vola manus, Mercurio, Hypothenar tandem, Lunæ consecrarunt. Sunt tamen

men Chiromanticorum nonnulli (quos etiam plerique sequuntur) qui Pollicem Veneri: auricularem, Mercurio: & triangulum Marti tribuant. Iam prout Planetæ mons altior eminentiorique loco situs fuerit, prædominari Planeta dicitur, & ex huius prædominantis Planetæ natura, vt plurimum de temperamento seu constitutione, natura & moribus hominis ratio cinantur.

Ne autem quidquam, quod de partibus externis dici possit, intactū relinquatur, etiā de Incisuris in vola manus apparentioribus, quibus natura miras significationes temperamenti impressit, quarum obseruatio *χειρομαντεία* peperit, aliquid dicendum. In hac, etsi vt in reliquis diuinationibus, vt habet Philip. Melanchthon, multa inepta & ridicula tradantur, tamen & Aristoteles non prorsus commentitiam esse hanc linearum obseruationem, existimauit. Nā & in 10. Sect. Probl. 48. problemate, quærit de linea vitæ. Quare longæui sint, qui manus casuram
per

per totam obtinent palmam. Sic & I. de historia animalium 15. de eadem agit. Quare ex Chiromantico-
rum doctrina, delectationis gratia aliquid afferamus. Cùm enim experientia cognitum dicant, incisuras vel lineas in manu esse indices temperamenti in homine, ideò à præcipuis etiam membris arcanam vim, quam Lineæ colore adumbrēt, deriuari. Præcipua autem membra cùm sint Cerebrum, Cor & Hepar, inde etiam his nomina tribuerunt. Sed ad rem.

Incisuræ seu lineæ, quæ *γραμμαὶ καὶ γραφαὶ* Græcis vocantur, quatuordecim obseruantur: quarum autem vsus apud eos maximus est, septem sunt, ex quibus tres priores in omnium manibus semper conspiciuntur: reliquæ verò aliquando apparent, aliquando verò, etsi apparuerint, tamen obliterantur: inter has autem illa eminet quæ *ζωνή* uivifera vel linea vitæ dicitur: de qua primò.

Linea prima, sub indicis radice
princi-

principium sumit, & per palmæ medium, quadrantem quasi circuli cōstituens, & pollicis extremitatem ac ambitum circumscribēs, ad Restrictam abit. Hęc καρδιακή cordialis, quòd cordis temperamentū indicet: χρονική temporalis: vitę & cordis: cūm cor fons vitę sit, solis, vitalisq; dicitur. Huius Aristoteles meminit 1. de hist. anim. 15. his uerbis: pars interior manus ἴναρ σαρκῶδες καὶ διηρημένον ἄρθροις, τοῖς μὲν μακροβίοις ἐνὶ ἡ δυοῖ δι' ὅλγ: τοῖς δὲ βραχυβίοις δυοῖ καὶ μὴ δι' ὅλγ: id est, Vola carnosā est & scissuris vitę indicibus distincta: longioris scilicet vitę, singulis aut binis ductis per totam: breuioris binis, quę non longitudinem totam designant.

Secunda, supra vitalem est, quę à thenare vel extremo lineę vitę incipit, & transuersim per mediā volā delata ad Lunę montem extenditur. Hęc quibusdam ἥπατική hepatica & αἰαγκάια: propriè tamen naturalis, Lunę, media & cerebri dicitur.

Tertia

Tertia, supra naturalem est, ac ab hypothenare incipiens, indicis tuberculum versus progreditur. Hæc mensalis, viguitatis; thoralis & Veneris linea appellatur.

Quarta, à fine vitalis incipit, & obliquè ad naturalē ascendit, & cum ea angulum dextrum cōstituit: hæc est propriè *ἡπατική* hepatica, iccoraria, Iouis & stomachi linea.

Quinta, quæ ex multis ramulis conflata videtur, à restricta oritur, & obliquè ad minimum digitum tendit: hæc via lactea dicitur, & hepaticæ sororem vocant.

Sexta, à carpo initium sumens per manus longitudinem vsque ad medij digiti tuberculum conscēdit, & triāgulum cum vitæ & hepatis linea constituit: hanc Fortunæ lineā, alij *κεφαλικὴ* capitalem & Saturniam dicunt.

Septima est, quæ in manus & brachij iunctura conspicitur, transuersim per carpum procedit: & hæc est quam Restrictā, rascetā, discriminalem & brachialis lineam nomināt.

Hæ

Hæ sunt septem præcipuę manus incisurę lineę, quę quo in plures ductus incise & decurtate maleque coloratę, eò magis infirma omnia & instabilia esse indicant: cõtrà verò si integre, eminentes & eleganter rubentes, contrarium, integrum nimirum, & sanum hominis temperamentum præagire, ostendunt.

Sed & alias septem lineas manus addamus.

Octava, circa thenar exoriẽs per montem pollicis supra vitę lineam, vsque ad restrictã abit: hæc soror vitalis & Martialis dicitur.

Nona, naturali subiacens à thena reincipit, & per manus longitudinem, tuberculũ Lunę versus descendit: hæc soror cerebralis vocatur.

Decima, inter annularem & minimum digitum exoritur, & circulariter progrediendo inter medium & indicem finit: hæc cingulus Veneris, nonnullis soror mensalis nominatur.

Vndecima, à radice digiti annularis originẽ sumit, & rectã vsq; ad thoracalem di-

lem dictam descendit, Solarisque dicta est.

Duodecima, in loco hypothene re dicto, inter radicē minimi digiti & principium thoracis conspicitur Venereaque indigetatur: quod ex hac de matrimonio iudicium sumatur.

Decimatertia, à linea vitę oritur, & ad illud spaciū, quod est inter indicem & medium digitum fertur: hęc Via combusta appellatur.

Decimaquarta, ab initio vitalis per manus latitudinem ad hypothenam progreditur, & Cingulum Orionis nominant.

Est & in manu Triangulus, & Quadrangulus. Triangulus id spaciū est in vola manus, quod linea vitali, naturali & hepatica includitur. Quadrangulus autem vocatur id spaciū, quod est inter lineam thoracalem & naturalem, quod aliqui mēsam manus nominant.

Sed hæc hæctenus ex Chiromanticorum doctrina, plura qui volet, eosdem consulat; & quò, vnde digressa

gressa est nimium laxatis habenis,
eò redeat nostra oratio, exteriorem
manus partem pertractemus.

Exterior manus pars, quæ auersa
est, dorsum manus, Poëtis summa
manus dicitur: nonnullis, teste Pol-
luce, ὀπιθέναρ: à forma κτεῖς pecten:
antiquis Græcis, δῶρον palmus & πρε-
κάρπιον. Huius partes iuxta carpos
εἴη, pectusculum Polluci: sinus Vol-
chero. Reliqua pars ad digitos ver-
gens, τερπὺς καὶ κράτης, tanquam ma-
nus robur Polluci: fiscina Volche-
ro. Sic Suidas & Eustathi⁹ extremā
manus partem, id est, digitorum
ordinem τερπὺν dixerunt. Sed & ma-
nus, quādo in partem domesticam
decumbit, prona manus πρυμνή χεὶρ
dici potest: quemadmodum supina
manus ὑπὸ πᾶσι χεῖρ, Suidæ, quādo ni-
mirum auersa est syluestri innitens.

Tertia manus pars est, quæ digi-
tos complectitur, qui δάκτυλοι (ali-
quibus etiam σκυταλίδες & Φάλαγες,
qui volunt vocabula manibus & pe-
dibus attributa, non solum ad nuda
ossa, sed etiā ad partes, quibus ossa

I conte-

conteguntur, referenda esse) Dupli-
 ci verò de causa digitos δακτύλους di-
 xerunt: altera quidē Διὰ τὸ δρᾶν τινα,
 quasi apprehendere siue continere
 diceret: altera verò Διὰ τὸ δέκνυσθαι,
 quasi diceret δεικνύς, quòd videli-
 cet in demonstrandis rebus eorum
 officio utamur. Horū pars, vt loqui-
 tur Philosophus 1. de historia ani-
 malium 15. quæ se inflectit, id est,
 contrahitur & curuatur, κόνδυλος
 (nodum siue articulum Gaza ver-
 tit) dicitur: hinc & plaga κόνδυλος
 nomen sumpsit: quæ verò rigida
 constat, hoc est, spaciū inter con-
 dylos digitorum vñe nodos, vbi extē-
 si sunt, Φάλαγξes Aristoteli & Gale-
 no, internodia Gazæ dicuntur. Qui
 verò hos subeunt articuli, σκυταλίδες
 Galeno de ossibus & Polluci, quòd
 eo ordine digitorum ossa sint dispo-
 sita, vt velut equitum turma in acie
 stare videantur. Aristophani verò
 Φάλαγξes, quia singuli ossa terna
 mutuo colligata & velut in acie suc-
 cedentia habeant. Vnde digiti pro-
 cedunt, ὅσῳ χειρὸς pecten manus

Intro-

Introductorio dicitur. Iam verò in qualibet manu, quinque naturaliter sunt constituti digiti (quos sub Minervæ tutela veteres esse voluerunt) plures enim si fuerint, aut tales non sunt, cum alijs tantum adnascuntur tanquam inutiles ramusculi, aut propagines: aut certè monstrosi sunt. At non parem longitudinem digiti inuicem sortiti sunt, quòd ita decori magis respondeant, & ad motum aptiores reddantur. Si enim in æqualem finem desinerent, non modò incongrua, indecensque eorum constitutio esset, verum etiam ad res peragendas inconcinna & imbecillis videretur, cum in capiendo vnà rebus applicati, eos à proposito fine plerunque frustrari accideret: sed in eo, quòd sunt disparis longitudinis, natura in longum inuicem coherentibus ossiculis cōposuit, quo omnes, alter alteri ministrando maiori robore & tactu accommodatiore vtentes, fortiores in actu euaderent. Nunc ad eorum nomina.

Digitorum primus *an̄tixen̄s* pro-

I 2 manus,

manus Polluci, quòd solus tantum valeat, quantum reliqui quatuor digiti, Galeno teste: seu, quòd quasi manus altera sit, quippe ꝓ eo dempto manca futura sit manus, & mācus eius vsus: multis enim operib⁹ subleuandis impar esset. Alij, ex eo nomen habere tradunt, quòd digitis oppositus sit, & exaduerso situs: μέγας δάκτυλος magnus, Hippocrati & Aristoteli (cui & μονοπέδνυλος, ceteri uerò διπέδνυλοι dicuntur) nominatur: alijs διπέδνυλος, quòd duo solum in hoc digito internodia obseruentur. Latinis, vt Ciceroni, pollex, quòd vi & dignitate cæteris æquipolleat, sine cui⁹ auxilio reliqui nihil agere possint: Festo dicitur hallus & hallux διὰ τὴν ἄλλομαι salto, ꝓ constricta manu, velut infilijse in alium videatur.

Secundus, vt & reliqui tres, Aristoteli διπέδνυλος: alijs τριπέδνυλος ꝓ tres articulos habeat: λείχων Introductorio à λείχω lingo, Boëthio teste. Sunt qui διὰ τὴν λίσαν καὶ χαίνειν dictum velint, quoniam inter hunc & polli-

pollicem magnus sithiatus: δεικτικὸς
 δάκτυλ. demonstratorius, Isidoro.
 Latinis, vt Ciceroni, ab vsu index,
 quòd in indicanda re quapiam eo
 vti soleamus: salutaris Suetonio &
 Martiano: fortè, quia eo os compri-
 mimus ad silentiũ, quod salutare est
 pręceptum: vel, quia non salutamus
 nisi visa & indicata.

Tertius, qui cęteris longior & ap-
 parentior, & ob ignauiam in digi-
 torum medio positus videtur, tan-
 quam aliorum defensione indigēs,
 vt inquit Martius, ideo ab antiquis
 infamis digitus vocabatur, in qua
 significatione Persius quoque vsus
 est: μέσος Introduc. κατὰ πύγῳι Atticis,
 Polluci: σφάκελ. Suidę: medius,
 (scilicet inter digitos) Martiali: alijs
 obscœnus digitus: medius vnguis,
 Iuuenali: verpus & famosus, impu-
 dicus Isidoro, quia hoc extenso ho-
 mines deridere, vel infamia notare
 solebant. Vvillichius impudicum
 dictum censet, quòd exporrectus a-
 lijs vtrinq; subductis, pudēdi virilis
 formam præ se ferat.

Quartus minimo proximus, ἐπι-
 ξάτης, παράμεσος Introductorio &
 Polluci: δακτυλιώτης, digitus annula-
 ris: ἱατρικὸς medicus Introductorio,
 quod prisci Medici eo medicamen-
 ta miscerent: annularis Agellio, eò
 quod in eo annuli ferantur. Cur au-
 tem in hoc potius annulos quàm in
 alio gestarint veteres, Aulus Gel-
 lius in Noctibus lib. 10. cap. 10. ex-
 ponit, dum ostēdit veteres Græcos
 & etiam Romanos, in digito sinistrę
 manus, qui minimo est proximus,
 annulos gestasse. Causam huius rei
 in libris Aegyptiacis hāc esse dicit,
 quod, quia insectis apertisq; huma-
 nis corporibus, ut mos in Aegypto
 fuit, repertus sit nervus quidam te-
 nuissimus, ab eo vno digito ad
 cor hominis pergere ac peruenire,
 propterea non inscitum visum sit,
 cum potissimum digitum, tali ho-
 nore decorare, qui continens &
 quasi connexus esse cum principa-
 tu cordis videretur. Macrobius lib.
 7. Saturnalium cap. 13. medicina-
 lem vocat, & inquit ob neruū hūc,
 nouum

nouum nuptum huic digito tanquam cordis vicario, sue sponsæ anulum imponere: verū de sinistro, non autem de dextro dicitur.

Quintus est *μύωψ: ὠτίτης* auricularis, quòd eo *κυψελίδας*, aurium nimirum excrementa, (vnde quibusdam *κυψελίδες*) expurgemus: & *μικρός* Introductorio: minimus ob breuitatem Plinio: omnibus enim & corpore & virtute est inferior.

Præterea in digitis partes aliæ sunt externæ, aliæ internæ. Internæ digitorū iuxta ungues summitates vbi pulpulæ teretes, Polluci & Ruffo *κερυφαί, ἄκνιοι, ῥάγες* alijs: vertices, acinos, vuas, cacumina & apices dixeris. Extrinsecus iuxta articulorū commissuram tres protuberantiæ cōspiciūtur, quæ *κόνδυλοι* nodi, quorū primi in digiti curuatura & iunctura ungui vicina, Ruffo *πρὸ κόνδυλοι*: medijs *κόνδυλοι*: postremi in ea digiti iunctura, quæ metacarpio vicina est, Polluci & Ruffo *μετὰ κόνδυλοι*: à Latinis omnes nodi, internodia ac articuli vocati sunt.

Digitorum fines externos obtinent Ungues, qui duplici de causa constituti sunt, altera decoris gratia: altera verò quò digitis ipsis in rebus gerendis expeditior facultas adesset, dum enim retrò in extremo digitorum consistunt, digitis robur quoddam ad res capiendas imperitiuntur. Sed & ad scalpendum accommodati: in plurimis verò animalibus, ut in aduncis & plerisque ex quadrupedum genere visuntur, quasiq; irascibilis partis instrumentum sint, vlciscendi gratia insunt: in alijs verò ut equis, ceterisque, quibus natura solidam ungulam largita est, propulsandæ iniuriæ & gressus stabiliendi causa ungulæ existunt. Sed de unguium usu vide Auicennā & Auerroem in Cantico, & alios.

Ungues verò, quos hominū mores indicare volunt, Græcis dicuntur ὄνυχες παρὰ τὸ νόσσω à lancinando: vel οἶον ἀνύξ, ὁ ἀνοίγων τὴν σάρκα ἐν τῷ φύεσθαι quasi aperiat carnem, cum in sui ortu ipsam aperire cernatur. Horum initia, ῥιζωνυχία καὶ ῥιζώνυχες unguium radi-

radices: Pollux verò, margins vnde
 vngues prodeūt, *ρίζωνυχες* dixit. Ho-
 rum partes superiores, *ἀργεμοι* ab al-
 bore Polluci dicūtur: quę verò sub
 vnguibus abscondita sunt, *κρυπταί*
 occulta idem vocat. Circa vngu-
 um exortum semilunula cādicans,
 Polluci *αἶατολή*, id est, exortus. Pelli-
 cula eorum radici adnata, maculæ
 albæ & mendacia Volchero, cui &
ἀργεμώνη: quæ verò vtrinque sunt
παρωνυχίαι rediniua Polluci: quęque
 post hæc sunt, *γωνίαι* anguli eidem.
 Quòd si circa vngues caro excre-
 scat, quę partem vnguis operiat, tã
 in pedum quàm in manuū pollici-
 bus præcipuè eminens, quod in pe-
 dibus ex offensione interdum, in
 manibus ex paronychijis oritur, pin-
 nulā aliqui dicunt. Albida vnguiū
 puncta, vel quæ in vnguium super-
 ficie nubecularum speciem repræ-
 sentant, *νεφέλια*, nubecula Polluci.
 Vnguium in summo extremas, *ἐκ-
 κρώνηξ καὶ ἀκρωνυχία*, Suidę: *ἐόνυξ* He-
 sychio. Manuum tandem pedumq;
 extremitates, ab vnguium summi-

tatibus ἀκρωνυχίαi Polluci dicuntur.
Et hæc de partibus manus.

Manus autem extrema cum clau-
sa & in pugnum contracta est, πυγμή
Suidæ & Hesychio: pugnus, Plau-
to: γρόνθος, κένδυλος Demostheni:
δράξ, πίτυλος alijs dicitur: κένδυλος
tamen & κρόμβος etiam significat
ictum, quo digitis compressis ali-
quem petimus, quandoque medius
digitus ab ipso pollice it: Martiali
condylus: Suetonio talitrum, Ger-
manis ein schnellling dicitur. Dum
verò vtriusque manus digiti iungū-
tur, dicuntur Plinio digiti pectina-
tim inter se amplexi. Ouidio, pecti-
ne iuncti: Apuleio verò, palmæ in
alternas digitorū vicissitudines cō-
nexæ. Hactenus de tota Manu.

DE PEDE TAM

magno quàm paruo.

CAPVT XV.

VLTIMA corporis pars succe-
dit PES nimirū: quēadmodū
enim in medio ventre erant
brachia

brachia cum suis partibus *ἐκφυάδες*, id est, enata vel adnata mēbra, quæ apud Lactantiū extātia, apud alios explantata nominantur, instrumenta ad capiendum idonea: ita in imo ventre sunt instrumenta ad corporis transitum seu ingressum à rerum opifice constituta, Pedes nimirum magni, quæ totum corpus ceu columnæ sustineant, vt his suffultum loca mutare, vrbes inuisere, negotia exsequi, pondera attollere, ac diuersa ad loca ferre eadem ac referre queat.

Magnus pes à natibus incipit, & in plantam parui pedis, eiusque digitorum summos apices desinit, verū impropriè Pes dicitur. Aristoteli, Galeno & Polluci *πέλος*, quod nomen alij tibiæ tribuunt. Hos autem ad interiora inclinare moderatè decet, quò mutuo inuicem officio vtentes, rectè motionem perficiāt. Si enim alterum ex ipsis à naturali situ distorqueri contigerit, motus ipse impeditur, atque actio illa, quæ præstantissima est, destruitur.

Diuidi-

Diuiditur magnus pes ab Aristotele 1. de historia animalium 15. & Galeno lib. de inæquali intemperie 2. in partes tres, *μηρὸν* femur: *κνήμην* tibiam: & *πόδα* paruum pedem.

Prima pars, quæ à Sagittario, vt habet M. Manilius libr. 2. & 4. regitur, à natibus & coxæ dice ad genua extensa, Galeno *μηρὸς*, à *μῆρ* , vel *ὡς τὸ τῆς μέρους*, quòd diuidere faciat: nam ea parte bifariam diuisum conspicitur. Homero & Hesiodo *μηρὸν*, Femur, quod & femor dicitur secundum Phocam à ferendo, quòd ab his præcipuè partibus sustineatur & feratur animal: quibusdam crus & coxa. Recentiores absurdè confuderunt nomina coxæ à femoris, & præposterè eis vsi sunt: os coxæ dicunt pro femore, & econtrà os femoris pro coxa: quod in vulgaribus scriptoribus diligenter aduertere oportet. Huius totus articulus & protuberantia, *ισχίον* coxen, dix Suetonio & coxa dicitur: verùm coxa iuncturam vertebrarum simul cum ligamento vertebram continente,

nente, & os quoq; significat, quod etiam Plinius iunior ostendit. Femorum internę partes, Polluci & Ruffo παραμήρια femora & femina, quamuis de toto membro promiscuè (vt & Festo) & femur & femenicatur, hoc quidem à Plauto & Columella : sic & Celsus femenic dixit. Valla verò, vult femora partem anteriorem significare; femina, partē anteriorem mollioremque. Verum femenic & femur de vtraque parte dicitur : femur enim & femoris & feminis facit, teste Festo & Martiano: sic, cū brachiū dicimus, & interius & exterius intelligimus. Sed & vbi iunctura cum flexu pedis est, femina dicuntur, vnde à flexu dicta vidētur. Totum autē femur exterioribus, & quę anteriores sūt partibꝫ, de uexā exprimit formā: in illis verò quę posteriores & interiores sunt, simā obtinent. Spaciū inter femora seu femina, ac inter inguina & femur, μεσομήρια Ruffo: πλινγίδες Hippocrati: πλινχάδες Galeno 2. de Fracturis & Polluci: Latinis interfemina.

Arti-

Articulus femur cruri committit, cuius anterior protuberantia Introductorio γόνυ, ὁποῦ τὸ κένειν, καὶ ἐνεργεῖν, quod operari & agere diceret, nominis interpretationē desumit: siue quòd inflectendo pede ceu angulum quendam, quem illi γωνίαν nominare solēt, efficiat. Statio genu, quòd genua, dum infans in utero materno est, genis opposita sint, dicitur (Genu enim & poples, femori & tibiæ commune est, Aristoteli 1. de historia animalium 15. Hæc, ut habet M. Manilius 2. Astronom. Capricornus regit, quæ veteres misericordiæ consecrarunt. Os, quo genu integitur, Ἰππιμυλὶς Hippocrati: μύλη mola Aristoteli à mola figura, quòd intus concavitatem habeat, à similitudine superioris molæ, quæ inferiori molendi gratia incumbit: μυλακρὶς Hippocrati: Ρύφο Ἰππιγωνατὶς quod ad genu adhibita super ipso consistens ostenditur: κέγχη καὶ κέγχη Polluci. Celso, patella, mola genu, rotula. Cavitas posterior cōtra genu, cruris flectēdi causa

causa fabricata, Aristoteli ἰγνύς, ἰγνύον
 Plutarcho, ἀπὸ τῆς ἰκνείας ἤτοι ἀπλῆ-
 οῦς, quod nobis incuruādi explicandiq;
 corporis causa est: siue quòd, dum
 flectitur, gressum continuamus,
 quod illi ἤκειν dicunt: siue ἀπὸ τοῦ γό-
 νου ἔχειν, ὃ ἐστίν, εἰς γῆν νόειν, quia præ
 eius flexu in terram inclinamur at-
 que procumbimus: suffrago Pollu-
 ci: καμπὴ flexura: κάλυψ Homero:
 ἀγκύλη Budeo. Latinis poples, quod
 post plicetur, posterior genu pars:
 sed apud Historicos etiam pro tota
 parte nervosa poples accipitur, ut
 est apud Liuium libr. 22. Carnosa
 paulò supra genu pars. ὀπίγυνος, qua-
 si genicularis Ruffo & Polluci.

Altera pars, quam Aquarius re-
 git (M. Manilio libr. 2. Astrono. &
 hoc, quia crura inuersa, ut inquit
 Martius, vasorum speciem habent)
 est ea, quæ à Genu ad articulum, pe-
 dis initium protensa, tibia ac su-
 ra constituitur. Aristoteli & Ga-
 leno κνήμη: Aristoteli etiam σκέλος,
 ἀπὸ τῆς σκέλλειν, quia excarnis est:
 vel, ut Meletius, ἀπὸ τῆς διερχόσθαι διὰ
 τὸν

πὺν κέλ' ἔλθον, quòd videlicet in itinere
 peragendo alterum ab altero diri-
 matur: siue Ἀλλὰ τὸ σκληρότερον εἶναι τῶν
 ὑπερτεν μορίων, quòd scilicet partes,
 quæ superius sunt, duritia excedāt.
 Virgilio & Celso, crus à currēdo &
 tibia nominatur, quamvis cruris
 nomen & tibiæ & femori multi cō-
 mune faciant. Huius pars posterior
 pulposa, venter tibiæ obiectus, quo
 soli homines, vt Plinius lib. i i. na-
 tural. historix meminit, donantur,
 Aristoteli & Galeno γαστροκνήμιον. In-
 troduetorio γαστροκνήμη, tibiæ venter:
 fura Gazæ, quæ fortitudinis signa in
 milite esse vult Vegetius: veteribus
 crea, vnde ocrea. Anterior verò
 pars excarnis furæ opposita, & inter
 genu talumq; posita, Aristoteli &
 Galeno ἀντικνήμιον quidā antetibia-
 le vertunt: aliquibus etiam κνήμη ti-
 bia, καὶ κρέα: alijs ἄκανθα, quòd admo-
 dum acuta sit: crea Gazæ: tibia Cel-
 so dicitur, quo nomine & os ipsum
 donatur: nonnulli tamen, vt testis
 est Pollux, anteriore partem κνήμιν
 tibiam, posteriore ἀντικνήμιον esse pu-
 tauc.

putauerunt. Huius exterior pars, vel
 potius os, quod focile minus dici-
 tur, Aristoteli & Polluci *παρακνήμιον*:
 interior verò vel potius cruris os
 interius & maius, quod focile ma-
 ius dicitur, *προκνήμιον* ijdem dixêre.
 Processus autem gibbi ab utroque
 latere tibiæ ad paruum pedem ex-
 carnes, *σφυρα* Aristoteli, & Introdu-
 ctorio sunt: qui sic quasi *σφαῖραν* ap-
 pellant, quasi membra compositio-
 ne cōstringāt: alijs *πέλα*, *παρα τὸ ἐν τῷ*
πῆδω ἔξειδος Etymologico. Latinis mal-
 leoli & clauiculæ: Plinio, quem se-
 cutus est Roterodamus, tali (sed ma-
 lè) nuncupantur: nam talus, *ἀσπράγα-*
λος Xenophonti, à malleolis excipi-
 tur, & sub ijs recōditur. Sunt & alij,
 qui malleolos & talos inter se sine
 discrimine permutant, sed eos erra-
 re, Galenus comprobat, qui diligen-
 tissimè malleolos à talis secernit, ut
 & ipsa Anatome satis declarat. Extre-
 ma malleoli pars *ἀκρόσφυρον*. Quod
 ex femore & tibia constat, *κῶλον* (ple-
 rumq; enim ea membra, quæ Lati-
 nis crura & lacerti dicuntur, *κῶλα* vo-

K

can-

cantur)& Polluci κάλυμα dicitur.

Quod ab his initium ducit, & ad extremitatem digitorū definit, tertia pars est, quæ M. Manilio lib. 2. Astronom. Piscibus subiacet, & dicitur Aristoteli πῆξ, παρὰ τὸ πεπαύσθαι ἀπὸ τῆς ὅλης σώματος, quasi in ipso à toto corpore cessatum sit: vel quod παύον καὶ λήγον τῆς σώματος μέρος sit, id est, pars corporis ea, in quam ipsum desinat: πῆξ ἄκρῃ, βάσις Platoni, ut Pollux interpretatur. κῶλον Euripidi & Eustathio: σφυρὸν Oppiano: πέζα Arcadibus & Doribus, teste Galeno & Zenodoto: παρὰς in Epigrammatibus & Nonno, sed & ἰχθυό Meletio dicitur, παρὰ τὸ ἶχθιν καὶ συνέχειν τὸν πόδα ἕλον, quod totum pedem contineat: siue quod à terra in ipso gressu attollatur, quod illi ἀνέχεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς dicunt. Latinis pes propriè, parvus pes & pes extremus dicitur. Hunc, ut & manum, in partes tres diuidamus.

Prima pars quæ pedis pars superior est, carpo in manu responder, quæ Hippocrati εἴητος ποδός, communiter

niter *πεδίον*, ἡ ὄρη, ἡ πολυόσσειον Polluci, pedium. Huius pars superior, dorsum pedis, & Statio summum pedis dicitur. Aristoteles libro 1. de historia animalium 15. dicit *νευρώδες καὶ αἰώνυμον*, id est, neruosum & innominatum. Posterior verò rotunda, *πέρων* Aristoteli & Introductorio, *Ἀλξ* τὸ *ὅππτε πικέναι αὐτῇ ὅλον τὸ σῶμα*, quòd in ipsam totum corpus innitatur: *πέρων* Polluci & Eustathio, vnde *ποσιπέρωνίδες* dicuntur venæ in calcaneo. Gazæ & Plauto, calx à calcando, vnde calcaneum Virgilio & Hieronymo: os quod in calcaneo est, talus vocatur. Pars verò inferna posterior, qua terram tangimus *σφυρὸν* & calcaneum: latus internum concavum post os calcis, ceruix pedis dicitur. Cavitas verò ibi sita *καῖλον ποδός*, fons Volchero.

Secunda pars huic proxima, metacarpio in manu respondet, altior planta pedis, quæ post calcem, vbi prima ossium articulatio, quæ plantam constituunt, incipit, *τὰρπες* à sicca eius loci qualitate, & carnis ex-

perte sic appellata, Herodoto, καὶ
 τὰ ῥῶ καὶ τὰ ῥωμα. Ruffo ῥῆτος: πρῶτην,
 πολυόσεων à crebris, quibus constat,
 ossibus: alijs μεταπείδιον: quibusdam
 etiam πείδιον καὶ πεδίον dicitur: nonnullis
 πέλμη. Suidæ, τὸ πλάτος τῆς ποδός. Eusta-
 thio, τὸ κάτω πλάτυ. Huius pars infe-
 rior tota τόλωμα solca Polluci: πεδίον,
 καὶ πέλμα Meletio: sub digitis promi-
 nens, quo terram tangimus & ingre-
 dimur, ῥῆτος Hippocrati, teste Gale-
 no: Aristoteles αἰώνυμον dicit: πέζα a-
 lijs: τέλμα Introductorio: ῥῆτος ποδός, ἢ
 πρῶτης Polluci & Ruffo. Quod sub
 hoc statim in medio imi pedis ha-
 betur, κοῖλον τῆς ποδός cōcauum pedis
 Introductorio dicitur. Martio & Fe-
 sto, vola: alijs planta pedis (licet ali-
 qui plātæ appellatione calcaneum,
 volam & digitos comprehendi ve-
 lint) vestigium, solea: solum pedis,
 Plauto dicitur. Quibus verò pars
 hæc interior plantæ non caua, sed
 ita pleniusscula est, vt solum toto at-
 tingat vestigio, hi πανοῦργοι, versuti
 sunt, vt habet Philosophus. Callus
 seu callum plantæ, vel cutis ibi in-
 durata,

durata, Ciceroni callum solorum:
 πύλ^α Lucano, καὶ δέρμα ποδῶν dicitur.
 Cutis enim, quæ ipsi pedi subditur,
 πέλμα dicitur Meletio, Ἀλλὰ τὸ πεπι-
 λείσθαι, ἢ γινώσκεισθαι τὸ ὅλου δέρμα^α.
 πλέσθαι, quòd videlicet compressa, cō-
 stricta quæ tota magis quàm reliqua
 cutis sit.

Tertia pars parui pedis, digitis
 manuum correspondet. Quemad-
 modum enim manus ad apprehen-
 dendum (cùm hæc eius sit actio)
 idonea fuit creata, vt fuit superius
 dictum, dum in ea perfectum nu-
 merum, figuram conuenientem, di-
 gitorum imparem (quod illis deco-
 rum adfert) ordinem, & deniq; con-
 uenientem situm dedit: vt elegan-
 ter Galenus toto libro primo de vsu
 partium explicauit. Eadem quoque
 ratione, sapientissimi rerum Opifi-
 cis prouidētia etiam in pedibus ap-
 paret, qui nulli parti nō peculiarem
 situm voluit præscripsisse. Quare
 plantæ, palmis: digiti, digitis: vn-
 gues, vnguibus respondent. Ex tar-
 so enim, digiti pedis exoriuntur. Di-

gitos paruus pes totidem, quot manus, obtinet, ijsq; quasi respondent, eos solum excepto, quod eiusdem non sint longitudinis, nec eosdem præstent vsus, quare nec eadem sortiti sunt nomina. Pedis enim digitorum nomina sunt hæc: pollex (hallus Festo, quem virtute medica præditum fuisse, Plinius lib. 7. cap. 2. & lib. 28. cap. 4. ostendit. Pyrrhum enim Epirotarum regem, dextri pedis digiti tactu lienosos curasse, qui cum reliquo corpore cremari non potuerit tradunt) proximus pollicis: medius: medio proximus, & minimus. Summis digitis, ait Aristoteles cap. 15. libri 1. de historia animalium, hæret ὄνυξ vnguis, & nodus καμπή interuenit: verum μονόκαμπῆς πάντες δάκτυλοι, id est, vno nodo flectuntur omnes digiti. Eadem enim de causa pedes vngues obtinent, qua manus. Extrema enim operienda, vt habet Philosophus 4. de partibus animal. 10. muniendaq; sunt potissimum propter imbecillitatem: at longè præstantiorem vnguium

guium vsum potissimum in Manu
Galenus 1.vf.par. 7. proposuit, cum
hi creati non solum vt firmametum
sint carni digitorum, sed vt paruorū
simul & durorum corporum colle-
ctionem iuuēt (qua de re in tractatu
nostro de vnguibus plenius) quare
Gal. 1.vf.par. 8. Platonem & Aristot.
reprehendit, quod tam negligenter
vnguium vtilitatem proposuerint.
Rima tandem sub digitis, *χύμεθλον*
Polluci dicitur.

Et sic, *TRINUNO* adiuuante, par-
tes extrinsecus collocatas atq; dis-
positas enarrauimus, quæ & vsu sunt
cognite, situmq; quàm ea, quæ
sequeuntur, euidentio-
rem habent.

INDEX LIBRI PRIMI

de Partibus exter- nis.

A.

A Bdomen eiusq;	84	Auris memoria consecra-	63
partes	84	ta	63
Ala 80. pili sub		Aures & eius partes	58.
hac ibid. locus hic cur		homini tantum immo-	
male oleat, & citissimè		biles	58. quæ ha-
sudet	81	beant	59. cur in capite
Ala uel axilla	112	ibid. stultitiæ indices	
Aluus	91	quæ	60
Ambidextri unde	118	Aurium cavitatis	62.
Animæ sedes in capite	10	sordes	63
Animi pars in supercilijs		Auricula ibid. hac in	
30. eius principatus in		toto corpore nil mollius	
intercilio	31	64	
Annularis digitus	134	Auricularis digitus	136
Annuli cur potiss. in digi-			
to annulari gestati ibid.			
cur sponsæ ei digito im-			
ponatur	135		
Antia	21		
Anus	107		
Aqualiculus	79 91		
Arca	20		
Artus cur dati	108		
Artus & membra ut disse-			
rant	108		
Auris foramen cur flexuo-			
sum	64		

B.

B Arba cur creata	19.
in summo mento	57
Biuerteres	18. 20
Brachium 111. geminis	
subiacet	112
Bubones	92
Bucca 52. eius sonus ibid.	

C.

C Alcanem	147
Callus plantæ	148
Calx	147
Canthi	

INDEX.

Canthi	36	cula & linea in manu	
Capillis homo tur abun-	122		
det	19	Cicada auriculis adpensa	
Caput quid, quomodo &	64		
unde dicatur 11. arietis		Cinnamus	22
subiacet	12	Cirrus	22
Caput ad mundi rotundi-		Clauicula	73
tatem efformatum	7	Collum & eius partes	65.
Caput membrorum primū		oblongum propter uocis	
10. animæ sedes ibid.		articulationem	65.
creatum propter oculos		Tauro subiacet	66
39		Collum capitis fulcrū	4
Capitis diuisio 13. eius		Coma	19
partes externæ ibid.		Condylomata	107
Capiti diadema cur impo-		Cor ignem continet	6
natur	10	Cordis scrobiculus	28
Capite omnia sanguinea		Corporis diuisiones uariæ	
donantur	11	4	
Caro excrefcens circa un-		Corporis diuisio Aristote-	
gues	137	lica 2. Aegyptiorum 1.	
Carpus	118	Dioclis & Galeni ibid.	
Catulliant uirgines	76	Corporis cum circino di-	
Cauteria ubi applicanda		mensuratio 8. cum pol-	
capiti	16	licis maiore internodio	
Cerebrum cælo affimila-		diuisio	9
tur 7. sensum & motum		Corporis structura adma-	
largitur	ibid.	rabilis	2
Cervix, colli posterior		Coxa quid	140
pars	69	Coxendix	ibid.
Chiromantici quid in ma-		Crus	140. 143
nibus obseruent	122	Cubitus	112
Chiromanticorum tuber-		Cunus	101

I N D E X,

D.		Frons animi ianua: genio	
D aphragma, præcor-		consecrata	28
dia	87	G.	
D igiti manus 129. sub		G Enæ, de malis com-	
Minervæ tutela: cur nō		muniter dicūtur	50
æquales 131. nomina		Genæ sunt palpebræ	33
ibid.		Genas in mulieribus radi	
D igiti pedis 149. compa-		prohibitum	50
ratio inter digitos pedis		Genu 142. capricornus	
Manus 150. digito-		regit	142
rum pedis nomina ibid.		Grande balæ pili sub ala	
D orsum	81	80	
E.		Gula quid	66
E Pigastrium quid	85.	Guttur quid	ibid.
87. ut diuidatur	86	H.	
F.		H ypochondria	86
F acies & eius partes 23		Hypogastriū quid	91
Pacem solus homo ha-		Homo oculos diuersi co-	
bet	24	loris habet	44
F acultatis naturalis et ue-		Hominis cum Mundo cō-	
getabilis in abdomine	5	paratio	4
F emur 140. à sagittario		Humerus summus	83
regitur	ibid.	I.	
F ocile maius & minus		I gnis in corde	6
145		Ilia 89. uirgini subija-	
F œmen	100. 141	cent	ibid.
F ontanella	15	Incisuræ manus	123
F raterculat mamma pue-		Index	133
rorum	77	Infimus uenter terræ affi-	
F rons 25. diuersa acce-		milatur	4
ptio	26	Inguina	92
		Intercilium	33
		Intestini	

INDEX.

Intestini recti finis	107	Malleoli à talis differunt	
Iris in oculo 43. colore	145		
uariat & cur	ibid.	Mammæ & earum partes	
Iudæus uerpes 96. appel-		74. cur geminæ	75.
la	97	cur in pectore	78
Iugulum	68	Manus & eius partes	108.
		quid antiquis significas-	
L.		tionem	111. eius diuisione
Labia 54. cur rubeant		ibid.	
55		Manus propriè dicta	113.
Labrum de superiore di-		eius usus	114. eius
citur	54	actio apprehensio	149.
Lac in mulieribus & uiris		duplex est	117
76		Manus cur datae	109. ora-
Lachrymæ unde effluant		tionis gratia datae	110
37		Manus sapietiae causa	115.
Lanugo	23. 51	fidei consecrata : pilis	
Latera thoracis 79. Leo-		cur careant	115
ni subiacent	ibid.	Manus exterior pars	129
Ligamentum quod in coitu		Manibus amor inest	116.
frangitur	98	Medius digitus	133
Linea uitæ	123. 124.	Mensa manus	128
hepatica seu naturalis		Mentum	56
125. ueneris : stomas-		Metacarpium	119
chi : fortunæ	126	Mirach	86
Lineæ manus	123. indi-	Mystaces	54
ces temperamentis	124.	Mola genu	142
Lumbi 103. quid sint	104	Mons in manu , planetae	
		consecratus	122
M.		Mons pollicis	122
Mala & eius partes	49	Monticuli in manu	122.
Mala faciei	51	quid denotent	123
Malleoli	145	Morsus	

I N D E X.

Morsus uel pomum Ada-
mi 67

Mulieris genitale 101

N.

Nasus eiusq; partes ex-
ternæ 45. cur sem-
per pateat 48

Nasi diuisio 46

Nares mobiles 47

Narium situs cur talis 45

Natum nomina 105. 106

Neruus à corde ad annu-
larem digitum 134

Nympha excisio 102

O.

Occhiput 16. eius pili
21

Oculi partes externæ 29

Oculi eruditi 41. animi
indices ibid.

Oculi Soli & Lunæ re-
spondent 7. solis portæ 8

Oculorum album 44

Oculorum anguli 36

Oculorum præstantia ex-
plicatur 37. nomina

39. diuersitas 40

Oculos quæ animalia ha-
beant 39

Os eiusq; partes 53

P.

Palma 120

Palpebræ 33. eius pili
cur creati 35

Partes externæ cur primò
tractandæ 1

Patella 142

Pecten 93

Pecten mulieris 101

Pectus 73. cancro sub-
iacet ibid.

Penis nomina 95. glans
97

Perinæum 100

Pes eiusq; partes externæ
138

Pes: & eius diuisio 146

Pes magnus quid 139.
eius diuisio 140

Philtrum 53

Pili & eorum nomina 19.
in frontem dependentes

20. ad aures 22

Pili alij nobiscum nascun-
tur 30

Pili faciei 51

Pili superciliarum 30.
palpebrarum 35. in

naribus 49

Pili ad labiū superius 53.

barbæ: sub mento 58

Pili sub ala 80

Planta

I N D E X.

<i>Planta pedis</i>	148	<i>tur</i>	15
<i>Podex</i>	107	<i>Synciput</i>	14.16. <i>membr</i>
<i>Pollex</i>	132	<i>branosum est</i>	15. <i>ultra</i>
<i>Pollex pedis uirtute me-</i>		<i>mo concrefcit</i>	15
<i>dica pollens</i>	150	<i>Solea</i>	148
<i>Pomum Adami</i>	67	<i>Sororiare folent mammae</i>	
<i>Poples</i>	143	<i>uirginum</i>	76
<i>Postbrachiale</i>	119	<i>Spina</i>	83
<i>Præcordia</i>	87	<i>Splendor in oculo</i>	42
<i>Præputium</i>	97	<i>Sternum</i>	74
<i>Priapus hortorum custos</i>		<i>Subgrundia</i>	34
94.96		<i>Subocularia</i>	45
<i>Pfoæ</i>	105	<i>Sudor cur citifs. sub ala</i>	
<i>Pubes</i>	93	<i>Si</i>	
<i>Pudenda ibid. scorpior</i>		<i>Sudor maximè in fronte</i>	
<i>ni subiacent</i>	94	<i>quare</i>	27
<i>Pudenda uirilia</i>	ibid.	<i>Sumen</i>	91. <i>quasi suu</i>
<i>muliebria</i>	101	<i>abdomen</i>	92
<i>Pudoris sedes</i>	50	<i>Supercilia quid & cur faa</i>	
<i>Pugnus</i>	138	<i>Etæ</i>	29. <i>eorum pili</i> 30
<i>Pupilla</i>	42	<i>in Supercilijs animi pars</i>	
R.		<i>30</i>	
<i>Rofeta</i>	119	<i>Sura: soli homines habet</i>	
<i>Rumen</i>	77	<i>144</i>	
S.		T.	
<i>SCapulae</i>	82	<i>TAlitrum</i>	138
<i>Scloppus</i>	52	<i>Talpa an oculos ha-</i>	
<i>Scrotum</i>	99	<i>beat</i>	39
<i>Sensoria in capite</i>	10	<i>Talus</i>	145
<i>Sensui obuia notiora</i>	1	<i>Tate</i>	77
<i>Signa cœlestia in uena se-</i>		<i>Tempora</i>	18
<i>tionibus cur obseruen</i>		<i>Tendisk</i>	15
		<i>Tergum</i>	

I N D E X

<i>Tergum</i>	82	<i>Ventre tres corporis</i>	3
<i>Testes</i> 98. nomina diuer-		<i>Ventres tres corporis mū-</i>	
<i>sa</i>	99	<i>do correspondent</i>	4
<i>Thorax eiusq; partes</i>	70.	<i>Ventriculus corporis fons</i>	
<i>cur latus homini</i>	71		5
<i>Thorax mediæ aëris re-</i>		<i>Vertex</i>	17
<i>gioni assimilatur</i>	6	<i>Via lactea in manu</i>	126
<i>Thoracis uaria acceptio</i>		<i>Vibrissæ, pili narium</i>	49
<i>70. diuisio</i>	72	<i>Vlna</i>	112
<i>Thoracis uoce quid nota-</i>		<i>Vmbilicalis regio</i>	88
<i>rint antiquissimi, Hip-</i>		<i>Vmbilicus</i> 89. libræ sub-	
<i>poc. &c.</i>	2	<i>iacet</i> 90. centrum	
<i>Tibia</i>	143. 144	<i>hominis est</i>	ibid.
<i>Tubercula manus</i>	121	<i>Vmbilicus ueneris in buc-</i>	
<i>Tunica sub supercilijs</i>	32	<i>ca</i>	52
<i>Tutuli</i>	22	<i>Vngularum usus</i>	136
		<i>Vngues cur creati : ho-</i>	
		<i>minum mores indicant</i>	136
		<i>Vngues cur in digitis pe-</i>	
<i>in VEnæ sectione cur si-</i>		<i>dum & manuum</i>	150
<i>gna cœlestia obser-</i>		<i>Vola</i>	119
<i>uentur</i>	13	<i>Vrethra</i>	98
<i>Venter infimus quid</i>	84.	<i>Vultus</i>	24. 27.
<i>ut diuidatur</i>	85		

F I N I S.

is
is m
t
is f

17

136

um 49

112

88

ra f

entram

ibid.

in buc

92

138

i: bou

dicant

itis pe

139

113

98

24.17

